esenin

Lei 5

editura minerva

«Esenin este, din punctul de vedere al complexităţii, al substraturilor şi al contradicţiilor revelate, nu numai poetul prin excelenţă, poetul emoţiilor umane fundamentale, al senzaţiilor şi al „afectelor" tari, dar şi un mare poet al *modernităţii*. Cursivitatea „epică" a stilului său, imagistica evident ancorată în natură şi în universul satului tradiţional nu trebuie să ne seducă pînă într-atît încît să eclipseze marile profunzimi, antitezele tragice ale sufletului său, tipice pentru un om al secolului XX, al lumii moderne şi al Revoluţiei.»

LUCIAN RAICU

900

esenin

esenin

poezii şi poeme

Ilustrația de pe copertă: reproducere din albumul foto Esenin de *Serghei Barabas, Evgheni Kassin, Mark Redikin*

serghei esenin

poezii și poeme

ÎN ROMÂNEȘTE DE GEORGE LESNEA

PREFAȚĂ DE LUCIAN RAICU
TABEL CRONOLOGIC DE MIHAI DASCAL

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1976
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

PREFAȚĂ

Esenin este Poetul. Pentru toată lumea care l-a citit și s-a lăsat în voia marilor emoții stîrnite instantaneu de versul său amplu, plin de ecourile stepei rusești, de freamătul mestecenilor, al dealurilor verzi, al ramurilor, al lunii și al luncilor, de tot ce înseamnă natură și viață naturală și simț al libertății fără limite, pentru cine a simțit odată în tinerețe și nu mai poate uita nici după ce tinerețea a trecut puterea versului de o sinceritate absolută, tumultuoasă, cu priză directă asupra „nervilor", Esenin ilustrează mitul creativității elementare, al genialității native care *produce* poezie așa cum pămîntul și ploile nasc vegetație luxuriantă. Ca orice mit și acesta este *în esență* adevărat. Esenin este — cum observă Gorki, care-l iubește și nu prea — un „organ" al poeziei. Un *fenomen :* care sfidează și umilește metodele de elaborare, sistemele, curentele, școlile literare.

El și-a dat seama că lasă această impresie în saloanele Petersburgului, că este privit ca o forță a naturii, și s-a străduit să corespundă impresiei, să-i sublinieze conturul — și a jucat și destul teatru în spiritul ei. Sinceritatea și teatralitatea îi sînt de altfel proprii în egală măsură — și această polaritate reprezintă primul semn al „dedublării" care avea să-l ducă la impas interior și criză existențială. Va înțelege scriind *Omul negru* că ea înseamnă mai mult decît un simplu joc. Ci o autentică sfîșiere, din calea căreia nu mai poate fugi. De același tip era antinomia, la început întreținută cu oarecare cochetărie, dar apoi din ce în ce mai chinui-

toare, între cele două „imagini" ale sale, de neconciliat : una a tînărului frumos, cu păr „bălai", politicos, rezervat, timid — cealaltă a „bețivanului" turbulent, a „huliganului" etc.

Notele *dedublării* pot fi înmulțite. Intoxicat de alcool în unele faze, era alteori un ascet dezgustat. Autorul *Moscovei cîrciumărești* și al atîtor răsunătoare „cîntece de beție" n-a scris niciodată, nici un vers, decît în stare de trezie deplină. S-ar zice că e vorba de o contradicție superficială, fără legătură cu marile sale sciziuni lăuntrice. Superficială — și nu tocmai ; mai ales pentru cine știe cît de „sincere", de istovitoare i-au fost tentativele de a se smulge unui anume stil de viață și de a începe să trăiască altfel, o existență nouă, *curată*, activă. Cei care l-au întîlnit cîteva zile înainte de sinucidere, la Leningrad, știau că venise acolo cu alte gînduri, decis să se smulgă din fascinația „cîrciumei", a nopților pierdute urmate de căderi și depresiuni sufletești teribile, să scoată reviste, să fie un animator, un Nekrasov, pur și simplu.

Cu zece ani înainte, așadar prin 1915, descins în lumea literară petersburgheză, poetul cel mai „sincer" cu sine din cîți ne putem imagina lăsa totuși impresia exact opusă, nici mai mult nici mai puțin decît a unui personaj de operetă, ducînd o viață *falsă*, purtîndu-se și vorbind ca un om cu desăvîrșire *nesincer*.

„Cînd l-am întîlnit prima oară — își amintește Maiakovski — purta opinci și o cămașă cu cusături în cruciulițe. Era într-o locuință elegantă din Leningrad. Știind bine cu ce plăcere un țăran adevărat, nu unul de decor, își schimbă portul pe ghete și veston, nu l-am crezut pe Esenin. Mi s-a părut un personaj fals, de operetă. Cu atît mai mult, cu cît publicase între timp versuri de succes și, evident, ar fi găsit niște ruble cu care să-și cumpere cizme. Ca unul care purtase la timpul său bluza galbenă și o lepădase, l-am întrebat serios cu privire la îmbrăcăminte :

— Asta-i pentru reclamă, nu ?

Esenin mi-a răspuns cu un glas pe care l-ar fi avut desigur uleiul de candelă, dacă ar fi prins grai. Ceva în genul acesta :

— Noi, ăștia de la țară, nu ne pricepem la de-alde astea, de-ale dumneavoastră... Noi, adicătelea... cum am apucat... din bătrîni..."

E drept că Maiakovski nu-l simpatiza, nici atunci, nici mai tîrziu, închipuindu-și, cam simplist, că vrea să substituie *vaca* (și încă una foarte agresivă) *locomotivei*. Reciproca era însă și mai adevărată, Esenin se simțea departe de Maiakovski, își ieșea din fire numai cît îl întîlnea, considerîndu-l un „american", ceea ce pentru el însemna o insultă. Rîndurile citate nu-i sînt deloc binevoitoare, au ceva răutăcios-caricatural, dar surprind bine existența unei dedublări în firea poetului din Riazani. Fără să bănuiască desigur cît de adîncă era *sciziunea* și în ce fel tragic o va trăi (și o va plăti) Esenin.

Ultimul poet al satului, cum se auto-definește cu orgoliu, va întîmpina, totuși, bucuros, tulburat pînă în adîncuri, Revoluția rusă și se va pune în serviciul ei. Nevoia de evenimente ideale, regeneratoare, mesianice părea a fi satisfăcută, acum, din plin. Dar *realitatea* nu se grăbea să-i încurajeze gesticulația de apostol, proza vieții contrazicea iluminările și utopia ; această nouă sciziune, Esenin o va suporta cu dificultate. Este drept să spunem însă că această „dificultate" (o dificultate de a trăi !) va găsi în poezia lui Esenin o expresie dramatică, de o autenticitate a omenescului — fără seamăn.

În sfîrșit, spre a reveni de unde am pornit, cea mai importantă — și cea mai fertilă totodată — dintre contradicțiile și „inadecvările" eseniniene, și care le cuprinde pe toate, le explică, le dă un sens central, poate fi formulată în felul următor : natura *fericită* a geniului său, menită să celebreze puterile vieții, cu o „inconștiență" primitivă, mitică, s-a simțit atrasă mereu mai mult de un principiu contrar, al suferinței și sfîșierii. Fără să-și piardă — acesta e uimitorul paradox — atributul *vital*, fără să cedeze nimic din marele ei devotament, dezlănțuit-euforic, față de valorile vieții.

Niciodată n-a încăput mai multă substanță tragică, un mai intens sentiment al „durerii" umane, atîta răscolitor patos tragic — într-un temperament liric mai „fericit". Începînd cu faptul de a fi mai fericit *dotat* pentru viață și deopotrivă pentru poezie. Numai emisia continuă a spiritului său creator, numai creativitatea naturală nesecată a geniului său, explozia uluitoare de ritmuri și de imagini noi, șocante, venite în torent firesc, numai conștiința că

este purtătorul predestinat al unei stări de miracol, ce se confundă cu poezia — şi încă Esenin se putea socoti, pe acest temei de elecţiune, un om fericit ; şi să-şi sărbătorească victoria cu fiece vers scris, dictat de cea mai norocoasă providenţă ; şi totuşi...

Negînd ce s-a spus *atunci* şi cîteva bune decenii în continuare, cu suficientă obtuzitate, ultimii ani de viaţă ai lui Serghei Esenin sînt cei mai bogaţi, mai plini de rod. Poetul ajuns pe culmile realizării, mai adînc şi mai sigur de forţa sa ca niciodată, indiferent de felul cum îşi petrecea zilele şi nopţile (această chestiune depăşea competenţa contemporanilor, urmînd a fi rezolvată în cunoştinţă de cauză doar de poetul însuşi şi numai de el, întrucît numai el putea decide dacă preţul — preţul vieţii sale — era sau nu prea mare), merita poate numeroasele adversităţi contractate, îşi merita poate izolarea şi singurătatea, dar cu siguranţă că nu merita compasiunea înjositoare, altfel de ajuns de ipocrită, cum se cam întîmplă în atari cazuri, nici aprecierea condescendentă dată talentului nativ incontestabil, dar, vezi bine, în declin şi dezagregare, capabil doar *să se repete* pe o treaptă inferioară şi să-şi înmulţească fără rost, în caricaturi mereu mai palide, performanţele tinereţii. Niciodată nu fusese mai puţin vrednic de plîns ca în aceşti ani trăiţi în plină viteză, reprezentînd fiecare cîte un secol de poezie ; şi-n care nu lunile, ci zilele şi chiar ceasurile cîntăreau incredibil de mult, fără echivalenţe posibile în timpul comun, în unităţile şi numărătorile sale convenţionale, de nesuportat, la modul cel mai propriu, pentru cine simte lucrurile ca Serghei Esenin, cu intensitatea crîncenă şi, desigur, istovitoare a unui mare poet.

Se poate spune astăzi în linişte că în aceşti ani, ai dispreţului şi ai compătimirii născute de imaginea pur exterioară a „degradării", Esenin produce în exclusivitate capodopere ; într-un ritm uimitor. Fireşte, el va plăti într-o zi pentru acest ritm, ştie bine aceasta, ştie mai bine ca oricare dintre compătimitori — şi decît cei ipocriţi şi decît cei sinceri, cei grijulii — el simte cum *ziua* aceasta se apropie, cum fiecare vers consumă lacom din distanţa ce-l separă încă de ea.

Esenin străbate în goană nebună această distanţă, nimeni nu-i poate încetini ritmul, nici el însuşi, cu toate că face adesea eforturi, vrînd să-şi acorde un răgaz de linişte şi restaurare a forţelor, care să mărească distanţa, prin diminuarea ratei consumului ; dimpotrivă, aceasta merge mereu în creştere : Esenin nu poate fi conceput altfel decît este, mai econom cu forţele sale sufleteşti, în definitiv limitate, mai prudent cu „viaţa" sa ; această extraordinară identitate de sine, revelată în fiecare gest şi în fiecare vers, este încărcătura afectivă a poeziei lui Esenin, adică a unei poezii mai plin afective ca a oricăruia dintre contemporanii săi. Nici un comentariu critic nu poate explica, sau măcar sugera, acest „potenţial" de enormă, contagioasă, pururi zguduitoare vibraţie care „contractă" în sensul cel mai *fizic* cu putinţă spaţiul întreg al sensibilităţii noastre, săgetîndu-l în toate direcţiile, ca, de pildă, în prea-binecunoscutul răvaş al „mamei", datînd, împreună cu la fel de cunoscutul „răspuns", din anul 1924, cînd mulţi se grăbeau să-l considere pe Esenin un poet sfîrşit. Cînd el îşi trăia — şi încă avea să mai trăiască, un an al său mare cît un mileniu al altora, apogeul :

„Ea-mi scrie : «Puiul mamei,/ Dacă ţi-i dor de-acasă,/ Atunci te rog pofteşte/ De sărbători la noi./ S-aduci nădragi tătucăi,/ Mie-o broboadă groasă—/ La noi sînt tare multe/ Necazuri şi nevoi.// Că eşti poet de seamă,/ N-am nici o bucurie,/ Că faima cea deşartă/ Mi te-a băgat în jug./ Era cu mult mai bine/ Ca din copilărie/ Să fi umblat pe cîmpuri/ Cu braţele pe plug.// Bătrînă sînt şi trupul/ De-abia mă mai ridică,/ Dar dacă tu departe/ Prin tîrguri nu plecai,/ Eu astăzi aveam noră/ Frumoasă şi voinică/ Şi pe genunchi dam huţa/ Un nepoţel bălai.// Dar tu, copiii voştri/ I-ai risipit prin lume,/ Ţi-ai dat uşor nevasta/ Unui bărbat străin./ Şi singur, fără sprijin,/ Nu ştiu de ce anume,/ În vălmăşagul crîşmei/ Te-ai cufundat deplin.// Tu sufleţelul maicăi,/ Serioja, ce-i cu tine ? / Erai aşa cuminte,/ Şi-aşa de gînditor,/ Încît spunea tot satul :/ Ce fericit e-n sine/ Şi Alexei Esenin,/ Că are-aşa fecior.// Dar tu nădejdea noastră/ O amăgişi amarnic,/ De asta-n suflet chinul/ Şi grijile se-nfig,/ Căci tatăl tău, săracul,/ A tot crezut zadarnic,/ Că stihurile tale/ Or să ne dea cîştig.// .../ Acum trăim ca-n beznă,/ Necazul ne tot bate/

Şi la gospodărie/ N-avem un cal măcar,/ De-ai fi rămas acasă/ Am fi avut de toate/ Şi cum eşti plin de minte/ Erai de mult primar.// Am fi trăit cu lumea,/ Sub anii ce ne cearcă,/ Tu nu ştiai ce-i truda/ Şi zbuciumul pustiu./ Eu ţi-aş fi pus nevasta/ Să ţese şi să toarcă, / Pe cînd tu bătrîneţea / Ne-o linişteai, ca fiu" [1].

Poemele de maturitate au aceeaşi simplitate eseniniană sfîşietoare, acelaşi ton, care cutremură, al adresării directe, aceeaşi „pornire" elementară şi vijelioasă care ia cu sine totul şi îşi subordonează fără dificultate puterea de simţire a cititorului ; dar în ele apare o complexitate nouă, substraturi, ramificaţii, sensuri şi trimiteri foarte subtil strecurate, în stare să desfidă imaginea prea simplă, deseori acreditată, a poetului rus. *Scrisoarea mamei* nu este doar expresia unui suflet dezrădăcinat, chinuit de regrete şi nostalgii de tip, ca să zicem aşa, sămănătorist. Construcţia sa interioară este mult mai complicată, revelatoare pentru faza ultimă, cea mai importantă, a poeziei lui Esenin, împletită din mari contradicţii şi sfîşieri lăuntrice, din „contraste" radicale greu de ţinut laolaltă, şi pe care poetul izbuteşte totuşi să le supună aceluiaşi ritm, aceluiaşi suflu torenţial-unificator.

Dragostea pentru fiul rătăcitor este de-o intensitate deosebită, dar la fel de teribilă este neînţelegerea, la fel de intensă este înstrăinarea şi ignoranţa. Esenin se lasă privit de un ochi din afară, un ochi străin care nu distinge nimic din ce-i este cu adevărat propriu, ca menire şi destin ; şi totuşi această privire este una foarte apropiată, încărcată afectiv pînă la limită. „Puiul mamei" este admonestat pentru înstrăinarea de ai săi, dar nemulţumirea pare a se împotmoli (şi a se compromite) într-un plan strict material, de un prozaism degradat, care nu evită, în ultimă instanţă, nici penibila chestiune a „paralelor", a „cîştigului" presupus în schimbul stihurilor, chestiune în care fiul pare a-şi fi dezamăgit irevocabil părinţii. Cum mai poate fi găsită, în aceste grele condiţii, o „ieşire" spre planul înalt, spre climatul dezinteresat al iubirii ? Esenin o găseşte şi poemul îşi păstrează tonalitatea afectivă, în paradoxal

---

[1] Atunci cînd nu se specifică altceva, traducerea versurilor aparţine poetului George Lesnea, de numele căruia se leagă echivalenţele româneşti fericite ale liricii lui Esenin.

raport cu invocarea problemei strict materiale, ce pare să acţioneze exact împotriva acestei tonalităţi. Răspunsul la răvaşul mamei putea fi cu extremă rigoare dedus din analiza radiografică a „textului" care l-a provocat. El este implicat cu mare subtilitate în adîncimea textului anterior. De data aceasta însă, performanţa este de a ţine laolaltă, de a lega într-o (teoretic!) imposibilă unitate mîhnirea şi dezgustul cu ataşamentul sufletesc indestructibil faţă de „sursa" care le-a provocat. Mai viu decît regretul dezrădăcinării — deşi acesta „există" cu putere şi chinuie sufleteşte pe poet — este sentimentul că „ruptura" de matcă s-a consumat şi că acestei rupturi ce-l dezechilibrează, menindu-l destrămării, nebuniei şi morţii, îi datorează totul, destinul său de mare poet ; ce nu s-ar fi putut configura *altfel* decît cu acest preţ înfricoşător. Dacă atragem atenţia, poate prea insistent, asupra complexităţii conţinutului revelat de aceste poeme, o facem numai cu intenţia de a deplasa imaginea poetului, cum credem că este absolut necesar, într-o direcţie puţin valorificată în comentariile critice dedicate lui Esenin, de a desprinde această imagine din zona „elementarului", a simplicităţii „primitive" în care, în chip abuziv, staţionează. Pentru că Esenin este, din punctul de vedere al complexităţii, al substraturilor şi al contradicţiilor revelate, nu numai poetul prin excelenţă, poetul emoţiilor umane fundamentale, al senzaţiilor şi al „afectelor" tari, dar şi un mare poet al *modernităţii.* Cursivitatea „epică" a stilului său, imagistica evident ancorată în natură şi în universul satului tradiţional, nu trebuie să ne seducă pînă într-atît încît să eclipseze marile profunzimi, antitezele tragice ale sufletului său, tipice pentru un om al secolului XX, al lumii moderne şi al Revoluţiei, trăind neliniştile şi obsesiile condiţiei sale :

„Tu, scumpa mea bătrînă,/ Trăieşte sănătoasă./ Eu te ţin minte veşnic/ Şi te doresc mereu./ Dar nu pricepi o iotă/ Din tot ce mă apasă,/ De ce trăiesc pe lume/ Şi care-i rostul meu.// .../ Dar cum s-adormi, măicuţă,/ Cînd arzi cum arde-o faclă,/ Cînd viscolul boceşte/ Şi geme-n horn, nespus,/ Te-ai duce la culcare,/ Dar patul pare-o raclă/ Şi-n racla strîmtă-mi pare/ Că sînt la groapă dus.// Cîntînd ca mii de dascăli/ Cu voci fîrnîitoare,/ Nemernicul de viscol/ Se tînguie hai-hui/ Şi cad în molcom iureş,/ Bănuţii de nin-

soare/ Şi-n urma raclei mele/ Amici, soţie nu-i...// .../ Dar primăvara ceea,/ Ce-aşa de dragă-mi este,/ Eu marea răzvrătire/ În visuri o numesc !/ Din pricina ei sufăr/ Şi-aştept tînjind o veste,/ Pe dînsa totdeauna/ O chem şi o doresc.// Dar pacostea aceasta —/ Planeta asta rece !/ Chiar cu-acest Soare-Lenin/ Se încălzeşte greu !/ De asta doar o boală/ Vrea sufletul să-mi sece,/ Că beau, stîrnesc scandaluri/ Şi-mi fac de cap mereu.// Dar aşteptata vreme,/ Sosi-va, mamă dragă !/ Ea va veni desigur/ Cu noul ei temei,/ Că vezi, nu de pomană/ Ne-am înarmat, cu vlagă :/ Şi unii stăm la tunuri/ Iar alţii la condei./ Deci uită de parale./ Poţi fi mai pricopsită ? !/ Cum, tu eşti asta oare,/ Ori te-ai schimbat de tot ?/ Că doară nu sînt vacă,/ Ori cal, ori altă vită,/ Ca să fiu scos din staul/ Cu funia de bot.// .../ Deocamdată-i vifor.../ Năprasnica-i vîltoare,/ Cîntînd ca mii de dascăli/ Se tînguie hai-hui./ Şi cad în molcum iureş / Bănuţii de ninsoare/ Şi-n urma raclei strîmte/ Amici, soţie nu-i..."

Altfel de gînduri decît ale adolescentului beat de simţire şi de vigoare, mulţumit de sine şi de miraculoasa, continua euforie a sufletului, asediază acum conştiinţa poetului ; care abia de-aici înainte — şi pînă în clipa morţii — devine cu adevărat o conştiinţă; nu numai un „organ" de nemăsurată simţire ; cum fusese şi nu mai era satisfăcut să fie, potrivit aşteptărilor celor din jur convinşi că-l „cunosc" pe Esenin, cunosc *limitele* sale. Aceste limite, poetul nu le suportă la infinit ca fiind ale sale, ale naturii sale şi se arată decis să treacă dincolo de ele, dînd la iveală un spirit grav, bogat şi complex, dotat cu nebănuite antene pentru cuprinderea şi *problematizarea* epocii. Devenind mai „serios", Esenin nu devine mai puţin poet, iată esenţa acestei metamorfoze, în care se lansa cu toată fiinţa, cu toată (mai ales) conştiinţa. Pe măsură ce coboară mai adînc în sine, Esenin descoperă marea *idee* a destinului său. Şi această idee, care se cristaliza cu extraordinară putere în anii premergători sfîrşitului, lăsa tot mai mult în urmă imaginea unei nepotolite dezlănţuiri senzoriale, a poetului *primitiv* rătăcit în lumea modernă ; contrazicea imaginea convenţională, adică „eseniniană", ameninţată de uzură, spre a se regenera în climatul marilor responsabilităţi asumate, din calea cărora nu voia să fugă, resimţind evaziunea ca pe o soluţie uşoară, pe cît de banală pe atît de umilitoare. Iar Esenin nu suporta, se ştie, situaţiile umilitoare, el fiind prin excelenţă omul care nu s-a înjosit niciodată şi nu a fost niciodată „mediocru", preferînd totdeauna împlinirii mijlocii — starea de criză, şi unei vieţi ce nu-i era pe măsură — moartea.

Temele revoluţiei şi ale angajării, Esenin le tratează potrivit firii sale de om liber ; răspunderile epocii le ia pe seama sa un om animat de suflul libertăţii ; de principiul libertăţii simţit ca principiu al vieţii însăşi ; în afara căruia viaţa nu are sens şi nu-şi merită numele. De aceea cuvintele „angajării" se încarcă în poemele sale de un patos dramatic, de accentul unei sincerităţi zguduitoare, şi capătă, în contextul de care vorbesc, o *greutate* mult mai mare. Căci nu ale oricui — sau ale „tuturor" — sînt aceste cuvinte, ci *exact* ale lui Serghei Esenin, ale nimănui altuia. Este ceea ce dă poemelor sale cu totul altă anvergură decît cea îndeobşte legată de proclamarea unei simple adeziuni :

„Cu Moscova pe-o vreme/ Am hotărît s-o rup :/ Eu nu ştiam să-i intru/ Miliţiei sub piele/ Şi, după fiecare/ Din boacănele mele,/ Eram poftit din cîrciumă la zdup.// Rău nu pot spune-acolo că mi-a mers,/ Dar nu-i plăcut să dormi/ Pe scîndură, se ştie,/ Nici răguşit de vodcă/ Să-ndrugi nu ştiu ce vers/ Despre canarul gingaş/ Închis în colivie.// Eu nu-s canarul vostru !/ Sînt poet !/ Cu nu ştiu ce Demian/ Nu sînt de-aceeaşi teapă./ Şi dacă beau, eu n-am ce să regret :/ În zarea clarităţii/ Privirea mea se-adapă.// Văd, judecîndu-mi veacul/ Cu-un fin discernămînt,/ Că nu-i o glumă mersul/ Acestei noi istorii,/ Că numele lui Lenin/Vuieşte ca un vînt,/ Dînd cugetelor ghes,/ Ca aripilor morii.// Rotiţi-vă ! Voi sînteţi/ Înaintaşii mei./ A voastră e recolta,/ Mori şi gînduri !/ Să ne-apucăm şi noi temeinic de Marx/ Şi noi, Serghei,/ Să-adulmecăm înţelepciunea/ Greoaielor lui rînduri !// Zilele curg spre-un fluviu/ Abia ghicit acu./ Oraşele sînt slove/ Ce pîlpîie pe-o coală./ Cu Moscova am rupt-o/ Şi iată-mă-n Baku,/ Iniţiat de Ceaghin/ În lumea lui de smoală// .../ Sînt copleşit de forţa/ Ce clocoteşte-n jur./ Terestra energie/ Auzul mi-l seduce./ Destul cu-aceste stele/ Din ceruri ! Eu v-o jur/ Că pe pămînt mai ieftin/ Le vom putea produce !// Şi-mi spun, furat de gînduri :/ «Acum e vremea noastră ;/ Hai, Serghei./

Să ne-apucăm de Marx mai cu temei,/ Să-ajungem pîn' la miezul/ Greoaielor lui rînduri»" (*Stanțe*, 1924, în românește de Ioanichie Olteanu).

Între poeți, desigur, Esenin este cel mai puțin „abstract". Dacă firea însăși a poeziei refuză abstracțiunea în favoarea trăirii lirice nemijlocite și se crispează în fața oricărui adevăr de-personalizat, atunci Esenin întrupează această „fire" cel mai aproape de miezul ei, acolo unde totul este nucleu viu, centralitate arzătoare. Orice poet adevărat vorbește cu glasul său propriu și ne dă sentimentul „sincerității", dar Esenin este în întregime țesut din plasma ce a dat naștere acestui principiu general acceptat, și care se confundă cu sursele înseși ale lirismului. Nici o voce străină nu se amestecă, măcar abia perceptibil, în structura discursului său. Poezia sa este „vorbire" continuă a eu-lui, oricît de adînc și oricît de superficial, dar totdeauna autentic, totdeauna manifest-autobiografic.

Marile platitudini își recapătă sensul originar, redevenind vii. Simțim nevoia să le repetăm cînd este vorba de Esenin ; nu ne mai pasă de spectrul generalității banale ce plutește asupra lor ca o amenințare perpetuă : el este sincer, el comunică o experiență strict personală, el se adresează direct simțirii, pe care o tulbură și o zguduie etc., etc. Adevărul pe care astfel de formule îl conțin, raportul de *adecvare* în care se instalează la cea mai simplă atingere cu poezia sa, acest adevăr triumfă asupra platitudinii inerente ; vindecă formula respectivă de platitudinea care, de multă vreme, i se asociază și de care suferă — sau pare a suferi — fără posibilități de scăpare.

Un fluid enigmatic de umanitate circulă prin această poezie nestingherit ; enigmatică este rezistența sa la tentativa de a-i schimba calitatea, densitatea ; de a-i diminua intensitatea vibratorie.

Trecutul, în care abia se mai recunoaște, arătîndu-i un chip străin, propriul său chip beat de nepăsare și slavă, crește enorm ca o avalanșă în urma lui Esenin, *pe urmele sale*, gonește necruțător spre el, să-l ajungă și să-l întunece de tot — aceasta e imaginea cea mai generală, mai obsedantă a epocii finale, care s-a nimerit să fie și una de magnifică apoteoză a geniului său. Este epoca în care, se poate spune, Esenin nu mai scrie cu tradiționalul, preferatul *creion*, ci parcă de-a dreptul cu ființa, cu trupul bolnav, cu sîngele său (cu sînge va scrie, la modul propriu, ultimele versuri în camera nr. 5 a hotelului *Angleterre* din Leningrad, înainte de a se sinucide), cu mintea încă teribil de trează, făcînd coșmarul și mai de nesuportat, *dedublarea* și mai chinuitoare. Poemul acestei istovitoare crize, al dedublării care-i rupea în două ființa și conștiința, al sumbrei prevestiri, *Corbul* lui Esenin, întrecînd în intensitate tot ce ne putem închipui că înseamnă „poezie" zguduitor existențială, reflecție umană în marginea neantului de aproape, de foarte aproape, se numește *Omul negru*. Comentariul „critic" profesional se crispează și șovăie de fiorul propriei inutilități și neputințe, asaltat de bănuiala că face un lucru nepermis mergînd mai departe pe firul demonstrației, în fața acestui copleșitor semnal tragic iscat de confruntarea finală dintre viață și moarte, de efortul eroic al sufletului care vrea să supraviețuiască dezastrului fizic și nebuniei. Tînguirea din urmă a poetului este de o forță incomparabilă, izbutind parcă să strîngă, într-o tensiune de astă dată supremă, toate sevele, toate energiile intens și prelung vibratorii ale poeziei lui Esenin :

„Sînt bolnav de tot, prieteni,/ Sînt bolnav peste măsură./ Singur nu știu cum și unde m-am îmbolnăvit./ Mă frîng./ Parcă galopează vîntul/ Șuierînd prin stepa sură,/ Parcă-n creier, alcoolul/ Fierbe ca-n septemvre-un crîng.// Ca o pasăre din aripi./ Capul din urechi vibrează./ El picioarele trudite/ Să-și mai poarte n-are cum./ Un om negru,/ Un om negru,/ Un om negru/ Vine și pe pat s-așează./ Un om negru/ Nu mă lasă s-adorm noaptea nicidecum.// Un om negru/ Plimbă-un deget pe o carte ticăloasă/ Și ca peste-un mort călugăr/ Mornăindu-mi din abis,/ Îmi citește viața unui zurbagiu,/ De patimi roasă,/ Împlîntînd în suflet groaza,/ Și umplîndu-l de plictis.// Un om negru,/ Negru, negru !".

A numi simplu : remușcare, căință etc. obsesiile și imaginile de nimeni chemate ce dau ocol conștiinței prezente a poetului ; a face apel la un arsenal tipic de motive literare romantice și post-romantice ; a vorbi de consacrata antinomie păcat-puritate, diavol și în-

ger etc. pare o impietate, menită să banalizeze şi să ucidă în clişeu imensa *vitalitate* a *suferinţei* eseniniene ; dacă aceşti termeni pot sta împreună ; şi în cazul lui Esenin, iată că necrezutul asocierii lor, al potenţării lor, unul prin celălalt, devine cu putinţă. Îţi vine într-adevăr să exclami : cu cîtă viaţă *moare* Esenin ! Cu cîtă vigoare îşi resimte destrămarea ! Cît de tumultuoasă, de năvalnică este la el criza fiinţei ! Cît de puternică îi este slăbiciunea de care se tînguie, şi care este, cu adevărat, o slăbiciune *de moarte !* Accentele de mare forţă, caracteristice lui Esenin pe toată durata poeziei sale, îşi dau întîlnire iarăşi, acum, cînd aparent nu mai sînt de nici o trebuinţă. Numai energia „turbată" a furiei *de sine*, a dezgustului, ce tinde să dea într-un clocot sacru, faţă de propria imagine, numai ciocnirea dintre un Esenin şi un alt Esenin, la fel de puternici, şi unul şi celălalt, într-o luptă pe viaţă şi pe moarte, din care „identitatea" poetului va ieşi oricum distrusă, fiindcă ciocnirea e prea violentă spre a putea fi suportată, numai aceasta explică senzaţia de paradoxală vitalitate ce se desprinde din lamentaţia marelui poet. Şi pentru că vitalitatea lui Esenin e mare, suferinţa — provocată de dezvăluirile *dublului* — o egalează în forţă şi, dacă se poate închipui, chiar o întrece. Vitalitatea eseniniană impune un preţ pe măsură, un preţ pe care nimeni nu-l poate plăti continuînd să trăiască, păstrîndu-şi sufletul, nervii şi mintea în bună stare de a funcţiona mai departe.

Cartea „ticăloasă" a existenţei *sale*, în felul cum se lasă descifrată de omul negru, negru, negru, acţionează asupra conştiinţei ca o tortură perpetuă ; la care, dacă vrea să-şi prelungească viaţa, poetul este condamnat :

„În această carte-s multe planuri mari/ Şi mari idei/... / Acest om a fost odată aventurier,/ Nu glumă,/ De cea mai aleasă viţă/ Şi de cel mai falnic soi.// A fost fercheş,/ Pe deasupra şi poet, c-o înnăscută/ Deşi nu prea mare forţă/ Care nu plăcea oricui./ Pe-o femeie oarecare,/ Peste patruzeci trecută,/ O numea fetiţa scumpă/ Şi spunea că-i draga lui.// Fericirea — spunea dînsul, — /E în dibăcia mîinii şi în agerimea minţii./ Cei cu suflete stîngace sînt în veci nefericiţi./ Nu-i nimic/ că-n traiul nostru biciuirea suferinţii,/ Ne aduce gesturi false/ Şi ne lasă istoviţi.// Cînd te bîntuie tristeţea,/ Cînd pierzi toate,/ Cînd te doare,/ Cînd te-nşfacă gerul vieţii,/ Sub furtuni, sub ani, sub vînt, —/ Să te-arăţi tăcut şi simplu,/ Să zîmbeşti cu nepăsare,/ E cea mai înaltă artă/ Dintre cîte-s pe pămînt."

Conştiinţa tresare cu oroare şi spaimă, refuzînd să primească o imagine străină, dar suferinţa n-ar fi atît de vie dacă *subteranele* ei n-ar da semne de nelinişte şi dacă simţul intern şi secret n-ar *recunoaşte* imaginea aceasta ; străină şi totuşi de-o fremătătoare, ciudată familiaritate. Cum de cutează omul negru, prefigurare a morţii, să i-o propună ? „Doar în valuri,/ Ca scafandru nu ţi-e rostul să te-njugi./ Mi-e indiferentă viaţa unui biet poet/ Ce umblă după chefuri şi scandaluri./ Te poftesc, oricui, nu mie,/ S-o citeşti şi să-l îndrugi.// Omul negru/ Se încruntă şi se uită fix la mine./ În vomitături albastre ochii lui s-au înecat,/ Parc-ar vrea făţiş să-mi spuie/ Că-s tîlhar fără ruşine,/ Că pe cineva cîineşte l-am căznit/ Şi l-am prădat."

Boala „peste măsură" de mare, care macină fiinţa poetului şi imprimă spovedaniei sale un suflu devastator, este de a trebui să înfrunte această imagine străină şi totuşi apropiată. Vindecarea, revenirea la echilibru ar fi cu putinţă doar dacă spiritul poetului s-ar instala în refuzul şi nerecunoaşterea ei. Dar asta ar contrazice firea loială a poetului obişnuit să se confunde cu adevărul. Boala fără vindecare şi moartea sînt de preferat, în optica lui Esenin, confortului iluzionării de sine. Altă cale nu există, decît acceptarea sfîşierii ca o condiţie „normală" pentru cel ce şi-a ales, în libertate, destinul. Destinul de a fi *Esenin :*

„Sînt bolnav de tot, prieteni,/ Sînt bolnav peste măsură./ Singur nu ştiu cum şi unde m-am îmbolnăvit.// .../ Iată iarăşi/ Omul negru/ S-a ivit,/ S-a pus pe scaun,/ Dînd jobenul peste ceafă,/ Desfăcîndu-şi haina, demn.// «Hei, ascultă-mă, ascultă/ — / Pînă astăzi niciodată n-am văzut aşa prosteşte/ Suferind de insomnie pe-un mai mare ticălos// .../ Ah, mi-s foarte dragi poeţii !/ Şleahtă de caraghioşi./ Eu îmi amintesc povestea cunoscută şi banală,/ Cum unei studente/ Plină pe obraz de coşi,/ Din mers/ O bîzanie pletoasă ros de poftă sexuală/ Îi vorbeşte prins de vervă/ Tocmai despre univers.// Nu mai ştiu./ Nu mai ţin minte./ Într-un sat, poate-n Ka-

luga,/ Poate undeva-n Riazani,/ Trăia un copil cuminte,/ Cu păr galben,/ Ochi albaştri,/ În familia lui simplă şi săracă,/ De ţărani.// Şi-a crescut,/ Acum e vîrstnic,/ Şi poet — chiar de elită./ De-o putere nu prea mare,/ Dar de-un nesecat tumult."

LUCIAN RAICU

TABEL CRONOLOGIC

1895 *3 octombrie* (21 septembrie, stil vechi) Se naşte la Konstantinovo, astăzi Esenin, sat aşezat pe malul drept al rîului Oka, în patriarhalul ţinut al Riazanului, plasa Kuzminsk, Serghei Alexandrovici Esenin, primul copil în familia lui Alexandr Nikitici Esenin şi al Tatianei Feodorovna Titova, urmat apoi de surorile sale Ekaterina (Katia) şi Alexandra (Şura). Tatăl său, ţăran la origini, era simbriaşul unui negustor din Moscova şi trăia departe de familie, vizitînd-o cu mari intermitenţe, mai ales din pricina unor disensiuni cu soţia şi familia Titovilor, fapt care se va răsfrînge în sensibilitatea viitorului poet, cu amploarea unor adevărate complexe de orfan. Mama îi va fi mai aproape, dar o patriarhală experienţă de educaţie, mărturisită şi invocată veşnic ca scuză, îi dictează în relaţiile cu copiii o constantă cenzurare afectivă. De la doi la opt ani, Serghei va locui la bunicii dinspre mamă, cărora le va păstra amintirile cele mai conturate. Ei îi vor ghida primii paşi spre lectură, aceasta rezumîndu-se la început îndeosebi la textele biblice. Baladele vechi ruseşti, rostite incantat de bunic, sau cîntate de mamă, apoi poveştile bunicii îi vor stîrni copilului Serghei imaginaţia şi-i vor educa memoria,

dezvoltîndu-i reale afinități pentru poezie și chiar pentru declamarea ei.

1905 Începe școala primară la Konstantinovo, dovedindu-se un elev receptiv și sensibil. Din această epocă datează, se pare, primele încercări lirice, care nu se vor păstra, dar asupra cărora vor face mențiuni atît poetul, cît și memorialiștii săi de mai tîrziu.

1909—1911 Termină școala elementară și, conform dorinței imperioase a tatălui — exprimînd poziția sa de proaspăt citadinizat în raport cu patriarhalitatea obiceiurilor locului, precum și aplecarea spre cultură a celui care își dorește o împlinire a destinului prin instrucția aleasă a fiului — Serghei se înscrie la școala secundară de institutori din Spas-Klepiki, orășel aflat cam la treizeci de verste de Konstantinovo. Deși programa ei se limita la o educație confesională, pravoslavnică, anii aceștia sînt pentru elevul Esenin anii celor mai fertile lecturi și a unor conștiente stratificări culturale. În cercurile literare, organizate ad-hoc în incinta internatului, el își va afișa predilecțiile în materie de poezie rusă : „clasicii" Pușkin, Lermontov, Nekrasov, Kolțov, continuînd să-i cultive cu patos și în cercul cvasisecret din casa lui Grișa Panfilov, unde conjunctura politică, agravată de proaspăta înăbușire a revoluției din 1905, dădea problemelor literare dezbătute o coloratură pronunțat protestatară. De Grișa Panfilov îl va lega o consistentă prietenie, testată și prin corespondența abundentă din anii următori, încheiată însă tragic prin moartea pretimpurie a prietenului (1914). În această perioadă va fi remarcat de Evgheni Mihailovici Hitrov, unul din profesorii săi de la Spas-Klepiki, cel care îi va veghea sensibil primii ani de inițiere poetică. Interesul pare a fi fost, de fapt, și reciproc, Hitrov devenind, mai tîrziu, beneficiarul unuia dintre întîiele exemplare ale volumului de debut. Cu 1910 sînt datate primele poezii păstrate.

Anii 1910—1911 sînt și anii unei premature iubiri pentru consăteana Anna Alexeevna Sardanovskaia, care va inspira multe din poemele acestei perioade și-și va păstra ulterior ecoul în *Anna Sneghina.*

1912 Absolvind școala secundară, în vara acestui an, Esenin descinde — de fapt pentru a doua oară — la Moscova, unde se stabilește la început ca funcționar la birourile negustorului Krîlov, în slujba căruia lucra tatăl său, apoi ca ajutor de corector la tipografia „Tovărășia lui I. D. Sîtin", spre nemulțumirea lui Alexandr Nikitici, temător pentru drumul ales de fiul său și refractar la ideea realizării sale prin poezie. Corespondența din această perioadă atestă patriarhalului învederat, care a fost Esenin, serioase simptome de inadaptare. Activitatea la tipografia „Sîtin" îl instalează totuși, cu timpul, într-un climat de muncă sistematică, disciplinîndu-i preocupările și canalizîndu-i energia către lectură și scris. Urmează pentru Esenin perioada unui voluntarism entuziast, cu roade palpabile în poezie. „Dacă m-ar aștepta înjosiri, dispreț, și surghiunuri, aș rămîne nestrămutat asemeni proorocului meu care pentru adevărul sfînt a băut paharul plin cu otravă cu conștiința faptei sale nobile", se mărturisește el patetic într-o scrisoare către Grișa Panfilov.

Scrie mult în această perioadă, cîștigat îndeosebi de specia pastelului, dar și de poemul amplu, de inspirație istorică : *Pesni o Evpatii Kolovrate (Cîntec despre Evpati Kolovrat).* Voluntarismul său se concretizează apoi, un timp, și în activități sociale manifeste, care vor atrage atenția Ohranei țariste. Participă la adunările tipografilor, face agitație printre

muncitori, difuzează cu îndrăzneală revista de orientare democratică *Ogni (Flăcări)*. Toate acestea reprezentau însă efectul impactului cu grupul protestatar în care se integrase, al înscrierii în atmosfera și preocupările lui, și poate mai puțin conștientizarea unor opțiuni revoluționare.

1913 Se înscrie la Universitatea populară „A. I. Șaniavski", instituție cu recunoscută tradiție progresistă, urmînd secția de istorie și filozofie. Tot din acest an Esenin figurează printre membrii consecvenți ai cercului literar-muzical „Surikov", grupare cu declarate obiective militante, de ușoară nuanță social-democrată, deschisă în special păturilor medii. Aici poetul se remarcă ușor, ajungînd în scurt timp secretar al cercului, apoi secretar de redacție al publicației editată de cerc, *Drug noroda (Prietenul poporului)*.

1914 Se căsătorește cu Anna Romanovna Izriadovna, colegă de birou în corectura tipografiei „Sîtin", căsătorie pe care o va regreta curînd și la care va renunța odată cu plecarea din Moscova. În ianuarie debutează în revista ilustrată pentru copii *Mirok (Lumea celor mici)* cu poezia *Berioza (Mesteacănul)*, semnînd cu pseudonimul Ariston. În același an și în anul următor îi vor mai găzdui versurile și publicațiile pentru copii *Dobroe utro (Bună dimineața)* și *Protalinka*, ziarele *Puti pravdî (Calea adevărului)* și *Novi (Deșțelenire)*, precum și reviste de recunoscută notorietate culturală ca *Ejemeseacinîi jurnal (Revista lunară)*, *Jurnal dlia vseh (Revista pentru toți)*, *Mlecinîi puti (Calea lactee)*. Scrie poezia *Rusi (Rusia)* considerată de mulți dintre exegeții poetului un veritabil *credo* eseninian și în același an, din nou un poem istoric, cu largă afabulație epică, *Marfa Posadnița*.

1915 Anul 1915 este pentru Esenin extrem de bogat în evenimente, unele din ele marcîndu-i însăși devenirea.
La 21 ianuarie se va naște din căsătoria cu Anna Romanovna primul său copil, Iuri. În primăvară va părăsi însă Moscova și, fără a cunoaște pe cineva care să-i ofere sprijin ori găzduire, atras doar de mirajul vieții literare din capitală, descinde în Petersburg.
La 9 martie îl va vizita pe Alexandr Blok unul din preferații săi între poeții contemporani, căruia îi va citi din poeziile sale. Vizita îi prilejuiește lui Blok această însemnare : „Un țăran din gubernia Riazan. Nouăsprezece ani. Versuri proaspete, vii, sonore, bogate...", făcută pe biletul prin care poetul se anunțase. Întîlnirea cu Blok va avea însemnătate pentru Esenin nu atît în ordinea unei înrîuriri lirice imediate, cît în aceea a contactării și familiarizării poetului cu cercurile și revistele literare petersburgheze. Prin Blok, Esenin îl va cunoaște pe Serghei Mitrofanovici Gorodețki, la care se instalează, iar prin Gorodețki va ajunge în grațiile lui Kliuev, ambii poeți arhipublicați, de a căror problematică lirică, cea de inspirație rustică și arhaică, se va simți aproape prin opțiuni tematice mai vechi. Blok, Gorodețki și Kliuev vor sta, de fapt, la originea hotărîrii poetului de a rămîne și de a publica poezie la Petersburg. Prietenia cu ultimii doi, precum și convingeri teoretice întrucîtva tangente, îl fac pe Esenin să se considere component al direcției akmeiste, cunoscută cam din această perioadă și sub numele de „Krasa" („Frumusețea").
Primele colaborări petersburgheze sînt primite, în genere, favorabil. Sub numele de Roman Arenski, Zinaida Hippius (celebra doamnă Merejkovski, care semna intervențiile sale critice, de obicei, cu Anton Kraini) consacră lui Esenin o bună parte din artico-

lul apărut în *Golos jizni (Glasul vieţii)* nr. 17, din 22 aprilie, intitulat *Pămînt şi piatră*. Vor mai semna în acest an rînduri despre Esenin, Blok (22 aprilie, 25 octombrie), L. Berman (24 iunie), Gorodeţki (15 noiembrie), M. Levidov (noiembrie), P. Kuzikov (29 noiembrie), revistele *Vecernîie vremia (Seara)*, 20 noiembrie, *Novoe vremia (Timpuri noi)*, 21 noiembrie, *Petrogradskaia gazeta (Ziarul Petrogradului)*, 21 noiembrie etc.

Asimilat de atmosfera literară petrogrădeană, popular, mai ales în cercul lui, şi publicat, poetul începe să frecventeze acum cenacluri şi grupări cu vederi diferite de ale „Krasei", devenind la fel de familiar strălucitorului salon al doamnei Hippius, ca şi pauperelor cafenele futuriste. Ambianţa cosmopolită şi boemă, vîrsta unui anume patetism şi teribilism îl înclină vertiginos spre manifestări frondiste şi poză. Se îmbracă, acum, în costum naţional rusesc (de fapt, Kliuev pătrunsese la fel în literatură) cu cizme roşii căzăceşti, cămaşă de mătase şi brîu colorat, sfidînd luxul elitei ; devine mai zgomotos şi mai înverşunat în conversaţiile sale privind poezia sau politica ; îşi cultivă vechi aplecări personaliste, care vor degenera mai tîrziu în adevărate accese de megalomanie. Boema îl cîştigă, de acum, spiritual şi fizic, dictîndu-i un ritm de viaţă inegal şi dezordonat. De fapt, plăcerea prelungitelor şedinţe bahice îşi are rădăcinile în această perioadă.

Continuă să publice versuri cu periodicitate în *Ejemesiacinîi jurnal, Mirok, Ruskaia mîsli (Gîndirea rusă), Birjevîie vedomosti (Buletine de bursă)* etc.

În noiembrie 1915 îi apare primul volum de versuri cu titlul *Raduniţa (Ziua Pomenirii)*. Popularitatea sa era însă o realitate incontestabilă, depăşind cu mult pe aceea, obişnuită, a unui debutant.

1916 În preocupările poetului cîştigă pondere şi proza. Publică două povestiri : *Iar*, în numărul din februarie-mai al revistei *Severnîie zapiski (Însemnări nordice)*, fiind scrisă, însă, din 1914 şi *U deloi vadî (La apa albă)* care va apare în numărul din 21 august al publicaţiei *Birjevîie vedomosti*. Climatul nesigur al epocii îl smulge pe Esenin, un timp, unei activităţi literare coerente. Este încorporat şi trimis să-şi facă stagiul militar la Ţarskoe Selo, unde va lucra, o vreme, la cancelaria spitalului de la curte.

Se tipăreşte la Petersburg, a doua ediţie a *Raduniţei*.

1917 Apare, în primul număr al revistei *Dobroe utro*, povestirea *Bobîli i Drujok*.

În februarie, sub iminenta ameninţare de a fi trimis pe front, dezertează, găsindu-şi refugiul la Konstantinovo.

Cele două revoluţii, din ianuarie şi octombrie, îl surprind pe Esenin în satul natal. Se căsătoreşte cu Zinaida N. Raih cu care va avea doi copii : pe Konstantin şi Tatiana. Un an mai tîrziu, în ordinea obişnuitului său proteism sentimental, o va părăsi, însă, cedînd tot mai mult obedienţelor boeme.

În decembrie, poetul participă la mitingul *Intelectualitatea şi poporul*, condus de Maxim Gorki.

1918 Se apropie în această perioadă de gruparea „Sciţilor" („Skifî") care după Revoluţie vădea coeziune şi program de avangardă poetică, susţinînd ideea unei revoluţii mesianice şi fabuloase, care să regenereze lumea. Alături de Esenin participau la grupare poeţi cu o recunoscută notorietate şi autonomie tematică precum Alexandr Blok, Nicolai Kliuev, Valeri Briusov, Andrei Belîi, Alexei Remizov etc., toţi sub influenţa şi directa îndrumare a ideolo-

gului principal al grupului, criticul Ivan Ivanov-Razumnik. În primul volum colectiv, purtînd numele grupării, printre cei publicați figura cu poezii noi și Esenin. Scrie și publică în *Znamia truda (Drapelul muncii)*, revista în jurul căreia se grupaseră „Sciții" poemele *Preobrajenie (Schimbarea la față), Inonia, Seliskii Ceasoslov (Ceaslovul satelor), Iordanskaia golubița (Porumbița de la Iordan), Nebesnîi barabanscik (Toboșarul ceresc), Octoih*, petrecînd apoi o vară patriarhală la Konstantinovo.

Se întîlnește cu sculptorul S. Kamenkov care îi face bustul în lemn.

Se stabilește la Moscova unde, în colaborare cu Nadejda Pavlovici, poeții Mihail Gherasimov și Serghei Klîcikov, scrie scenariul de film *Zovuscie zori (Zori care cheamă)*.

I se tipăresc culegerile de versuri : *Golubeni (Seninul)*, Petrograd, *Seliskii ceasoslov*, Moscova, *Preobrajenie*, Moscova și *Radunița*, cea de-a treia ediție, Petrograd.

1919-1920 Anul 1919 debutează pentru Esenin sub semnul intensei febrilități cu care lucrează la poemul *Anna Sneghina*.

Se îndepărtează acum de Kliuev, pe care într-o scrisoare către Alexandr Siriaeveț, îl consideră prea decorativ și stagnant, și o rupe cu gruparea lui Ivanov-Razumnik, unde Kliuev domina climatul, eclipsîndu-l.

Dorința sa de a se emancipa de orice tutelă, îl conduce la ideea creării unei grupări în centrul căreia să se afle el însuși. Este, în acest sens, promotorul ideii de înființare a unei „Comune a scriitorilor" care va fi constituită pînă la urmă, dar va avea o viață scurtă.

La sfîrșitul lui ianuarie 1919, Esenin, alături de Riurik-Ivnev, Anatoli Mariengof, Vadim Șerșenevici, pictorii Gheorghi Iakulov și Boris Erdman, lansează zgomotos un nou curent liric, numit, în manifestul publicat în revista *Sirena* din Voronej, la 30 ianuarie 1919, și republicat în ziarul *Sovietskaia strana (Țara sovietică)* din Moscova, la 10 februarie 1919, imagism sau imaginism. Conducerea cafenelei literare în care se adunau membrii grupului, botezată cu teribilismul specific imaginiștilor *Stoilo Pegasa (Ieslea lui Pegas)*, îi revine lui Esenin.

Publică cu abundență în revista grupului *Gostinița dlia puteșestvuiușcih v prekrasnom (Hotel pentru cei care călătoresc în frumos)* și în *Znamia (Drapelul)*.

Scrie și tipărește eseul *Kliucii Marii (Cheile Mariei)*, lucrare cu caracter teoretic în care poetul dă o formulare personală preceptelor imaginiste. Ulterior, însă, prin fragmentele postume din *Slovesnie ornamentî (Ornamente poetice)* ca și prin cel tipărit deja în *Znamia*, nr. 9, din mai 1921. *Bît iscusstvo (Obicei și artă)* se dovedea că Esenin avea mari rezerve față de poetica imaginiștilor, fiind adeptul unui imaginism cu caracter mai realist, ancorat în viață și ființînd prin pulsul ei. Se pare că puțin timp mai tîrziu acest fapt devenea unul din motivele rupturii de grupare.

Scrie poezia *Ispovedi huligana (Spovedania unui derbedeu)*, poeziile din ciclul *Sarokoust* și lucrează intens la poemul dramatic *Pugaciov*. Pe la mijlocul lui noiembrie, în marea sală de conferințe a Muzeului Politehnic din Moscova, Esenin are o intervenție oratorică, numită, după tipicul imaginistic, *Sud nad russkoi literaturoi (Judecată asupra literaturii ruse)*.

Publică la Moscova culegerea de versuri *Treriadnița*.

1921 În mai, poetul întreprinde o călătorie în Asia Centrală, întîlnindu-se cu A. Siriaevеţ la Taşkent.
Termină poemul *Pugaciov*.
În acelaşi an tipăreşte la Moscova o culegere de versuri care preia titlul poeziei *Ispovedi huligana*.
Soseşte în Rusia celebra dansatoare americană Isadora Duncan, după ce ideea sa de a înfiinţa un studiou de balet la Moscova fusese acceptată de Lunacearski, ministrul culturii în guvernul revoluţionar, şi validată, prin intervenţie directă, de însuşi Lenin.

1922 La începutul anului, prin intermediul confratelui imaginist Iakulov, Esenin o cunoaşte pe Isadora Duncan, pentru care face o pasiune de o romantică fervoare. În scurtă vreme, legătura Esenin-Duncan, pentru cei mai mulţi mondenă, sfîrşeşte, surprinzător, prin căsătorie. Data de 10 mai 1922 marchează începutul unei călătorii în Europa şi America, urmînd, în mare, itinerarul de turneu al celebrei dansatoare.
În mai-iunie, Esenin va cutreiera oraşele Germaniei. La Berlin, în apartamentul lui A. N. Tolstoi, aflat în pensiunea Fischer, Esenin şi Isadora sînt prezentaţi lui Gorki, la dorinţa acestuia, care se arătase sincer intrigat de publicitatea făcută în jurul lor. La întîlnire poetul va citi din poemul *Pugaciov*, Isadora va dansa, iar Kusikov, boemul imaginist care-i însoţea, va cînta *Internaţionala*. Gorki nu va păstra o amintire plăcută nici unuia dintre ei.
Pînă în septembrie proaspătul cuplu va voiaja în oraşele Belgiei, Franţei, Italiei.
La jumătatea lunii septembrie Esenin şi Duncan sosesc în Statele Unite ale Americii. Vor rămîne aici pînă la începutul anului următor, Esenin fiind mai ancorat în peisaj şi mai atent cu impresiile, care vor alcătui viitorul volum memorialistic *Jeleznîi mirgorod (Mirgorodul de fier)*.

La Paris, în editura „Jaques Povolozky", apare cartea *Serge Essenine : Confession d'un voyou*, prima transpunere în limba franceză, şi-n genere într-o limbă străină, a versurilor lui Esenin. Traducerea este semnată de Marie Miloslawsky şi Franz Hellens, fiind însoţită de prefaţa celui din urmă. În sumar sînt cuprinse : *Spovedania unui derbedeu*, *Cîntecul căţelei*, *Cîntec despre pîine*, ciclul *Corăbiile iepei* şi poemul dramatic *Pugaciov*.
La Moscova, Petrograd şi Berlin apare în volum, tipărit concomitent, poemul *Pugaciov*.

1923 *11 ianuarie* Esenin părăseşte Statele Unite ale Americii, descinzînd din nou în Europa.
La începutul lui august se înapoiază în patrie, oprindu-se la Moscova. Numărul 187, din 22 august, al ziarului *Izvestia (Informaţia)* publică *Jeleznîi mirgorod*.
Termină drama în versuri *Strana negodiaev (Ţara ticăloşilor)*.
Disensiunile cu Isadora Duncan se vor adînci acum, după întoarcerea în Rusia, şi vor duce la o inevitabilă ruptură. Cam în aceeaşi perioadă (după mărturisirile lui Mariengof), accentuînd aprehensiuni mai vechi, chiar de natură programatică, Esenin se rupe de imaginişti, faţă de care afişează, ostentativ, dezinteres.
La Paris apare a doua ediţie a volumului *Confession d'un voyou*.

1924 Sub impresia călătoriilor din afara hotarelor Rusiei şi într-o stare de proteic echilibru sufletesc, Esenin vădeşte încă un apetit special pentru vilegiatură. În primăvara anului 1924 pleacă în Ucraina, apoi în Crimeea.
La jumătatea lui mai se întoarce îndurerat la Moscova şi participă la înmormîntarea bunului său prieten, poetul A. Şiriaevеţ, rostind cuvîntul de adio.

Pe 26 mai, la manifestarea de comemorare a lui Pușkin, citește poezia *Pușkinu (Lui Pușkin)*.
La sfîrșitul aceleiași luni, Esenin pleacă la Baku, unde, fără a renunța la expedițiile sale oenologice, se dăruie unui climat de muncă mai fructuos. După *Pesni o velikom pohode (Cîntecul marii campanii)*, scris în perioada călătoriei în Ucraina și Crimeea, continuă lucrul la *Anna Sneghina* și concepe, în mare, ciclul *Motivelor persane (Persidskie motivî)*.
Reîntors, capitala îi readuce în preajmă, cu efecte curative, o ființă care sufletește îi va rămîne totdeauna solidară și-l va ocroti vizibil sau din umbră. Este vorba de Galina Arturovna Benislavskaia, prietena de o sensibilitate și superioritate spirituală exemplară, pe care poetul o cunoscuse încă din 1920. Galina îi va păstra cu grijă manuscrisele, îl va ajuta să întocmească culegeri din versurile sale și va încerca să-l sustragă învederatelor obiceiuri boeme. La un an de la moartea poetului, după o perioadă de criză, Galina se va sinucide pe mormîntul lui, dînd atașamentului ei o aură de tragică împlinire.
Tipărește volumul *Moskva kabațkaia (Moscova cîrciumărească)*, în care se cuprind poezii scrise între anii 1921 și 1924.
La începutul lunii septembrie Esenin pleacă la Tiflis, unde-l va întîlni pe Maiakovski.
În aceeași lună îi apare, la editura „Krug“, volumul intitulat *Stihi (Versuri)*.
În luna următoare va scrie un articol închinat memoriei lui Valeri Briusov.
Către sfîrșitul anului sosește la Batumi.

1925 În ianuarie, la Tiflis, îi apare volumul *Strana sovetskaia (Țara sovietică)*, iar ceva mai tîrziu, la Baku, *Rusi sovetskaia (Rusia sovietică)*. Tot în acest an va mai scoate la Moscova, în editura nou înființată

„Sovremenaia Rossia“ două volume : *O Rosii i Revoluții (Despre Rusia și Revoluție)* și *Persidskie motivî*.
Desăvîrșește poemul *Anna Sneghina* și lucrează, în același timp, la *Kapitan Zemlia (Căpitanul Pămîntului)*, poem închinat memoriei lui Lenin.
Urmînd itinerarul Batumi, Tiflis, Baku, poetul va descinde din nou la Moscova la sfîrșitul lunii ianuarie.
Devine membru al clubului literar-artistic al secției sovietice a scriitorilor.
Vădește mai multă aplecare pentru masa de lucru și-și rezervă, săptămînal, zile de muncă efectivă în care refuză să-și vadă prietenii. Simptomele unei decompensări nervoase se adîncesc acum îngrijorător. Devine irascibil și bănuitor chiar cu cei mai apropiați dintre confrați, care-l vor ocoli, accentuîndu-i astfel sentimentul însingurării, precum și o manie a persecuției cu manifestări neliniștitoare.
În septembrie se căsătorește cu Sofia Andreevna Tolstaia, nepoata lui Lev Tolstoi, la care se va muta.
Petrece sfîrșitul de toamnă la Baku, dar reîntors, va rămîne internat în spital toată luna noiembrie.
Termină în această perioadă poemul *Cernîi celovek (Omul negru)*.
Fuge din spital și, în ciuda interdicțiilor medicale, reia viața dezordonată și boemă.
Îl întîlnesc acum, și vor da prețioase însemnări în legătură cu ultimul an de viață, Maiakovski, V. Ivanov, Leonid Leonov, Nicolai Aseev, Sofia Vinogradskaia, V. Nasedkin, I. Starțev, N. Nikitin, Volf Erlich etc. Mulți dintre ei vor observa la Esenin un accentuat presentiment al morții.
Face mai multe încercări de sinucidere.
La 23 decembrie pleacă la Leningrad unde îl va întîlni pe mentorul său de odinioară, N. Kliuev. Trage

la hotelul „Angleterre", în care mai locuise cîndva cu Isadora, și se izolează de cunoscuți.
Pe 27 decembrie încearcă, se pare, din nou să se sinucidă, scriind cu propriul sînge poezia *Do svidania, drug moi, do svidania (Adio, drag prieten, adio)* pe care o înmînează lui Volf Erlich, rugîndu-l să o citească mai tîrziu.
În noaptea de 27 spre 28 decembrie își pune capăt zilelor, spînzurîndu-se.
Funeraliile care au loc la Moscova iau o amploare deconcertantă. În anul imediat următor se iniția cvasioficial o campanie de celebrare a poetului, limitîndu-se, în mare, la evocări și ode. Exegeze aprofundate aveau să apară însă, mult mai tîrziu, în special din deceniul șase, cînd în urma unor evaluări critice avizate începe să i se recunoască lui Esenin un rol covîrșitor, funcțional și emblematic, în mișcarea poetică reformatoare a începutului de secol.

MIHAI DASCAL

POEZII

*
* *

Se țese zarea rumenă pe-un iaz cu țărmi molatici.
În codru plîng și-i strigătul cocoșilor sălbatici.

Un grangur hăt, se tînguie și-n scorbură s-aține.
Doar eu-s senin cu sufletul, deloc să plîng nu-mi vine.

Știu, după cotul drumului, tu vei vĕni sprințară,
În proaspăt fînul stogului ne-om așeza diseară.

Te-oi frămînta ca florile, te-oi ameți-n săruturi.
La bucurii palavrele n-ai timp să le mai fluturi.

Vei scoate șalul singură sub mîngîieri și, beată,
Te-oi duce unde-s tufele și sta-vom noaptea toată.

Cocoșii pot, sălbaticii, să plîngă depărtării.
Este-o tristeță veselă în rumeneala zării.

[1910]

* * *

Sînt păstor ; am drept palate
Al cîmpiilor hotar.
Dealuri verzi, îngemănate
Cu-al becaței strigăt rar.

Peste codru țes beteală
Norii galbeni, lin spumînd.
În plăcuta toropeală
Ascult pinii fremătînd.

Umbra verde-o luminează
Plopi sub rouă-n licăr des.
Sînt păstor ; am curți de vază :
Iarba moale de pe șes.

Vacile-mi vorbesc de-o seamă
Dînd din cap încetișor.
Luncile spre rîu mă cheamă
Mișcînd ramurile lor.

Uitînd tot amarul lumi,
Dorm pe cioate ca în grîu.
Mă-nchin zorilor și humii,
Mă cuminic la pîrîu.

[1914]

* * *

Pe cerescul blid albastru
Aburi blînzi de nori gălbui.
Toate dorm. Ca un sihastru
Trist veghez cînd nimeni nu-i.

Codru-n pîclă fără preget
Suflă-un fum dulceag din el.
Povîrnișu-și pune-n deget
Crăpături de cer — inel.

Clipocește balta sură,
Clămpăne-un bîtlan pe ea.
Tocmai ca o picătură
Dintre nori se uită-o stea.

Cu-acea stea, sub neguri grele,
Vreau s-aprind păduri — să pier
Laolaltă-apoi cu ele
Ca un fulger lung pe cer.

[1915]

CERȘETOAREA

O fetiță mică plînge sub fereastră la conac,
Ca argintul sună-ntrînsul rîsul vesel și buimac.
Plînge-ncet fetița prinsă de al toamnei frig de-amurg.
Cu mînuța degerată șterge lacrimi care-i curg.

Lăcrimînd ea cere pîine, o fărîmă, cît-de-cît...
De obidă și de zbucium glasul i se stinge-n gît ;
E înăbușit de larma celor ce pe chef pun preț,
Și micuța stă și plînge sub rîs vesel și-ndrăzneț.

[1915]

*
*   *

Garduri vechi, urzici îngălbenite,
Iată locul, locul meu străbun !
S-au pitit sub veștede răchite,
Izbele sărmanului cătun.

Peste cîmpul plin de iarbă deasă,
Lîngă iazul cu lumina-n punți,
Tolănește-o cale nisipoasă :
Drumul spre Siberia și munți.

Prins de zări se clăbucește fumul
Din pămîntul împînzit de ruși.
Oameni frînți, prin pulbere bat drumul,
Oameni prinși în lanțuri și-n cătuși.

Toți sînt hoți și ucigași din fire,
Cum au fost pe lume sorociți.
Îndrăgit-am trista lor privire
Și obrajii trași și scofîlciți.

Mult rău fac din bine ucigașii,
Inimile lor nu se prefac.
Dar se strîmbă fețele și pașii,
Buzele sînt vinete și tac.

Și pe mine-un tainic gînd mă-ndeamnă,
Răsărit, așa, de undeva...
Ca și eu, într-un apus de toamnă,
Să-mi împlînt cuțitu-n cineva.

Ca și eu, prin vîntul nesfîrșirii,
Pe-acest drum glodos și mohorît.
Îndrăgind tristețea osîndirii,
Să fiu dus cu un juvăț de gît.

Și atunci cînd zîmbet voi încinge,
Peste toate cele ce-au rămas,
Ploile și apele vor linge,
Urmele pe care-am să le las.

[1915]

VACA

Fără dinți, flămîndă, slăbănoagă,
Coarnele-s răboj de ani și-amar.
Suduind și repezind din ghioagă,
Spre imaș, o mînă un văcar.

Inima-i nu-și află alinare,
Șoarecii rod bietul ei bîrlog.
Vaca se gîndește cu-ntristare,
La vițelul mic și pintenog.

Oameni răi i l-au răpit îndată,
Bucuria dragostei s-a frînt.
Sub un tei, de-o cracă spînzurată,
Pielea lui se leagănă în vînt.

Cînd s-o coace hrişca pe cîmpie,
Urmînd soarta fiului vioi,
Or să-i lege gîtul c-o frînghie
Şi-o vor duce la cuţit, apoi.

Coarnele-n ţărînă or să-i cază,
Jalnic se vor stinge ochii buni.
Mergînd, vaca albe lunci visează
Şi păşuni mănoase... şi păşuni...

[1915]

CÎNTECUL CĂŢELEI

Spre ziuă, sub căpiţa de secară,
Pe auriul snopilor plecaţi,
Căţeaua, în viforniţa de-afară,
Fătase şapte căţeluşi roşcaţi.

Pînă-n amurg, veghind încovoiată,
I-a răsfăţat, lingîndu-i nentrerupt.
Şi se topea ninsoarea spulberată,
Pe fierbinţeala pîntecelui supt.

Iar seara, cînd găinile s-aşează,
Stăpînul casei a ieşit posac
Şi unde mama pîlpîia de groază,
El pe toţi şapte i-a băgat în sac.

În urma lui, fugind după desagă,
Căţeaua da-n nămeţii de pe drum...
Răpindu-i puii, apa din viroagă
Scîncea curgînd sub botul ei, acum.

Apoi cînd se-nturna şovăitoare
Şi singură înspre culcuşul ei,
Deasupra casei i-apăru pe zare,
În locul lunii, unul din căţei.

Străină, zgribulită şi-n neştire,
Privea la chipu-i nalt şi depărtat,
Iar luna plină, lunecînd subţire,
După colini a dispărut treptat.

Şi cum atunci, cînd cineva-n ogradă,
Drept pîine-i zvîrle-o piatră dinadins,
Ca stele mari de aur în zăpadă,
Căţeaua ochii trişti şi i-a prelins.

[1915]

LUNA DISPĂRUTĂ

Un nour ca un şoarec
şi-a repezit pe cer,
Venind în goană, coada uriaşă.
Şi-asemenea cu oul
care-a crăpat stingher,
Se stinse luna după culmi, golaşă.

Privi-n fîntîni de iazuri trezitul soare-n zori,
Privi prelung —
dar luna nu mai este...
Lăsînd din deal s-atîrne picioarele-i prin nori,
Strigă —
dar despre lună nici o veste.

I-a auzit strigarea pescarul de pe rîu
Şi spre-a glumi cu-a zorilor oglindă,
A soarelui răsfrîngeri
de pe al apei brîu
Cu mîinile-ncepu ca să le prindă.
Le-a prins.
Le-a strîns c-o sfoară şi cu genunchiul el
Urechile i le-a turtit aproape.
Ieşind la mal, de raza de aur, subţirel,
A înnodat
a soarelui pleoape.

Iar soarele privirea spre cer şi-a aţintit,
Spunînd : „Mi-e munca grea întotdeauna !"
Dar pleoapele-i de soare
deodată-au tresărit,
Privi —
şi ce-i ? la locul ei sta luna...

Ca veveriţa-n ramuri săltă un gînd voios
În ochi de soare...
Însă raza pruncă
S-a frînt
şi de pe dealuri alunecînd în jos,
Răsfrîngerea fu rostogol în luncă.

Intrase spaima-n soare...
Iar moşu-a rîs din plin
Şi hohotul răzbubui natura.
Ca un hulub albastru
lumina serii, lin,
Bătea din aripi atingîndu-i gura.

[1915 ?]

TOAMNĂ

Còlo prin mărăcinişul dintre rîpi şi ulmul ciung,
Toamna, iapă roaibă, paşte scărpinîndu-şi coama, lung.

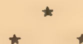
Lîngă malurile apei, pe tăpşanul gol şi ud,
Azi potcoavele-i albastre zăngănind încet s-aud.

Vîntul-schivnic, furişîndu-şi recea vraişte de fum,
Macină frunzişul galben de pe coşcovitul drum.

Şi sărută blînd pe creanga măcieşului spinos,
Rănile roşcate ale nevăzutului Hristos.

[1914-1916]

Peste lunca mea sihastră,
Sus, pe cerul-bărăgan,
Plimbă-se prin iarba-albastră,
Luna, bucălat cîrlan.

Cu cornițele împunge
Iazul de tăcere plin,
Pe cînd apa-n care-ajunge,
Malurile-şi mişcă lin.

Stepa din pologu-i verde
Cu mălini cădelnițînd,
După văi prelungi se pierde,
Vîlvătăi desfășurînd.

Tu de suflet ești aproape,
Plai de flori de scai visat,
Stă sub frunze — verzi pleoape,
Lutul reavăn și sărat.

Ca și mine, nins de stele,
Tu te dărui tuturor.
Și ți-i dor de pîcle grele,
De apusul roș, ți-i dor.

Zarea-n bezne jucăușe,
Ne-a lăsat înspăimîntați,
De Siberia-n cătușe
Și Uralii cocoșați.

[1915-1916]

*
* *

Printre crengi eu n-am să-mi lunec văzul,
Rătăcind să caut urme seci,
Căci cu părul-snop cum e ovăzul,
Tu din vis mi-ai dispărut pe veci.

Gingașă, frumoasă și subțire,
Rumenă ca poamele erai,
Semănai c-o roză asfințire,
Fraged ca zăpada străluceai.

Ochii tăi țărînă-s și tăcere,
Ca un sunet numele-a-ncetat.
Dar în șal, mireasma lor de miere,
Mîinele-ți suave și-au uitat.

Cînd se spală zorile pe față,
Ca pisica pe-acoperămînt,
Blînd grăiesc de prăpădita-ți viață,
Apele și fagurii de vînt.

Deci șoptească seara sinilie,
C-ai fost vis și cîntec de la cer.
Cine te-a ivit așa mlădie,
Sărutase-un luminos mister.

Printre crengi eu n-am să-mi lunec văzul,
Rătăcind să caut urme seci,
Căci cu părul-snop cum e ovăzul,
Tu din vis mi-ai dispărut pe veci.

[1915-1916]

*
* *

Sînt obosit de traiul meu statornic,
Din casa mea curînd o să dispar.
De alte zări, de alte locuri dornic,
Eu vagabond m-oi face și tîlhar.

Pe cîrlionții zilelor senine,
Voi rătăci spre-un trai curat ori strîmb.
Și cel mai bun prieten, pentru mine,
Va ascuți cuțitul din carîmb.

Cu primăveri și-al soarelui răsuflet,
E-mbrobodit gălbuiul drum pribeag.
Chiar și aceea ce-o slăvesc în suflet,
O să m-alunge grabnic de la prag.

Întors acasă, vremea mi-o voi pierde
Cu vechi nimicuri, ca oricare om.
Și sub fereastră, într-o seară verde,
M-oi spînzura cu mîneca de-un pom.

Răchitele din garduri or să scape
Mîhnite frunze, fluturînd din mîini,
Atunci cînd nespălat or să mă-ngroape,
La loc ferit și în lătrat de cîini.

Pierzîndu-și veșnic vîslele prin lacuri,
O să plutească luna luminînd...
Și Rusia va trece peste veacuri,
Jucînd voios sau lîngă gard plîngînd.

[1916]

VULPEA

Șchiopătase pîn' la vizuină,
C-un picior zdrobit.
Lîngă gura ei s-a-ncolăcit
Și-n omăt, c-o horbotă de sînge, fină,
Chipul prins de somn și-a zugrăvit.

Larma-mpușcăturii roșii stăruise,
Codrul i se legăna-n priviri,
Pletos, vîntul printre ramuri se iuțise,
Risipind grăunțele-i sonore și subțiri.

Negura creștea deasupra-i, moale,
Rumenă-nserarea jilavă sporea,
Capul tresălta tot mai agale
Și pe rană limba se răcea.

Căzu-n viscol coada de jăratic.
Buzele de morcov putred s-au umplut.
Era miros de frunziș și lut.
Și-n vizuină, răsfirîndu-se molatic,
Sîngele se prelingea tăcut...

[1916]

*
*   *

Apusu-și stinge-aripa purpurie,
În ceață gardul prinde-a dormita.
Că iar rămas-am singuri și-n pustie,
Căsuță albă, nu te întrista.

Își șterge luna coarnele albastre
În paiele din vîrf de-acoperiș.
N-am mers cu ea pe drumurile noastre,
Pînă la stogul de pe povîrniș.

Mi-or șterge chinul anii ce-or să vină,
Neliniștea-mi cu ei s-o face scrum.
Ea, buze și-al ei suflet fără vină,
Pentru un altul le păstrează-acum.

Nu-i tare-acel ce bucurie cată,
Cei mîndri doar prin forță facu-și trai.
Va stoarce-o altul, fi-va aruncată
Ca hamul vechi și ros de mucigai.

S-aştept destinul nu mă face dorul.
Vîrtej de fulgi vor cerne-al meu sălaş,
Cînd ea va reveni să-mi simt fiorul
Şi să-ncălzească micu-i copilaş.

Va scoate şuba, şalul... şi cu bine
Ne-om cuibări la focul călduros,
Şi că băiatul seamănă cu mine
Va spune liniştită şi duios.

[1916]

*
* *

Drumul fură gîndul serii pe meleaguri,
Crengile din crînguri albăstresc uşor,
Iar bătrîna casă, cu fălci tari de praguri,
Mestecă-al tăcerii miez mirositor.

Blîndul frig tomnatic lin se furişează,
Rebegind în curte şira de ovăz.
Blond, la geamul vînăt un copil veghează
Şi-i scînteie jocul ciorilor în văz.

Cuprinzînd hogeagul, fumu-şi ia avîntul,
Verde, dintr-o sobă roză izvorînd.
Cineva nu-i, şi, cu buze subţiri, vîntul
Despre el şopteşte-n noapte dispărînd.

Cineva cu talpa n-o să mai strivească
Frunzele şi iarba leneşelor văi.
Înecat, oftatul cólo-n piept se cască
Şi sărută clonţul sumbrei cucuvăi.

Noaptea creşte. Grajdul somn tăcut înmoaie.
Drumul alb mijeşte gol printre copaci.
Şi duios suspină galbenele paie,
Atîrnînd din gura paşnicelor vaci.

[1916]

*
* *

După toţi cei care i-am lăsat departe,
După cîmpul neted poleit cu-argint,
Ca o porumbiţă singură, deoparte
Inima tînjeşte, nu mai pot s-o mint.

Ciugulind subţire. prinde amintirea,
Cea dintîi zăpadă, paşii noi din ea.
Săniile bălţii au oprit plutirea
Cîrdului de raţe ce călătorea.

Din mălinul tînăr, lunecînd sub geamuri,
Umbra îşi întinde braţele ei moi.
Aburind amurgul poposit pe ramuri,
Îşi fumează pipa apa din zăvoi.

Învechita zare ce de cer se-ncheie,
O salută ziua cu fum roz şi crud.
Mirosul de iarbă-al pielei de femeie,
Limpede pe buze astăzi mi-l aud.

Pace vouă şesuri, crînguri despuiate,
Tămîiaţi cu miere fruntea mea un pic !
Eu primesc cu zîmbet ale voastre toate,
Dar din toate, vouă, nu vă cer nimic.

[1916]

*
* *

Potopul ploii s-a topit în sine,
Furtuna toată s-a făcut nimic.
Serghei Esenin, mi-i urît cu tine,
Şi silă mi-i privirea să-mi ridic.

Printre copacii cerului se cască
Mari aripi neauzite de urechi,
Cîntarea ta nu poate să trezească
Strămoşii, din mormintele lor vechi.

Ţi-a-nsîngerat cuvintele rebele,
Nemărginitul vremilor abis.
Nu fără noimă, ci în tonuri grele,
Va răsuna zadarnicul tău vis.

Şi careva l-o drămui-ntre pleoape,
Trosnind uscate degete, vîrtos.
De cineva ţi-e roşa seară-aproape
Şi eşti pe lumea asta de prisos.

Pe Blok, pe Briusov şi pe alţii încă,
Tu ai să-i superi cu-al tău proaspăt ţel.
Dar ziua va ţîşni la fel de-adîncă
Şi clipele vor izbucni la fel.

Tu n-ai să scuturi frunzele ursuze,
Nici n-ai să dai prin cîntece îndemn,
Neputincioase roşiile-ţi buze,
Sînt pironite pentru veci pe lemn.

Pentru vecie, braţele şi anii
Şi-a desfăcut stelarul tău Pillat...
O, Eli, Eli, Lama Sabachtani,
În asfinţit scoboară-mă treptat.

[1916-1917]

*
* *

Nu-n zadar suflat-ai vînt,
Nu-n zadar ai fost furtună,
Cineva spre nou avînt
Ochii mi-a umplut cu lună.

Sub al nu ştiu cui alint
Am uitat tristeţea mută,
După lumea de argint
Tainică şi neştiută.

Nu mă mai frămîntă-acum
Spaima stelelor eterne.
Îndrăgii al clipei scrum
Şi tăcerea ce s-aşterne.

Toate freamătele tac,
Totul limpezit sticleşte,
Asfinţitul ca un mac
Purpuriu pe iaz pluteşte.

Zîmbetul descătuşat
Spre privelişti se prelinge :
Cerul, vacă ce-a fătat,
Viţeluşul roş şi-l linge.

[1917]

*
* *

Tu, ţara mea, de ploi neocolită !
Tăceri nomade, cîte-un plop stingher...
Şi ca o chiflă bine rumenită
E-ncovoiată luna ta pe cer.

Împurpurata lobodă s-adună
Pe-un cîmp arat şi fără căpătîi.
Pe creanga unui nour, ca o prună,
Sclipeşte coaptă steaua cea dintîi.

Bat drumul iar, mi-i inima scăzută,
Merg să întîmpin traiul meu pustiu.
Aud foşnind o holdă nevăzută,
Pe lacul cu obrazul albăstriu.

Din mlaştini fumul urcă şi se zbate...
Dar sub căciuli de reci pustietăţi,
Ţi-s culmile ursuze adăpate,
De necuvîntătoare vietăţi.

[1917]

*
* *

Scoală-mă în zori de dimineaţă
O, tu, mamă, care mă ogoi !
Să mă duc pe bărăgan, prin ceaţă,
Să primesc un oaspete de soi.

Am văzut pe cîmp azi cum pămîntul
Urme largi de roţi purta uşor.
Pe sub nouri scutură lung vîntul,
Cercul lui de aur sunător.

El în zori galopul o să-nceapă,
Zvîrlind cuşma lunii la ungher
Şi zburdînd va repezi o iapă,
Coada ei cea roşie pe cer.

Scoală-mă devreme, dragă mamă,
În odaie lampa aprinzînd,
Căci se spune că poet de seamă,
Voi ajunge-n Rusia, curînd.

Te-oi cînta pe tine şi pe oaspăt,
Soba ta, cocoşul şi-aceşti maci
Şi pe versuri o să curgă proaspăt,
Laptele roşcatei tale vaci.

[1917]

*
* *

Pădurile-s goale, ogoarele seci,
Vin jilave neguri ţesute de valuri.
Azi soarele, roată cu spiţele reci,
Trecu fără noimă, pierind după dealuri.

Pe cîmp desfundatul drumeag, dormitînd,
Visează cînd seara se cerne măruntă,
Că simte îngheţul pe grunzuri umblînd,
Că-i tot mai aproape de iarna căruntă.

Ah, ieri în desişul sonor, la mijloc,
Văzut-am deodată prin pîcla albastră,
Cum roşia lună schimbată-n mînzoc,
Zorea să se-nhame la sania noastră.

[1917-1918]

*
* *

Pe-ntîia zăpadă păşesc în neştire,
Cu agere doruri şi-avînturi duium.
Şi seara albastră cu steaua-i subţire,
Încet luminează hoinarul meu drum.

Lumina sau umbra a prins să se cearnă ?
Prin crînguri cocoşii sau vîntul dă glas ?
Nu ştiu, pretutindeni pe cîmpuri e iarnă,
Sau stoluri de lebede mute-n popas ?

Tu albă minune, tu limpede seară !
Fierbinţi mi-s obrajii de gerul din crîng.
Răchitele zvelte cu sînii afară,
Îmi vine deodată la piept să le strîng.

O, codrul ce-n pîclă cinchit piroteşte !
O, ninsele lanuri sub teafăr îndemn !
Îmi vine în braţe s-apuc voiniceşte,
Frumoasele sălcii cu şolduri de lemn.

[1917-1918]

*
* *

De ce strigaţi, voi, cîntece sihastre ?
Au nu puteţi să-mi daţi ce năzuiesc ?
Eu aţele acestei păci albastre,
În bucle mă deprind să le-mpletesc.

Mă vreau sever, cu inima duioasă
Şi de la stele eu învăţ să tac.
Ce bine e, Rusia somnoroasă,
S-o străjuieşti pe cîmp, ca un copac.

Ce bine e, în toamna ce răzbate,
Să rătăceşti pe cîmpul părăsit,
Strîngînd, de ducă, spicele uitate,
În sufletul tău — traistă de cerşit.

Dar albăstrimea nu tămăduieşte.
Cum să vă scutur cîntece, mereu ?
Cu mătura-i de aur limpezeşte
Şi şterge seara blîndă, drumul meu.

Şi bine mi-i s-ascult cum trece-o veste,
Murind în vînturi şi sub paşii mei ;
— Fii rece, tu, a cărui viaţă este,
Ca aurul tomnaticilor tei !

[1918]

* * *

Părăsit-am casa părintească
Şi Rusia cu albastru-i blînd.
Salcia bea stele, să-ncălzească
Întristarea mamei mele, vrînd.

Luna-n ape sfărîmînd lucirea,
Broasca ei de aur şi-a întins.
Florile-i de măr, încăruntirea,
Lin în iarbă tatei şi-a prelins.

De mă voi întoarce, cine ştie ?
Mult să cînt, să freamăt, sînt dator.
Străjuie albastra mea Rusie
Plopul vechi stînd drept într-un picior.

Nu ştiu însă dacă-i pare bine
Că-l sărută ploile-n galop,
Căci cum stă şi freamătă, cu mine
Seamănă la cap, bătrînul plop.

[1918]

* * *

Dragostea mea astăzi este alta,
Ah. pricep că ţie-ţi pare rău :
Măturoiul lunii clătind balta
N-a-mproşcat şi peste versul tău.

Schimbător, sub steaua ce văpaie
Pe sprînceana ta şi-a resfirat,
Încîntînd cu inima odaia,
Tu în ea locaş nu ţi-ai durat.

Cel dorit în nopţile senine
Pe alături ţi-a trecut din nou.
Cheile acestea, pentru cine
Le-aurişi cu-al vorbelor ecou ?

N-ai să cînţi nici soarele, nici clipa,
N-ai să vezi pe geamuri raiul sfînt,
Precum moara, fîlfîind aripa,
Nu poate zbura de pe pămînt.

[1918]

* * *

Învîrtejite frunze se destramă,
Căzînd, din apa iazului să bea,
Precum un stol de fluturi de aramă,
Ce-n agonie zboară către-o stea.

Iubesc această seară, cînd pămîntul
De inimă mi-l simt apropiat.
Cînd poalele mestecenilor, vîntul,
Pînă la umeri, sus, le-a ridicat.

În suflet şi pe vale e răcoare,
Amurgu-i turmă vînătă de oi.
La marginea grădinii foşnitoare,
Se stinge-un zvon de zurgălău vioi.

Așa de treaz eu încă niciodată,
N-am ascultat ce spune trupul meu.
Ce bine-ar fi, ca salcia plecată,
În iazul roz să mă răsfrîng și eu.

Pe-un stog, zîmbind, ce bine mi-ar fi mie,
Cu luna-n ochi, un pai să mozolesc...
Pe unde ești tu simplă bucurie,
Ca mult iubind nimic să nu doresc ?

[1918]

*
* *

Bine e în primăvara trează
Să-nflorești frumos ca un jugastru
Să privești, cum rîul îl brăzdează
Soarele cu plugul lui albastru.

Bine e să scoți din trup la soare
Călit — cuiul cîntecului proaspăt
Și în alb veșmînt de sărbătoare
Să aștepți să-ți bată-n ușă-un oaspăt.

Florile și frumusețea firii
Inima prin ochii mei le strînge
Le-ncălzește clocotul simțirii
Pe cînd vremea-n coaste mi se frînge.

Stelele cu clinchet mut se-ndeasă
Frunzele-aprind zarea ca cenușa
Eu pe nimeni n-am să-l lasă în casă
Nimănui nu-i voi deschide ușa.

[1918-1919]

*
* *

Vînturi, vînturi pline de zăpadă,
Spulberați-mi viața ce s-a dus.
Vreau să fiu copil fără tăgadă
Sau o floare cu privirea-n sus.

Cînd răsună cornul de la stînă
Vreau pentru toți oamenii să mor.
Clopoțeii stelelor se-ngînă,
Presărîndu-mi clinchetele lor.

Cît de bună-i limpedea cîntare
Cînd topește suferința grea !
Vreau să fiu copac lîngă cărare
Cu piciorul încălțat în nea.

Vreau, cînd caii sforăie — nebunii !
Să sărut o ramură cu ger.
Ci săltați-mi, labe ale lunii,
Ciutura tristeților la cer.

[1919]

*
* *

Sînt ultimul poet cu satu-n glas,
Podeț umil de scînduri în cîntare.
Fac liturghia mea de bun rămas
Mestecenii cădelnițînd frunzare.

Cu flacără de aur, ca un semn,
Îmi ard făclia din trupeasca-mi ceară,
Şi, răguşit, al lunii ceas de lemn
Mi-o bate pentru cea din urmă oară.

Curînd veni-va oaspete de fier,
Pe-albastrul cîmp, potica o va-nfrînge.
El lanul de ovăz, muiat în cer,
Cu mîinile lui negre îl va strînge.

Cîntările-mi nu pot trăi cu voi,
Nensufleţite palme, reci, străine !
Doar spicele şi caii din zăvoi
Or să tînjească veşnic după mine.

Nechezul lor l-o suge-un vînt, solemn
Jucîndu-şi parastasul într-o seară.
Curînd, ah, răguşitul ceas de lemn,
Mi-o bate pentru cea din urmă oară.

[1920]

Din ciclul

CORĂBIILE IEPEI

1

La stea, lupul ca să urle-ncepe,
Fiindcă ceru-i ros de nouri orbi ;
Sfîşiate pîntece de iepe,
Largi vîntrele negre de mari corbi.

Purpuria tusă duhnitoare,
N-o să-şi scoată ghearele-n nămezi.
Cînd nechează vîntul, cad spre zare
Cioburile galbenei livezi.

Auziţi ? Cresc sunete ciudate
Grebla zării prin pustiu dă zor.
Voi cu vîsla braţelor tăiate
Vă zoriţi spre ţărmul viitor.

Tot mai sus plutiţi spre toată slava !
Glas de corbi vărsaţi din curcubeu !
Pomul alb, ca mîine, lepăda-va
Frunza moartă-a creştetului meu.

2

Ce tot chemi, cîmpia mea sihastră ?
Sau visezi ? Secara, galopînd,
Fuge ca o călărime-albastră,
Satele şi codri întrecînd ?

Nu secara, frigul fuge-n ceaţă,
Geamuri sparte, uşi căscînd pe mal.
Sus pe cer, chiar soarele îngheaţă,
Precum balta care-o lasă-un cal.

Ce-i, Rusia mea ? O, ce-i ? Prin cioturi,
Ce căuş zăpada-ţi strînge-n rug ?
Pe drum, cîinii cu flămînde boturi
Marginile zărilor le sug.

„Colo“ ei nu-şi vor mîna nesomnul,
Li-i uşor cu oamenii de stat.
Prunc i-a dat unei lupoaice, Domnul,
Omul, puiul crud, i l-a mîncat.

4

Fiarelor, veniţi la mine-ntr-una
Să-mi bociţi în palme-un rău stingher.
Au nu-i vremea să-nceteze luna
De-a linchi toţi norii de pe cer ?

Voi fraţi-cîini şi voi surori căţele,
Sînt şi eu de oameni prigonit.
Nu vreau ale corbilor vîntrele,
Iepele-corăbii n-am vroit.

Dacă foamea-n ziduri dărîmate,
Înşfăca-va păru-mi dedesubt,
Mi-oi mînca piciorul jumătate,
Jumătate vă voi da la supt.

Vreau de oameni să-mi despart ursita,
Vreau ca voi să pier şi să apun.
Decît să salţi lumea cu iubita,
Dă cu piatra-n cel dintîi nebun.

5

Voi cînta cu toată-nsufleţirea
Caprele şi iepurii fireşti.
Dacă ai de ce-ţi stîrni mîhnirea,
Ai atunci de ce şi să zîmbeşti.

Bucuria-n toţi se întretaie
Cu hoţescul fluierat mereu.
Grădinarul toamnei o să taie
Frunza moartă-a creştetului meu.

În livada zărilor, înalţii
Plopi îşi mişcă umerii de vînt.
Să priceapă totul pentru alţii
E venit poetul pe pămînt.

E venit să simtă-aceste treceri,
Să sărute vaci ce bat tălăngi.
Mai adînc ale cîntării seceri !
Cerne flori, tu, soare, de pe crengi !

[1920]

*
* *

Grîul să se legene încearcă
Și din soare aur proaspăt ia.
Taie spice secerea de parcă
Gîturi lungi de lebădă-ar tăia.

Lanurile noastre-s colindate
De August cu-al zorilor potop ;
Paiele-s în snopi apoi legate —
E-un stîrv galben fiecare snop.

Ca pe dricuri, în căruți, din stepe
Sînt cărați într-un cavou-hambar,
Ca un dascăl bombănind la iepe
Căruțașul prohodește rar.

Fac apoi din capete o punte
Pe pămîntul unde snopii rup
Și cu lanțul, oasele mărunte
Se dezbat de minunatul trup.

Nimănui prin cap însă nu-i sună
Că și-aceste paie sînt ființi
Mîncînd lacom, moara căpcăună
Oasele le macină-ntre dinți.

Coc grămezi de hrană mult gustoasă
Din făină aluat dospind ;
Iată-atunci în pîntece se-ndeasă
Tot veninul răului, clocind.

Coacerea de chin le lecuiește
Cu mirezme stinge orice rău.
Carnea lor din paie otrăvește
Mațele flămîndului flăcău.

Și pămîntul de tîlhari se-ncarcă
Ucigașu-i frate c-o lichea,
Fiindcă tăiem spicele de parcă
Gîturi lungi de lebădă-am tăia.

[1921]

*
* *

Țara mea ! Vezi, toamna varsă iar
Plumbul ud al ploilor ursuze.
Rebegit în baltă-un felinar
Își răsfrînge capul fără buze.

Nu ! Mai bine-ar fi să nu privesc,
Să nu văd ceva străin la pîndă.
Spre rugina-n care bălăcesc
Să mă-ncrunt cu vorbe de osîndă.

Totu-i rece, totul e plăpînd.
Uite, printre casele de-o seamă
Umeda clopotniță ducînd,
Ca morarul, sacii ei de-aramă.

De ți-i foame — tu vei fi sătul;
De ești trist — te-i bucura-n mai bine,
Dar la toate să privești destul,
Frate bun și neștiut de mine.

Am făcut precum am chibzuit.
Însă — vai ! Totuna e, totuna !
Cred că trupul prea-i obișnuit
Să stea-n frig și tremur totdeauna.

Ce-i cu asta !? Nu sînt singur eu ;
Mai sînt alții, mulți de tot pe lume !
Și clipind și hohotind mereu
Felinarul dă din cap anume.

Inima-mi șoptește necurmat
De sub straiul vechi unde mi-i partea :
— Dragul meu, pleoapele ce bat,
Poate să le-nchidă numai moartea.

[1921]

*
* *

Tot ce scoate viața la iveală
E predestinat de timpuriu :
De n-aș fi poet, fără-ndoială,
Că pungaș și hoț era să fiu.

Scund și firav, plin de ațîțare,
Eram cel mai arțăgos băiat
Și adesea de la-ncăierare
Mă-ntorceam cu nasu-nsîngerat.

Spuneam mamei mele, lîngă vatră,
Gura dînd cu mîneca s-o frec :
— Nu-i nimic ! Mă-mpiedecai de-o piatră,
Toate astea pînă mîine trec.

Iar acum cînd stinsă-i acea vreme,
Din mănunchiul zilelor de ieri,
În neliniștitele-mi poeme
Clocotesc năvalnice puteri.

Vorbele de aur stau grămadă...
Vechile dîrzenii nu s-au șters,
Veșnic pusul pe bătăi și sfadă,
Se răsfrînge-n fiecare vers.

Ca și-atunci mi-i firea îndrăzneață,
Pasul meu răsună nou pe drum.
Altădată mă izbeau în față,
Plin de sînge-i sufletul acum.

Astăzi celor ce rîzînd mă latră
Și nu mamei — spun cu glasul sec :
— Nu-i nimic ! Mă-mpiedecai de-o piatră,
Toate astea pînă mîine trec.

[1922]

*
* *

Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,
Toate trec ca floarea spulberată.
Veștejit de-al toamnei mele frig,
Nu voi mai fi tînăr niciodată.

N-ai să mai zvîcnești ca pîn-acum
Inimă răcită prea devreme.
S-o pornesc din nou desculț la drum,
Stamba luncii n-o să mă mai cheme.

Dor de ducă ! Tot mai rar, mai rar,
Pui pe buze flacăra pornirii.
O, pierdutul prospețimei har
Cu vioiul clocot al simțirii !

În dorinți încep zgîrcit să fiu,
Te-am trăit sau te-am visat doar, viață ?
Parcă pe un cal trandafiriu
Vesel galopai de dimineață.

Toți sîntem vremelnici pentru veci,
Rar ning fragii frunzele deșarte...
Binecuvîntat să fie deci
Că trăiesc și că mă duc spre moarte.

[1922]

*
* *

N-o să-ncep ca să mă mint în van,
Grijile vin inima s-o-nfrunte.
De ce oare trec drept șarlatan
Și trec drept scandalagiu de frunte ?

Nu sînt hoț, nu-s nici codrean tîlhar,
N-am scurtat prin temnițí nici o viață.
Nu-s decît al străzilor ștrengar
Ce zîmbește tuturor în față.

Sînt obraznic moscovit hai-hui
Și prin Tversk, pe hudiți cînd mă-mpinten,
Fiecare cîine-al nimănui
Recunoaște umbletul meu sprinten.

Fiecare gloabă cu pas frînt
Dă din cap în drum de mă-ntîlnește.
Vitelor prieten bun le sînt,
Versul meu de chin le lecuiește.

Port cilindru — nu pentru femei,
Patimi sterpe n-am de ce pricepe,
Ca să-i smulg tristeții din temei,
Pot în el să dau ovăz la iepe.

Nu-s legat de oameni nicidecît,
Altei lumi destinul meu se-nchină.
Fiecărei javre eu la gît
I-aș lega cravata cea mai fină.

Deci de azi n-am să bolesc în van,
Inima uita-va să se-ncrunte.
Pentru asta trec drept șarlatan
Și trec drept scandalagiu de frunte.

[1922]

*
* *

Cunosc o hudicioară pe care-i o fîntînă,
Cunosc o casă scundă cu hornul la mijloc.
Văd vinetele paie din streașina bătrînă,
Surpate peste geamul cîrpit din loc în loc.

Trecură anii crînceni în pîlc de neguri rele,
S-a potolit cu totul zănatecul tumult.
Îmi amintesc de satul copilăriei mele,
De limpedea lui pace și cerul de demult.

N-am căutat mărire nici fericiri pe lume,
Cunosc deșarta slavă și-amarul ei prăpăd.
O clipă astăzi ochii de mi-i închid anume,
Văd casa părintească, o, cît de bine-o văd !

Alături văd livada stropită cu albastru,
August se tolănește prin horbotele ei.
În labe verzi țin teii și zdravănul jugastru
Palavrele-ndrugate de sprinteni cintezei.

Iubesc această casă și liniștea ce-o scaldă,
Aud și-acum cum grinda din crăpături trosnea,
Cînd soba c-o ciudată sălbătăcie caldă
În nopțile ploioase să urle începea.

Gemea neostenită, bocea gîfîitoare,
De parcă mort, pe masă, sta careva din noi.
Cam ce vedea cămila de cărămidă, oare,
Că duduia prin zvonul tomnaticelor ploi ?

Vedea străine locuri, cu roșul ei tezaur,
Alt vis și alte vremuri ce poate se deschid.
Vedea Afganistanul cu-ntins nisip de aur,
Bucharia cu flăcări o zugrăvea pe zid.

Cunosc acele locuri unde mă pot pricepe,
Le-am străbătut cu pasul învîrtoșat de drum.
Acum mi-i dor de somnul nemărginitei stepe,
În țara mea geroasă aș vrea să fiu acum.

Dar blînda clipocire s-a stins ca o văpaie,
În fum albastru toate sînt putrede povești.
Spun pace vouă geamuri și streșini vechi de paie,
Spun pace vouă cîmpuri și case țărănești.

[1923]

*
* *

Focul vînăt e gonit de vînt,
Zările-au uitat să mă mai doară...
De iubire-ntîia oară cînt,
La scandal renunț întîia oară.

Am fost crîng părăginit pe loc,
La femei și vodcă dam năvală.
Nu-mi mai place azi să beau, să joc,
Să-mi pierd viața fără socoteală.

E de-ajuns să te privesc tăcut,
Să-ți văd ochii plini de tot înaltul,
Ca uitînd întregul tău trecut,
Tu să nu mai poți pleca la altul.

Tu — mers gingaș, tu — surîsul meu,
Dac-ai ști, cu inima-i pustie,
Cum poate iubi un derbedeu
Și cît poate de supus să fie.

Cîrciumile le-aș uita pe veci,
N-aș mai ști nici versul ce înseamnă,
De-aș atinge-aceste brațe reci
Și-al tău păr ca floarea cea de toamnă.

Veșnic te-aș urma pe-acest pămînt,
Depărtarea mi-ar părea ușoară...
De iubire-ntîia oară cînt.
La scandal renunț întîia oară.

[1923]

*
* *

Tot aşa de simplă eşti ca toate,
Cum sînt milioane prin Rusia,
Cunoşti numai zorile bălţate,
Numai frigul toamnei şi cîmpia.

Inima ţi-am dat-o într-o toană
Şi prosteşte te-am gătit cu vise.
Chipul tău sever ca de icoană
Atîrna-n Riazani prin paraclise.

Cu ocări şi cu batjocuri grele
Eu scuipam icoanele frumoase.
Şi deodată, vezi, scriu pentru ele,
Umilite cîntece duioase.

Spre zenit nu vreau să zbor din lume,
Prea-i slab trupul pentru-aşa-nălţare.
De ce oare freamătă-al tău nume,
Cum în august freamătă o boare.

Nu-s sărman, nici mic, nici jalnic mie,
Inima mea toate le pricepe ;
Iubit fost-am din copilărie,
De căţei şi iepele din stepe.

Nu mi-a fost deci dragostea sortită
Pentru tine sau oricare — una ;
Sterpei fericiri e zălogită
Inima poetului, nebuna !

Mă-ntristez şi toamna mă străbate,
Din frunziş sau ochii cum tăria...
Tot aşa de simplă eşti ca toate
Cum sînt milioane prin Rusia.

[1923]

*
* *

Scumpa mea, te-aşează lîngă mine,
Ochi în ochi să ne-aţintim mai mult.
Vreau, sorbind privirile-ţi blajine,
Viscolul simţirii să-l ascult.

Toamna asta, aurul din fire,
Acest păr bălai precum un har,
S-au ivit s-aducă mîntuire
Neastîmpăratului ştrengar.

Satul l-am lăsat fără zăbavă,
Unde-i vara cîmpul înflorit.
La oraş, gustînd amara slavă,
Am vroit s-ajung nenorocit.

Am vroit să pot afund cunoaşte
Luncile şi şipotul încet,
Unde lîngă cîntecul de broaşte
Eu-mi creşteam ursita de poet.

Şi-acolo e toamnă, frunze ninse...
La fereastră teii străjuiesc,
Căutînd cu braţele întinse
Pe acei de care-şi amintesc.

Dar demult ei nu mai sînt pe lume.
Luna rătăcind prin ţintirim
Ne arată crucile anume,
Că şi noi la ele-o să venim.

Că şi noi cu vieţile pierdute
Ne vom strămuta sub bălării.
Toate frămîntările-s făcute
Pentru bucuria celor vii.

Scumpa mea, te-aşează lîngă mine,
Ochi în ochi să ne-aţintim mai mult.
Vreau, sorbind privirile-ţi blajine,
Viscolul simţirii să-l ascult.

[1923]

*
* *

Cînd te privesc, mi-i jale iar,
Ce chinuri cu regrete-n două !
Arama sălciilor doar
Rămasu-ne-a-n septembre, nouă...

Străine buze-au risipit
Din trupu-ţi tremur şi văpaia,
De parcă-n murmur amorţit
Din sufletu-mi burează ploaia.

Ei şi ? De el n-am teamă-un pic.
Dau alte bucurii năvală,
Deşi n-a mai rămas nimic
Doar mucigai şi umezeală.

Să mă păstrez eu n-am ştiut
Spre-o viaţă lină şi restrînsă.
Puţine căi am străbătut,
Greşeli făcut-am multe, însă.

Hazlie viaţă fără şir,
A fost, va fi — numai regrete.
Livada pare-un cimitir
Şi toţi mestecenii schelete.

Ca ei vom înflori în zori,
Ne-om scutura, ca ei, sub stele,
De nu-s în miezul iernii flori
Să nu ne fie dor de ele.

[1923 ?]

*
* *

Sprînceana serii şi-a închis tristeţea,
Stau înhămaţi în curte nişte cai.
Au ieri mi-am dat de duşcă tinereţea ?
Au nu ca ieri tu dragă îmi erai ?

Nu sforăi tu troică-ntîrziată,
Trecuta viaţă n-o mai prinzi pe deal.
Ca mîine, poate, soarta mea ciudată
Va conteni-o patul de spital.

Ca mîine, poate, voi pleca aiurea,
Lipsit de ţel şi culegînd ponos.
Cum cîntă ploaia sură şi pădurea,
Ascultă omul cît e sănătos.

Mi-oi trece suferințele-n uitare
La vechea rană nu vreau să mă uit.
Tu chip iubit ! Tu voce-alinătoare !
Pe tine numai n-am să te mai uit.

Chiar de-oi iubi pe alta, pe oricine,
Din amintiri te-oi scormoni mîhnit
Și povestindu-i, scumpo, despre tine,
I-oi spune că iubită te-am numit.

I-oi povesti cum curse viața noastră,
Care fiind se pare că n-a fost...
Tu capul meu, în goana ta albastră,
De ce mă faci să sufăr fără rost ?...

[1923]

* * *

Anii mei cei tineri, ani dezmățați de slavă,
Otrăvitu-v-am pe voi cu o rea otravă.

Nu știu : m-oi sfîrși curînd, mai trăi-voi, oare ?
Ochi albaștri am avut — nu mai au culoare.

Bucurie, unde ești ? Simt obida... frica...
Ești prin crîșme ? Pe cîmpii ? Nu mai văd nimica.

Brațe-ntind și iată-aud lîngă mine-alături :
Sînt în goană... caii... cai... trec prin crîng cu-omături.

„Hei, dă drumul surugiu ! Cine slab se-ncape ?
Sufletul să-mi zdruncin vreau prin așa hîrtoape."

Surugiul drept răspuns : „Viscolele-s crude,
Mult mi-e teamă ca la drum caii să n-asude".

„Surugiu, ești un fricos. Pentru ce-o lași moale ?"
Luînd biciu-am prins să bat caii peste șale.

Bat, iar caii-n vînt cu-omăt spulberă ca-n sfîrle.
Dar un ghiont... și-ntr-un troian sania m-azvîrle.

Mă ridic... Ce dracu-o fi ? Nu-s în troica iute...
În spital pe-un pat eu zac sub bandajuri slute.

Și nu caii — ce pe drum iscă zdruncinatul,
Ci c-o cîrpă udă bat în neștire patul.

Fața ceasului mustăți răsucea din ace.
Somnoroasele surori mormăiau buimace :

„Hei, tu, creștet auriu, fără de zăbavă,
Singurel te-ai otrăvit cu o rea otravă.

Nu știm : te-i sfîrși curînd, mai trăi-vei, oare ?
Crîșma ți-a făcut apoși ochii de cicoare."

[1924]

SCRISOARE MAMEI

Tu tot mai trăiești, bătrînă mamă ?
Ție cu supunere mă-nchin !
Mica-ți casă, seara de aramă
Lumineze-o pașnic și senin.

Mi se scrie că ești tulburată,
Că ți-i dor de mine nencetat,
Că ades bați drumul, supărată,
În paltonul vechi și demodat.

În albastre seri ți se năzare
Gînd pustiu, ce lacrimei dă val,
Că la crîșmă, într-o-ncăierare.
Mi s-a-nfipt în inimă-un pumnal.

Mamă, nu-i nimic ! Delirul fură
Gîndul tău, ducîndu-l spre prăpăd ;
Nu-s bețiv chiar în așa măsură,
Ca pierind, să nu te mai revăd.

Ca-n trecut mi-i inima duioasă,
Am un vis, un vis pe care-l storc :
Să mă smulg din dorul ce m-apasă
Și la noi acasă să mă-ntorc.

Eu voi reveni pe cînd răsfață,
Pomii-n floare, satul meu tăcut.
Dar să nu mă scoli de dimineață,
Cum opt ani în urmă ai făcut.

Nu trezi deșertăciunea crudă,
Nici regretul că mă risipesc.
Prea devreme, pierdere și trudă,
Mi-a fost dat trăind să pătimesc.

Să mă rog tu nu-mi mai da povețe !
Nu-i nevoie ! Duse-s cîte-au fost.
Numai tu-mi ești reazăm la tristețe,
Numai tu dai vieții mele rost.

Fie-ți deci neliniștea uitată,
Nu-mi mai duce dorul nencetat,
Nu mai bate drumul, supărată,
În paltonul vechi și demodat.

[1924]

*
* *

Ne ducem toți cîte puțin mereu
Către-un liman de tihnă și-mpăcare.
Poate curînd va trebui și eu
Bulendrele să-mi strîng pentru plecare.

O, dragi mesteceni, gingași și subțiri !
Și tu pămînt ! Și voi cîmpii ca marea !
În preajma sorocitei adormiri
Eu unul nu-mi pot străpîni-ntristarea.

Pe lumea asta am iubit nespus
Tot ce în trupuri sufletul adie.
Spun : Pace vouă, sălcii, ce-n apus
Vă oglindiți în apa purpurie.

Atît de multe gînduri am urzit
Am scris atîtea cîntece visate
Și, pe pămîntul trist, sînt fericit
C-am respirat și c-am trăit de toate.

Sînt fericit c-am sărutat femei
Și-am lenevit pe iarba parfumată,
Iar fiarelor, ca unor frați ai mei,
Eu nu le-am zdrobit capul niciodată.

Acolo, ştiu că nu foşneşte-n zări
Cu gîturi lungi de lebădă secara...
De asta-n preajma tainicei plecări
Eu mă-nfior şi-mi simt adînc povara.

Acolo, ştiu că nu vor mai fi fagi,
Nici holdele cu aur viu pe nume...
De asta poate mi-s aşa de dragi,
Toţi oamenii cu care trec prin lume.

[1924]

LUI PUŞKIN

Gîndind la harul celui care
E soarta rusă pentru noi,
Vorbesc cu mine însumi tare,
Pe vechiul bulevard Tverskoi.

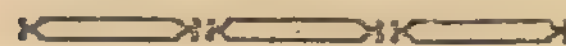
Tu în legendă pari o ceaţă,
Aproape alb eşti de bălan...
O, Alexandru ! Fuşi în viaţă
Ştrengar, cum eu sînt un golan.

Dar dragi petreceri cu zăbavă,
Să-ţi şteargă chipul nu se-ncap,
Şi azi turnat în bronz de slavă
Îţi scuturi maiestuosul cap.

În faţa-ţi ca la-mpărtăşire,
Eu unul îţi răspund solemn —
Că aş muri de fericire
De-aşa destin dac-aş fi demn.

Dar prigonit de sorţi sirepe,
Mult timp voi rătăci cîntînd,
Ca şi cîntarea mea din stepe
Ca bronzul s-o aud sunînd.

[1924]

Bun editor ! Această carte
Noi simţăminte împreună :
Învăţ să văd cît mai departe
Rusia-naltă prin Comună.

Că multe cu ne-ndemînare
Hîrtiei i-a şoptit creionul —
N-am înţeles că-i sărbătoare
Şi sufletu-şi pierduse tonul.

Citi-vei tu, nu-n slove biete,
Ce ca poet eu treaz visai,
Că-n ţara ţarilor Soviete,
Nu se mai scrie-n vechiul grai.

Deci cercetînd a mea-ncercare,
Batjocurii nu da-voi zvonul —
Că doară cu ne-ndemînare
Hîrtiei i-a şoptit creionul.

[1924]

*
* *

S-au pus la sfat mestecenii de aur
În lunca trîndăvită, de la drum.
Şi-n zbor mîhnit pluteşte cîte-un graur
Ce după nimeni nu regretă-acum.

Ce-ar regreta ? Toţi sînt drumeţi prin lume,
Trec, intră-n case şi iar calea-şi fac...
Doar cînepa-i mai cheamă-ncet pe nume,
C-o lună largă peste-un vînăt lac.

Stau singur pe cîmpia dimineţii,
Trec graurii spre zarea unui rost,
Sînt plin de amintirea tinereţii,
Dar nu regret nimic din cîte-au fost.

Nu-mi pare rău de anii ce-adormiră,
Nici rău nu-mi pare că nu-i pot trezi.
Arzînd scoruşul flacăra-şi resfiră,
Dar nici un suflet nu poate-ncălzi.

Arzînd scoruşul nu se mistuieşte,
Nu piere iarba ruginind mereu.
Cum frunzele copacul risipeşte,
Cuvinte triste risipesc şi eu.

Şi dacă vîntul vremii pe coclaur
Le-o spulbera, cu mine, către vis,
Spuneţi aşa... că lunca mea de aur
Cu glas iubit aceasta mi-a prezis.

[1924]

FIUL CÎINELUI

Anii stinşi prind iarăşi să se-ngîne
Şi foşnesc ca romaniţa, mult.
Azi mi-am amintit de acel cîine
Ce mi-a fost prieten, de demult.

Tinereţea mea e azi cuvinte,
S-a uscat ca paltinul golaş.
Dar de-o fată-n alb mi-aduc aminte,
Pentru ea-mi fu cîinele poştaş.

Nu oricine poate să se-nşele ;
Fata ceea cîntec îmi părea,
Pentru că-ale mele scrisorele
De la zgardă nu le desprindea.

Niciodată n-a citit vreuna,
Scrisul meu rămasu-i-a străin,
Dar visa la nu ştiu ce întruna
Lîngă iazul galben, sub mălin.

Sufeream... doream răspuns anume...
N-am primit... plecai... şi iată-apar
După ani... poet cu mult renume
Şi-s la casa părintească iar.

Acel cîine-i mort de-o veşnicie,
Dar în locu-i, sprinten şi zglobiu,
Cu lătrat smintit de bucurie
Iese-n cale-mi tînărul lui fiu.

Măiculiţă ! Cîtă-asemănare !
Creşte-n suflet dureros ecou.
Că sînt iarăşi tînăr mi se pare
Şi bilete mai c-aş scri din nou.

Dus ascult cum cîntă amintirea.
Nu lătra, nu mai lătra zorit !
Vrei tu, cîine, să-ți sărut privirea,
Pentr-un mai, în inimă trezit.

S-o sărut, să te cuprind îndată
Ca pe-un frate, singur nu știu cum...
Da, iubeam o fată-n alb, odată,
Dar iubesc pe una-n roș, acum.

[1924]

SCRISOARE DE LA MAMA

Ce gînduri fruntea asta
Va mai scorni îndată ?
Ce potrivite lucruri
Voi mai găsi de scris ?
Cu slovele lui strîmbe,
Pe masa-ntunecată,
Răvașul mamei zace
În fața mea deschis.

Ea-mi scrie : „Puiul mamei,
Dacă ți-i dor de-acasă,
Atunci te rog poftește
De sărbători la noi.
S-aduci nădragi tătucăi,
Mie-o broboadă groasă —
La noi sînt tare multe
Necazuri și nevoi.

Că ești poet de seamă
N-am nici o bucurie,
Că faima cea deșartă
Mi te-a băgat în jug.
Era cu mult mai bine
Ca din copilărie
Să fi umblat pe cîmpuri
Cu brațele pe plug.

Bătrînă sînt și trupul
De-abia mă mai ridică,
Dar dacă tu departe
Prin tîrguri nu plecai,
Eu astăzi aveam noră
Frumoasă și voinică
Și pe genunchi dam huța
Un nepoțel bălai.

Dar tu, copiii voștri
I-ai risipit prin lume,
Ți-ai dat ușor nevasta
Unui bărbat străin.
Și singur, fără sprijin,
Nu știu de ce anume,
În vălmășagul crîșmei
Te-ai cufundat deplin.

Tu sufletelul maicăi,
Serioja, ce-i cu tine ?
Erai așa cuminte
Și-așa de gînditor,
Încît spunea tot satul :
Ce fericit e-n sine
Și Alexei Esenin,
Că are-așa fecior.

Dar tu nădejdea noastră
O amăgişi amarnic,
De asta-n suflet chinul
Şi grijile se-nfig,
Căci tatăl său, săracul,
A tot crezut zadarnic,
Că stihurile tale
Or să ne dea cîştig.

Din ce primeşti pe ele
Tu nu ne poţi trimite,
De asta dureroase
Cuvintele-şi fac loc,
Eu una ştiu din cele
De tine pătimite :
Poeţilor parale
Nu li se dau deloc.

Că eşti poet de seamă
N-am nici o bucurie,
Că faima cea deşartă
Mi te-a băgat în jug,
Era cu mult mai bine
Ca din copilărie
Să fi umblat pe cîmpuri
Cu braţele pe plug.

Acum trăim ca-n beznă,
Necazul ne tot bate
Şi la gospodărie
N-avem un cal măcar,
De-ai fi rămas acasă
Am fi avut de toate
Şi cum eşti plin de minte
Erai de mult primar.

Am fi trăit cu lumea,
Sub anii ce ne cearcă,
Tu nu ştiai ce-i truda
Şi zbuciumul pustiu.
Eu ţi-aş fi pus nevasta
Să ţese şi să toarcă,
Pe cînd tu bătrîneţea
Ne-o linişteai, ca fiu."

. . . .

Mototolesc răvaşul,
Neliniştea mă scurmă.
Au nu pot fi abateri
Din drumul meu afund ?
Dar tot ce cuget astăzi
Voi povesti pe urmă,
Voi povesti-n scrisoarea
Prin care-am să răspund.

[1924]

RĂSPUNS

Tu, scumpa mea bătrînă,
Trăieşte sănătoasă.
Eu te ţin minte veşnic
Şi te doresc mereu.
Dar nu pricepi o iotă
Din tot ce mă apasă,
De ce trăiesc pe lume
Şi care-i rostul meu.

Acum la voi e iarnă.
Iar tu scurmîndu-ţi chinul,
În nopţile cu lună,
Stai gînditoare, hăt,
Crezînd că nu ştiu cine
Cutremură mălinul
Şi geamul vi-l presară
Cu ger şi cu omăt.

Dar cum s-adormi, măicuţă,
Cînd arzi cum arde-o faclă,
Cînd viscolul boceşte
Şi geme-n horn, nespus,
Te-ai duce la culcare,
Dar patul pare-o raclă
Şi-n racla strîmtă-mi pare
Că sînt la groapă dus.

Cîntînd ca mii de dascăli
Cu voci fîrnîitoare,
Nemernicul de viscol
Se tînguie hai-hui
Şi cad în molcom iureş
Bănuţii de ninsoare
Şi-n urma raclei mele
Amici, soţie nu-i...

Mi-e dragă primăvara
Cu soare mult şi vrăbii
Cu revărsări de ape
Ca un potop gonind,
Pe ele o surcică,
Ca marile corăbii,
Aşa lărgime are
Cît ochii nu cuprind.

Dar primăvara ceea
Ce-aşa de dragă-mi este,
Eu marea răzvrătire
În visuri o numesc !
Din pricina ei sufăr
Şi-aştept tînjind o veste,
Pe dînsa totdeauna
O chem şi o doresc.

Dar pacostea aceasta —
Planeta asta rece !
Chiar cu-acest Soare-Lenin
Se încălzeşte greu !
De asta doar o boală
Vrea sufletul să-mi sece,
Că beau, stîrnesc scandaluri
Şi-mi fac de cap mereu.

Dar aşteptata vreme
Sosi-va, mamă dragă !
Ea va veni desigur
Cu noul ei temei,
Că vezi, nu de pomană
Ne-am înarmat, cu vlagă :
Şi unii stăm la tunuri,
Iar alţii la condei.

Deci uită de parale.
Poţi fi mai pricopsită ? !
Cum, tu eşti asta oare,
Ori te-ai schimbat de tot ?
Că doară nu sînt vacă,
Ori cal, ori altă vită,
Ca să fiu scos din staul
Cu funia de bot.

Știu c-am să ies eu singur
La hotărîta vreme,
Cînd voi tuna prin lume
Și-n sufletele dragi.
Și-apoi, cînd m-oi întoarce,
Nu uit, tu nu te teme,
Să-ți cumpăr ție bertă
Și tatălui nădragi.

Deocamdată-i vifor...
Năprasnica-i vîltoare,
Cîntînd ca mii de dascăli,
Se tînguie hai-hui.
Și cad în molcum iureș
Bănuții de ninsoare
Și-n urma raclei strîmte
Amici, soție nu-i...

[1924]

Din ciclul
MOTIVE PERSANE

*
* *

Lîngă-un fișic de ruble, la masa din dugheană,
Stînd astăzi cu zaraful pornii să-l iscodesc :
Cum oare, murmurîndu-l în limba ei persană,
Să-i spun frumoasei Lala gingașul „te iubesc" ?

Stînd astăzi cu zaraful l-am întrebat în șoapte,
Mai blînd ca unda apei, ca vîntul de tăcut :
În limba ei, cum oare să-i spun încet, la noapte,
Frumoasei mele Lala duiosul „un sărut" ?

L-am mai rugat sfielnic, pătruns de nerăbdare,
Pe cînd zaraful barba domol și-o netezea :
Cum oare, în persana cea mai dezmierdătoare,
Frumoasei mele Lala să-i spun „tu ești a mea" ?

Și mi-a răspuns zaraful prinzîndu-mă de haină :
În dragoste cuvîntul e de prisos oricînd,
În dragoste se tace sau se suspină-n taină,
Vorbesc doar ochii umezi mistuitor arzînd.

Sărutul n-are nume, fiind menit să fie,
Sărutul nu-i o slovă pe un mormînt din veac,
Așa ca trandafirul sărutul lin adie,
Petalele lui roșii pe buze se desfac.

În dragoste sînt toate mireazmă şi furtună,
Treci beat de fericire, zaci de tristeţe supt.
„Tu eşti a mea" pot trainic doar braţele să spună,
Ce şi-au cuprins iubita şi vălul i l-au rupt.

[1924]

*
* *

Eu n-am văzut, persano, Bosforul niciodată,
Să nu mă-ntrebi de dînsul că nu ştiu să răspund.
În ochii tăi văd marea pentru întîiaşi dată
Cum flacăra albastră şi-o pîlpîie la fund.

Ducînd postavuri scumpe şi suluri de mătasă,
N-am mers cu caravana spre falnicul Bagdad.
Înclină, pentru mine, statura ta frumoasă,
Lîngă genunchii proaspeţi tristeţea să mi-o scad.

Rugîndu-te, zadarnic îmi umilesc mîndria,
Puţin de tot îţi pasă dacă-ţi şoptesc încet,
Că acolo, departe, în ţara mea, Rusia,
Sînt pentru toată lumea cel mai vestit poet.

Harmonica prin mine răsună năzdrăvană,
Aud cum latră cîinii la luna altui cer.
Au n-ai vroi tu oare, ciudata mea persană,
Să-mi vezi albastra ţară de spice şi de ger ?

Prin locurile-acestea nu-s numai într-o doară,
Chemarea ta fierbinte răzbise traiul meu,
Iar braţele, mai albe decît o primăvară,
Aşa ca două aripi mă-nfăşurau mereu.

Demult eu nu mai caut în soarta mea hodină,
Deşi trecuta viaţă n-o blestem şi n-o-nfrunt.
O, rogu-te vorbeşte, de vrei, despre lumină,
Despre ţinutul vostru în care uit că sînt.

Harmonica din suflet înăbuş-o cu şoapte
Şi cu parfum de farmec adapă-mă oricît,
Ca după una blondă ce-i hăt, la miazănoapte,
Să nu regret atîta, să nu suspin atît.

Cu toate că Bosforul nu l-am văzut vreodată,
Îţi voi vorbi pe urmă de raiul lui profund,
Că-n ochii tăi văd marea pentru întîiaşi dată
Cum flacăra albastră şi-o pîlpîie la fund.

[1924]

*
* *

Lumina şofrănie se cerne liniştită,
Pe cîmpuri trandafirii fug picurînd tăcere.
Hai, cîntă-mi vechiul cîntec, persana mea iubită,
Omar Khayam, cîntîndu-l, l-a scris pe-o adiere.
Pe cîmpuri trandafirii fug picurînd tăcere.

În valvîrtej de fluturi vin stelele şi anii,
Stă Şirazul sub lună cu casele lăptoase,
Deloc nu-mi place mie, nu-mi place că persanii,
Ascund sub văluri negre femeile frumoase.
Stă Şirazul sub lună cu casele lăptoase.

Ori s-au răcit de-atîta căldură, ca o stîncă,
De-şi învelesc cu grijă trupeasca lor aramă ?
Ori năzuind să fie şi mai iubite încă,
Pentru obrajii fragezi ştiu veşnic să se teamă,
De-şi învelesc cu grijă trupeasca lor aramă ?

Iubito, nu fi soră cu vălul de pe faţă,
Deprinde-te cu-această poruncă-a măgulirii.
Vezi bine, cît de scurtă-i sărmana noastră viaţă,
Cît de puţin ne-alintă surîsul fericirii,
Deprinde-te cu-această poruncă-a măgulirii.

Va întomna odată deplina-ţi frumuseţe,
Că soarta fără milă necontenit ne pradă.
Deci faţa lucitoare de multă tinereţe,
Păcat e s-o acoperi ca nimeni să n-o vadă,
Cu soarele alături e mai firesc să şadă.

Mereu mă cheamă ţara de inimă visată,
Pe cîmpuri trandafirii fug picurînd tăcere.
Iubito, vrei un cîntec, pe care niciodată,
Khayam nu vi-l cîntase cu farmec şi durere ?
Pe cîmpuri trandafirii fug picurînd tăcere.

[1925]

*
* *

Din lac culege luna scăpatele oglinzi,
Mixandra şi leandrul adormitor răsună.
Prin liniştea-nflorită ce bine-i să colinzi,
Aceste locuri pline de răcoroasă lună.

Încolo, hăt departe,-i Bagdadul legendar,
Unde-a cîntat odată şi-a rîs Şeherezada.
Dar astăzi nu-i mai pasă de norii ce dispar,
De fermecatul freamăt s-a scuturat livada.

Vedeniile unui îndepărtat pămînt,
Sub iarba funerară zac odihnind cuminte,
Tu nu lua în seamă pe cei ce nu mai sînt
Şi nu-ţi surpa privirea pe lespezi de morminte.

Priveşte lung la plaiul de adieri pătruns,
Vezi, buzele-n neştire spre trandafiri te pleacă.
Dă mîna cu vrăjmaşul în inimă ascuns
Şi-ndată fericirea cu viaţa ta se-mpacă.

Trăieşte dacă-ţi place, iubeşte dacă poţi,
Plimbîndu-te sub lună fii cu sărutul darnic.
Iar dacă vrei cu morţii amic să te socoţi,
Nu-nvenina pe alţii cu somnul lor zadarnic.

Demult Şeherezada cîntase-un cîntec mic,
Azi frunzele-l îngînă cît le ajunge glasul :
Pe-acei ce-n lumea asta nu mai doresc nimic,
De-i întîlneşti, deplînge-i, — apoi grăbeşte-ţi pasul.

[1925]

*
* *

Sărută-mă mereu, chiar dacă
Durerea m-o răpi-n potop.
Voinţa rece nu se-mpacă
Cu-al sîngelui vioi uncrop.

În al petrecerii avînt
Să nu vrem cupa sfărîmată.
Pricepe că pe-acest pămînt
Noi nu trăim decît o dată.

Întoarce-te spre cerul orb,
Prin ceața mucedă, privește
Cum luna ca un galben corb
Deasupra lumii se rotește.

Sărută-mă mereu, iubito !
Căci îmi cobește primprejur
Și moartea mea a presimțit-o
Acel ce fîlfîie-n azur.

În veștejire dacă scapăt,
De-i de murit, atunci să mor.
Vreau buzele-ți pînă la capăt
Să le sărut încetișor.

Albastra dormitare-a tinii
Să mi-o răsfeți voi pregeta.
Cum fremăta-vor lin mălinii,
Etern răsune-mi : sînt a ta !

Și ca lumina-n spume frîntă,
Din cupe să nu piară-n vînt,
Prieteno, hai, bea și cîntă :
Trăim o dată pe pămînt.

[1925]

* * *

Ovăzu-și mișcă daurita coamă,
Se-neacă zarea-n depărtări cerești...
Mi-am amintit din nou de tine, mamă,
Cît de plăpîndă și de tristă ești.

Te urci pe dîmbul unde cresc alunii
Și încleștînd toiagul noduros,
Privești trudită cum papucul lunii
Plutește strîmb pe rîul somnoros.

Și te gîndești, de-amărăciune roasă,
Cu sufletul grozav de abătut,
Că fiului tău astăzi nu-i mai pasă,
De locurile-n care s-a născut.

Apoi te duci la țintirim, devale,
Și hodinind pe piatra de sub tei,
Oftezi adînc cu-nduioșată jale,
Pentru surori și pentru frații mei.

De ți-au crescut nepotolit băieții,
Iar fetele frumoase ca un mai,
Tu ochii plini de rănile tristeții
Nu-i mai sălta cu-al lacrimilor grai.

Destul cu jalea ! Nu mai plînge-ntruna !
E vremea să pricepi ce e firesc.
Că și copacii sufăr totdeauna
Cînd frunzele de-aramă-și prăpădesc.

Vezi, bucuria-i rară, cum la geamuri
Un zvon primăvăratic s-a răsfrînt...
Şi eu — decît aş putrezi pe ramuri,
Mai bine ard cu flacără sub vînt.

[1925]

*
* *

Izbîndă aibă fiecare muncă !
Pescarul — plin năvodul lui sărman,
Plugarul — cu-a lui gloabă lîngă luncă
Să dobîndească grîne pentru-un an.

Bem apă toţi din căni şi din pahare,
Iar din ulcior la fel se poate bea —
De unde, ceaţa-n roză-nvolburare
Cu aur suflă malul de sub ea.

Ce bine-i să te-ntinzi pe iarba verde,
Să sorbi din luciul nalt şi străveziu,
Visînd c-aceea ce din ochi te pierde,
Geloasă cată drăgăstos şi viu.

Cristei... cristeii-ncep să se audă...
De asta-n veci au chipul luminos
Cei care sub voioasa muncii trudă
Sînt simpli, n-au nimica de prisos.

Doar eu uitai că sînt ţăran din gloată ;
Şi-o spun cu vorba-ntregii mele guri,
Azi o iscoadă trîndavă, ciudată,
Par dragelor ogoare şi păduri.

E cineva care s-a rupt de ţară ?
De mila cui şi pentru ce mă strîng ? —
De asta, cînd deasupra bălţii zboară,
Nagîţii şi sitarii-n mine plîng.

[1925]

*
* *

Şapca mi-e pe ceafă. Merg de-a lungul văii.
Port mănuşi de piele pe-nnegrite mîini.
Stepele sînt roze-n zările văpăii,
Rîul lin e-albastru între plopi bătrîni.

Tînăr, fără grijă. Ce-aş dori eu oare ?
Doar s-aud un cîntec, zvon din piept să rup,
Doar să-mi tot susure străvezia boare,
Doar să nu-mi simt gîrbov tînărul meu trup.

De m-abat din cale, ies pe o colină —
Cîţi bărbaţi, neveste, toţi găteli purtînd !
Coasele murmură, greblele suspină.
„Ei, poete-ascultă, eşti ori nu plăpînd ?

Pe pămînt mai bine-i. Nu pluti prin nouri.
Cum ţi-e dragă viaţa, munca s-o iubeşti.
Nu eşti de la ţară ? N-ai de-aici ecouri ?
Să vedem la coasă cît de vrednic eşti !"

Nu-i peniţă grebla, nici condei nu-i coasa.
Dar poţi scri cu coasa rînduri după plac.
Sub al verii soare cînd e-n cer mătasa,
Le citesc tot anul oamenii din veac.

Îmi dezbrac la dracul haina englezească !
Hei, ia daţi o coasă şi v-arăt ce pot ! —
Nu-s de-al vostru oare, viţă ţărănească,
Şi nu-mi port în suflet satul peste tot ?

Rîd de gropi şi pietre, sîngele să-mi fiarbă,
Bine-i, zău, ca-n ceaţa zorilor pe deal,
Să aşterni cu coasa rînduri lungi de iarbă,
Pentru-a fi citite de berbec şi cal.

Rîndurile-s cîntec, slove ce mă-mpacă,
Şi voios în sinea-mi gînd pieziş nu scald,
Că pot fi citite de oricare vacă,
Ce-o să ne plătească cu-al ei lapte cald.

[1925]

*
* *

Nu cădea, tu, steaua mea subţire,
Prăpădind mănunchi de raze reci,
Căci acolo-n fund de cimitire,
Inimile nu mai bat în veci.

Luminezi prin stepe şi prin vremuri,
Umplînd pacea cîmpului, spre zori,
Sufletul de friguri mi-l cutremuri
Ca strigarea duşilor cocori.

Înălţîndu-şi creştetul de sfîntă
Peste culmi şi cînturi şi tăceri,
Aud iar cum nu ştiu cine cîntă
Despre toate cîte-ai fost mai ieri.

Toamna asta-n aur îmbrăcată,
Din aceşti mesteceni fără chip,
După cei ce i-am iubit odată
Plînge-ncet cu frunze pe nisip.

Ştiu, ah ştiu ! Curînd-curînd în seară
Şi din vina nimănui, mereu,
Sub grilaj de schijă funerară
Trebui-va ca să zac şi eu...

Se va stinge flacăra din vatră
Inima întoarce-se-va-n praf,
Buni prieteni îmi vor pune-o piatră
Şi-or rima un vesel epitaf.

Dar privind tristeţea şi mormîntul,
Pentru mine-aş scri, definitiv :
Şi-a iubit el ţara şi pămîntul
Cum iubeşte crîşma un beţiv.

[1925]

*
* *

Surorei mele Şura

Ca tine nu-s pe lumea asta două.
În viaţa ta cu licăriri de stea,
Nădejdea mea-i iar teafără şi nouă
Şi se repetă tinereţea mea.

Tu — vorba mea de busuioc, măiastră,
Pe veci ești scumpă sufletului meu.
Cum mai trăiește astăzi vaca noastră,
Smulgînd tristețea paielor mereu ?

De-ncepi să cînți dispare orice geamăt,
Cu visuri de copil mă lecuiești.
Sub geamul alb s-a scuturat de freamăt
Soorușul veșnic gata de povești ?

Torcînd — ce cîntă mama mult dorită ?
Pe veci plecai din sat... dar tot mai știu
Că-i bătătura casei troienită
De frunza unui viscol purpuriu.

Mai știu că pentru biata noastră soartă,
În loc de plîns și-n loc de tînguit,
Lîngă zăplaz, ca după-o fată moartă,
A prins să urle-un cîine părăsit.

Eu n-am să-mi mai văd satul din cîmpie,
Căci prea tîrziu primit-am, după ani,
Ca dragostea, ca orice bucurie,
Basmaua ta frumoasă de Riazani.

[1925]

*
* *

Surorei mele Șura

Ah, cît de multe pisici
Sînt pe lume, aici.
Noi nu le-om putea număra niciodată.
Inima visează măzărichea înmiresmată
Și steaua albastră cu clinchete mici.

...Aievea, în închipuire sau ca prin vis,
Îmi amintesc de trecutul departe și-nchis
Pe laiță, sub scoarțele moi,
Cu murmure line
Torcea un pisoi,
Uitîndu-se țintă la mine.

Pe-atunci eram un copilaș abia,
Cînta bunica blîndă și domoală,
El ca un tigru tînăr s-azvîrlea
Spre ghemul sur rostogolit din poală.

Toate-au trecut...
Bunica mea s-a pierdut,
A luat-o la dînsul nimicul.
Mai apoi,
Din sprințarul pisoi
O cușmă frumoasă-au făcut :
Și-a ponosit cușma aceea, bunicul...

[1925]

*
* *

Surorei mele Șura

Hai, cîntă-mi, soră, cîntecul pe care
Odinioară mama ni-l cînta.
Uitînd nădejdea prăpădită-n zare,
Voi îngîna și eu cîntarea ta.

Prea bine știu ce jale mă apasă,
De asta chinuiește-mă duios,
Să mi se pară că-mi aduci de-acasă,
În glasul tău, un freamăt dureros.

Hai, cîntă-mi, căci trecutul se-nfiripă,
Cîntînd cu tine cîntecul iubit,
De-mi las pe ochi pleoapele o clipă,
Văd iarăşi scumpul chip îmbătrînit.

Hai, cîntă-mi. Suferinţa mea s-alină.
C-am îndrăgit pe veci în anii duşi,
Portiţa toamnei noastre din grădină
Şi frunzele căzute din scoruşi.

Hai, cîntă-mi, stinge-mi zbuciumul şi teama,
De cîte-au fost cîndva să-mi amintesc.
E-aşa de bine să-mi răsară mama
Şi tristele găini să le zăresc.

Pe veci mi-i drag, cu pîclele-i tihnite,
Mesteacănul înalt şi visător
Şi sprintenele-i plete aurite
Şi albele lui straie de fuior.

De asta la beţii nu-mi ies din fire,
Că totdeauna viaţa mi-o-mblînzeşti,
Părînd a fi mesteacănul subţire
De sub fereastra casei părinteşti.

[1925]

*

* *

Ah, voi, sănii ! Şi voi cai, voi cai !
Numai dracul v-a scornit, mişelul !
Peste stepă-n goană cu alai,
Rîde pîn' la lacrimi clopoţelul.

Pretutindeni, prin pustiuri reci,
Lună nu-i, nici glas de cîini, nici ceaţă.
Încă n-am îmbătrînit pe veci,
Hai, dă-ţi suflet, viaţa mea-ndrăzneaţă !

Cîntă-n spartul nopţii, vizitiu,
Te-nsoţesc, de vrei, dar cu tristeţe,
Despre ochii vineţi care-i ştiu,
Şi despre voioasa-mi tinereţe.

Pălăria mi-o pleoşteam ades,
Puneam calul între hlube late,
M-aşezam pe-un braţ de fîn ales
Şi pe urmă, ţine-te, măi frate !

Cum mă mai împăunam, zburînd !
Şi-n tăcerea nopţilor stufoase,
Gureşa-mi harmonică oricînd
Sucea capul fetelor frumoase.

...Totu-i dus. Fugarul a pierit.
S-a schimbat şi părul meu şi pasul.
De prea mult vioi pălăvrăgit
Şi-a pierdut harmonica mea glasul.

Sufletul mi-i totuşi plin de rost,
Gerul şi zăpada-mi saltă ţelul,
Fiindcă peste toate cîte-au fost,
Rîde pîn' la lacrimi clopoţelul.

[1925]

*
* *

Nămeţii de zăpadă se spulberă pe vale,
Pustiul nopţii soarbe din luna îngheţată,
Văd iarăşi cunoscute împrejurimi natale,
Prin viscol se zăreşte-o fereastră luminată.

Sîntem fără căminuri, n-avem pe lume parte,
Cînt cîntecul pe care vrea inima să-l geamă.
Stau iar cu-ai mei la cină, uit tot ce-a fost departe,
Văd iarăşi pe bătrîna şi firava mea mamă.

Se uită lung la mine lipsită de cuvinte
Şi lacrimi ostenite pe faţa ei se-ngînă.
Vrea să ridice ceaşca cu ceai de dinainte,
Dar ceaşca cu ceai rece i-alunecă din mînă.

Tu draga mea, tu scumpo, tu ce mi-ai dat fiorii,
Alungă de sub frunte aceste gînduri grele.
Ascultă cum răsună harmonica ninsorii,
Ascultă, milostivo, povestea vieţii mele.

Mi-a fost mereu iubirea cu chinul deopotrivă,
Bătut-am multe drumuri printre priviri străine,
De asta eram veşnic o haimana beţivă,
Că nu găseam pe nimeni aşa de bun ca tine.

Mi-am lepădat surtucul, botinele, cravata,
Stau iarăşi pe cuptorul ce sufletu-mi dezgheaţă,
Mă bizui iar pe mine, sînt iar de fapte gata
Şi ca-n copilărie încep să cred în viaţă.

Fumegătorul bocet sălbatic, de zăpadă,
Azvîrle-n geam cu bulgări de vijelii albastre
Şi-mi pare că de viscol se spulberă, grămadă,
Toţi pomii albi de geruri din faţa casei noastre.

[1925]

*
* *

Ceaţă, vînt, zăpadă şi tăcere,
Raza lunii fîlfîie tăcut.
Inima c-o molcumă durere
Îşi aduce-aminte de trecut.

Spulberat omătul se despică.
Pe-aşa lună, eu pe-ascuns ieşit,
Îndesîndu-mi cuşma de pisică,
Casa părintească-am părăsit.

Iarăşi sînt în locurile mele.
M-au uitat ? Sau minte mă mai ţin ?
Stau mîhnit, ca un gonit de rele,
Reîntors la vechiul lui cămin.

Cuşma mi-o frămînt fără cuvinte,
Sufletul prin gînduri mi-l deşir,
De bunicii mei mi-aduc aminte
Şi de-nzăpezitul cimitir.

Toţi vom fi acolo... poţi să sameni
Viaţa ta cu rîs sau cu tumult...
Pentru asta trag aşa spre oameni
Şi-i iubesc pe toţi atît de mult.

Pentru asta inima mi-i moartă
Cînd privesc al anilor prăpăd...
Vechea casă c-un dulău la poartă,
Parcă știu că n-am s-o mai revăd.

[1925]

*
* *

Sania gonește, zările se sparg.
Bine-i cu iubita să te pierzi în larg.

Vîntul cerne stele pe surîsul tău.
Peste cîmp, de-a dura, fuge-un zurgălău.

Prin troiene, șargul, uite-l c-a turbat.
Undeva-n poiană joacă-un paltin beat.

Ne-om opri-ntrebîndu-l : Ce-i cu tine, ce-i ?
Și-auzind harmonici, vom juca tustrei.

[1925]

*
* *

Poartă-n ochi seninul, poartă noaptea-n păr,
Nu i-am spus iubitei nici un adevăr.

M-a-ntrebat : „Afară viscolu-i buimac ?
Să-ncălzesc căminul, patul să ți-l fac ?"

Am răspuns iubitei : „Azi prin vînt și ger,
Cineva flori albe leapădă din cer.

Poți așterne patul și sufla-n cămin,
Eu și fără tine sînt de viscol plin".

[1925]

*
* *

Viscolul prinde colbul să-și lepede,
Lunecă-o troică, lunecă repede.
Veselă-n troică peste întindere,
O tinerețe fuge cu-aprindere.
Unde mi-s oare zilele proaspete ?
Dar fericirea ce-am vrut-o oaspete ?
Toate pieriră-n iarnă sălbatică,
Precum această troică zănatică.

[1925]

*
* *

Seri, ah, seri albastre, nopți cu lună beată,
Mîndru-am fost și tînăr și frumos, odată...

Pentru totdeauna, fără rost şi parte,
Toate pe alături au zburat, departe...

Inima-i răcită, ochii stau s-apună...
Fericiri albastre ! Nopţi, ah nopţi cu lună !

[1925]

*
* *

Rîul lunii curge peste văi
Stepe... Crînguri... Inimă nătîngă,
Vezi, răsunătorii zurgalăi
Iar au prins cu hohote să plîngă.

Drumul alb mă duce ca pe sus
Drumul drag cu rătăcirea-i lungă,
Drum pe care fiecare rus
Vrea tot mai departe să ajungă.

Sănii, sănii ! Asta-i viaţa mea !
Paltinii dau àripi prospeţimii
Tatăl meu este ţăran sadea,
Deci şi eu sunt fiu al ţărănimii.

Scuip pe faptul că-s poet vestit
Scuip acum pe mîndrul meu renume
Acest loc de mult nu l-am privit,
Dar cu mine l-am purtat pe lume.

Cel ce ştie locul meu sărac,
Revăzîndu-l, l-ar răzbi fiorul,
S-ar opri la fiece copac
Să-i sărute bucuros piciorul.

Lacrimile-mi vin cînd mă gîndesc,
Că pe frig, în cîntecul de-afară,
Am să joc şi-am să mă veselesc
Cu flăcăi şi fete de la ţară.

Eh, pricep, pot să pricep uşor
Cînd răsuni harmonică-otravă,
Că pe lume totu-i trecător
Şi s-alege pulbere din slavă.

[1925]

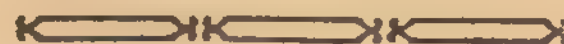
*
* *

Pentru ce te zbuciumi şi amar zîmbeşti ?
Dragă-mi este alta, tu de loc nu-mi eşti.

Ştii prea bine însuţi, ştii prea bine tot,
N-am venit la tine, să te văd nu pot.

N-am avut ce face cînd pe-aici treceam
Şi mi-a dat prin minte să mă uit pe geam.

[1925]

POEME

SENINUL

Prin văile albastre răcoare şi tăcere,
Doar limpedele tropot în depărtări răsfrînt.
Şi iarba ofilită culege-n palme miere,
Cînd slabele răchite bălăbănesc în vînt.

Buclata pîclă toarsă de muşchiuri moi sihastre,
Se tîrîie boltită sub delurosul brîu.
Şi seara atîrnîndu-şi picioarele albastre,
Pe degete se spală în apa din pîrîu.

*

De frigul toamnei aspre nădejdea-i desfrunzită
Ca liniştita soartă păşeşte calul meu,
De marginile hainei de umblet fîlfîită,
Cu umedele-i buze prinzîndu-mă mereu.

Dar nu mă duc spre lupte sau spre-un tihnit coolaur,
Ci pe ascunse urme colind, cînd ziua lin
Se stinge licărindu-şi călcîiul ei de aur
Şi-n coşul vremii mele strîng faptele ce vin.

*

În calea mea rugina roşcată se năzare,
Pe culmile pleşuve şi colburi ce plutesc.
Amurgul joacă-n iureş de stănci forfotitoare
Şi încovoaie luna cum cornul păstoresc.

Lăptosul fum cu vîntul cătunele veghează,
Dar nu e vînt, e numai o zvoană pe furiş.
În vesela-i tristeţe Rusia dormitează,
Cu braţele înfipte în galben povîrniş.

E pe aproape casa şi bun popas mă cere,
Grădina mirezmată cu pătrunjel mărunt.
Pe straturile verzei în sură undoiere,
De sus din cornul lunii cad picături de unt.

Căldura mă momeşte, simt miros alb de bulcă,
În gînd muşc castraveţii cu miez cronţăitor.
Din zări tresare cerul pe şesul ce se culcă
Şi de căpăstru scoate din stanişte un nor.

Popas, popas, ştiută mi-i surda-ţi vîlvătaie,
În sînge moleşirea ta călătoare-o tac!
Stăpîna casei doarme, iar proaspetele paie,
De văduvele coapse mototolite zac.

Mijeşte. Din mocnita culoare gîndăcie,
Încet se lămureşte icoana din ungher.
Iar ploaia cu mărunta ei rugă timpurie,
Mai ciocăneşte geamul cu tulburi stropi de cer.

*

Cîmpiile albastre le am din nou în faţă
Şi legănat de iazuri e soarele acum.
Noi bucurii şi chinuri azi inima-mi învaţă,
Cuvinte noi de limbă mi se lipesc duium.

Ca apa tremurîndă în ochi seninul tace.
Lăsînd dîrlogii, calul păşeşte mai vioi.
Şi ultimele frunze smolite şi buimace,
Din poalele lui vîntul le zvîrle după noi.

[1916]

INONIA

Proorocului Irimia

I

— Nu mă-nfricoşează vreo pieire,
Lănci de ploi, săgeţi de nouri grei,
Spune după biblică rostire
Proorocul Esenin Serghei.
Timpul mi-a venit peste măsură,
Nu mă tem de niciun cnut tăios.
Nu mai vreau să iau de-acum în gură
Trupul sfînt al Domnului Hristos.
Nu vreau mîntuirea ce-mi întinde
Crucea lui şi chinul de nespus:
Altă-nvăţătură mă cuprinde,
Veşnicelor stele mai presus.
Văd un alt Mesia. Moartea spînă
Pe ce-i drept n-o să mai joace-atunci.
Ca pe-o oaie de murdara-i lînă
Tunde-voi azurul peste lunci.
Braţele le-oi înălţa spre lună,
Ca pe-o nucă am s-o sparg în dinţi.
Nu vreau ceruri fără-o scară bună,
Nici zăpezi să scuture arginţi.
Nu vreau zorii ca în balta lină
Să-şi încrunte faţa sub ecou.
Astăzi voi oua ca o găină
Vorbe noi de aur într-un ou.

Gata sînt cu brațul meu sălbatic
Lumea s-o răstorn spre început.
Fîlfîind cu vifor furtunatic
Opt aripi pe umeri mi-au crescut.

2

Clopote peste Rusia latră,
Zidurile Kremlinului plîng.
Azi pe lănci de stele, ca pe-o vatră,
Te ridic pămînt și te răsfrîng.
Am s-ajung cetatea nevăzută,
Să mușc calea laptelui mereu.
Smulg cu dinții prin tăria mută
Barba albă a lui Dumnezeu.
Îl înșfac de coama-i fără pace
Și am să-i detun ca mii de voci :
Eu altminteri, doamne, te voi face,
Cîmpul meu de vorbe să mi-l coci.

Kitej, te blestem — tu întinatul,
Drumurile tale le blestem.
Vreau deasupra golului palatul
Noi să ni-l durăm așa cum vrem.
Sfinții din icoane, de pe toate,
Eu cu limba am să-i șterg hapsîn.
Vă voi da Inonia-cetate,
Unde-i zeul celor vii stăpîn.
Moscovă, plîngi hohotind fierbinte !
Nou hagiu venit-a de istov,
Ciugulind cu ciocuri de cuvinte
Rugile bătrînului ceaslov.
Am să-ți scap poporul de-mbătare,
Dîndu-i forță și-al credinței pas.

Zorii timpurii el să mi-i are
Cu un plug care-i de soare tras.
Ca tot lanul vorbelor lui treze
Să-l presare stupii mari de snopi.
Boabele sub cer să lumineze
Ca albine ale nopții gropi.

Îți blestem, Radonej — pe coclaur
Tălpile și urmele de pași !
Flacăra comorilor de aur
Cu cazma de ape o scurmași.
Haita ta de nouri care urlă
Precum lupii înhăitați și-nvolți,
Pe aleși, pe-obraznicii cu surlă,
I-a străpuns cu lăncile de colți.
Soarele cu labele gheroase
Mi s-a-nfipt în piept ca un pumnal.
Noi am plîns în Vavilon pe oase,
Ploi de sînge ne-au udat pe mal.
Astăzi rag cu glasul de furtună
Lui Hristos veșmîntul cînd îi scot :
Într-o nouă albie de lună
Spălați mîini și părul peste tot.
Spun : voi toți pieri-veți cîte-oleacă
De-al credinței mușchiu strînși de gît.
Nourii se umflă ca o vacă
În alt fel sub cerul mohorît.

În zădar prin peșteri și în cete
S-ascund cei ce mugetul urăsc.
Soare nou el astăzi o să fete
Pentru-ntregul necuprins rusăsc.
Fătul lui va arde-n fața humii
Ce-a durat oricare țărm de rîu.
Îmboldi-vor volburile lumii
Coarnele-i de aur ca un grîu.

Nou Olimp va răsări cu duhul
Zugrăvindu-i noul chip pe-omăt.
Vă mai spun : voi bea întreg văzduhul
Şi cometa limbii i-o arăt.
Îmi reşchir pînă-n Egipt picioare.
Vă dezbat potcoavele de chin.
Polii doi, cu coarne de ninsoare,
Eu în cleştii mînilor îi ţin.
C-un genunchi apăs tot ecvatorul :
Sub furtuni, sub viscolul buimac,
Azi pămîntul-mamă, eu feciorul,
Am să-l rup aşa ca pe-un colac.
În abis umbrit de bezne grele,
Să-l auzi, tu lume şi să-l vezi,
Îmi scot capul cu zulufi de stele
Şi luciri de raze la nămezi.
Patru sori porniţi din nour verde
Ca din deal butoaiele cu-avînt,
Doagele de aur şi le-or pierde,
Zguduind şi mare şi pămînt.

3

Şi-ţi grăiesc, Americă : senin ţi-i !
Ruptă eşti din continent sub cer.
Teme-te pe marea necredinţii
Să-ţi trimiţi galerele de fier.
Cu granitul nu mai strivi rîuri —
Nici un lan sub curcubeu de tuci.
Doar cu apa Ladogăi, ca-n brîuri,
Omul traiul şi-a străpuns pe luci.
Nu izbi cu mîinile-ţi albastre
În tavanul cerului — ce-alegi ?
Străluciri de stele şi de astre
Cu căciuli de cuie n-ai să dregi.

N-ai să torni izvorul de lumină
Ca pe-o lavă de oţel sub zări.
Pe pămînt eu astăzi las, deplină,
Urma unei alte înălţări.
Ca un cerb calc în picioare ceaţa,
Stînd pe nouri tălpi atîrn cu soţi.
Soare pun şi lună, dimineaţa,
Osiei pămîntului ca roţi.
Spun : tu imnuri nu cînta, ca roua,
Razelor de sîrmă — peste frunţi,
Nu vor lumina venirea-a doua
Care fuge ca un miel prin munţi !
Un arcaş găsi-vei, tare-n mînă,
Să-i arunce o săgeată-n piept.
Flacără ţîşnind prin alba-i lînă
Sînge va-mproşca pe cel nedrept.

Stelele de aur din copite,
Noaptea vor brăzda-o-n rostogol.
Spiţele de ploaie, licărite,
I-or uda blăniţa peste gol.
Eu din roţi din lună şi din soare
Voi tuna cu tunetul afund.
Păru-mi voi zburli ca o vîlvoare,
Faţa-n aripi o să mi-o ascund.
Smulge-voi cu lănci negara moale,
Munţii îi voi trage de urechi.
Ca pe-un praf, cu pumnul plin din cale
Mătura-voi gardurile-ţi vechi.

Cîmpul cu fălci negre, într-o toană,
Eu am să ţi-l ar cu noul plug.
Peste ţară, ca o coţofană,
Tu în zbor vei răsări, belşug !

Foşnetul aripelor de spice
Peste oameni s-o lăsa voios.
Ca prăjini de aur, pe colnice,
Curg din soare razele în jos.
Şi pe palma zărilor pestriţe
Noi copaci vor creşte precum şpăngi.
Primăveri gălbui, ca veveriţe,
Vor sălta pe ale zilei crăngi.
Noi albastre rîuri vor răzbate
Din adînc, rupînd orice zăgaz.
Zările, cu pleoapele lăsate,
Peşti de stele-or pescui-n răgaz.

Spun : Mi-i timpul. Tunetul din buze
Nu va plescăi ca pîn-acum.
Ţi-or străpunge cefele ursuze
Spicele de grîu de lîngă drum.
Peste lumi, din nevăzută scară,
Cîmpul răsunîndu-l, cocoloş
Spărgînd coaja lunii, zboară-afară
Cu un cutcurigu, un cocoş.

I

Merg pe nori ca printr-un lan, văd locuri,
Capu-n jos şi părul mi-i vîlvoi.
Aştri-aud cum şuieră din ciocuri,
Prind albastru răpăit de ploi.
Eu prin lacuri de sineală pline
Mă răsfrîng în depărtate văi.
Te zăresc, Inonia, pe tine,
Cu căciuli de aur munţii tăi.

Văd ogoare, case şi uluce,
Mama mea bătrînă e-n pridvor :
Caută între degete s-apuce
Raza asfinţitului uşor.
O culege din fereastra mică
Şi-o aduce-n fusul subţirel ;
Soarele, aşa ca o pisică,
Ghemul îl tot trage către el.
Şi-n murmur de undă liniştită,
Lîngă ţărm şi-n poală de ecou,
Picuri de feştilă nezărită
Cad din munte cu un cîntec nou :

„Domnului din ceruri, slavă !
Pace pe acest pămînt !
Cornul lunii, pe dumbravă,
Sparge norii duşi de vînt.
Din al stelei ou de iască,
Cineva gînsac a scos,
Urmele să-i ciugulească
Lui Isus cel luminos.
Şi cu o credinţă nouă,
Fără cruce, fără chin,
Ca un arc pe boltă, vouă
Curcubeu v-a-ntins deplin.
Bucură-te, tu Sioane,
Cerne-ţi razele încet,
Căci din zarea cu bulboane
Creşte noul Nazaret.
Nou mîntuitor pe lume,
Pe o iapă, vine-n toi.
Forţa-i crez ce-o să ne-ndrume
Şi-i dreptatea noastră-n noi !“

[1918]

TOBOŞARUL CERESC

1

Hei, voi robi ! Voi robi tăcuţi
Şi pe burţi lungiţi întruna !
Astăzi caii noştri iuţi
Au băut din apă luna.

Stele cad ca frunze-n vînt,
Cad în rîuri cu sclipirea.
Sus în cer şi pre pămînt
Să trăiască Răzvrătirea !

Noi, prin suflete din salt
Aruncăm cu bombe groase.
Nu ne pasă de înalt
Şi icoanele vîscoase.

Albele gorile, noi,
Le gonim cu chiot groaznic,
Căci spre ţărmul lumii noi,
Am pornit galop năprasnic.

2

Şi dacă soarele din slavă
De partea lor s-o avînta,
Atunci oştirea noastră bravă
În baionete-l va-mplînta.

Şi dacă luna va fi cutră
Şi de-o făţărnici-n ungher,
Zvîrlindu-i cu pietroaie-n mutră
Vom doborî-o de pe cer.

Goni-vom norii grei şi vîntul,
Vom bate orice drum mereu
Şi, ca pe-un zurgălău, pămîntul,
L-om atîrna de curcubeu.

Ci sună-ne întruna, sună
Din zurgălăul tău pămînt,
Despre dumbrăvile ce-adună
Albastrul lumilor avînt.

3

Ostaşi, ostaşi cu pas uşor !
Harapnice pocnind departe.
Acei ce libertate vor,
Înfruntă moarte-n orice parte.

Strîngeţi-vă-n puternic rînd !
Apoi din negura vicleană,
Cu mîna soarele smulgînd,
Făceţi dintr-însul darabană.

Cu el porniţi la drum în zori,
Vărsînd chemări spre alte zile,
Peste biserici şi-nchisori
Şi peste albele gorile.

Şi-atunci calmucii din ungher,
Prinzînd chemarea ce-i străbate,
Înflăcăra-vor negrul cer
Cu cozi de vaci, cu cozi roşcate.

4

Ştim, izbînda e cu noi !
Noul ţărm şi-arată chipul.
Valuri mari cu gheare moi
Scormonesc mereu nisipul.

Cel din urmă val, curînd,
Va-mproşca în cioburi luna.
Inima-i feştilă-arzînd,
Căci învie azi Comuna.

Mergem cu oştiri de fier
Să-mpînzim întreg pămîntul.
Albele gorile pier
Spulberîndu-se cu vîntul.

Noi păşim pe drumul clar
Şi-auzim departe-n zare
Cum cerescul toboşar,
Bate darabana-n soare.

[1918]

SPOVEDANIA UNUI DERBEDEU

Nu oricine ştie să cînte, nu oricine,
Nu oricui îi este hărăzit, într-adevăr,
Să se rostogolească precum un măr
La picioarele străine.

Aceasta este marea spovedanie pe care mereu
O face-un derbedeu.

Eu înadins umblu nepieptănat şi cu capul gol
Pe umeri ca o lampă de petrol.
Toamna desfrunzită a sufletelor voastre
Îmi place s-o luminez în amurguri albastre.
Îmi place cînd pietrele batjocurii spre mine prind să zboare,
Ca grindina vijeliilor cotropitoare.
Atunci mai vîrtos eu cu mîinile strîng în răspăr
Balonul clătinător al zburlitului meu păr.

Mi-e aşa de bine să-mi amintesc atunci
Foşnetul răguşit al arinului şi iazul părăginit dintre lunci.
Că undeva trăieşte tata, şi mama, cu frunţile grele,
Care ar scuipa pe versurile mele ;
Cărora le sînt drag ca trupul, ca ogorul, ca fîneaţa,
Ca ploaia care primăvara îmboldeşte verdeaţa.

Ei v-ar străpunge cu furcile, fără-a mai sta la gîndit,
Pentru fiecare răcnet asupra mea azvîrlit.

Sărmani, sărmani țărani !
Desigur că v-ați făcut mai urîți acolo în locul de baștină.
Tot așa vă temeți de Dumnezeu și de duhurile din mlaștină.
O, dacă ați înțelege
Că fiul vostru
Este cel mai de seamă poet al Rusiei !
Pentru viața lui inimile nu vi s-au acoperit de bruma
cîmpiei,
Cînd picioarele desculțe și le bălăcea prin bălțile toamnei
buimac ?
Acum el poartă cilindru
Și pantofi de lac.

Dar în el dăinuiește firea aprigă de odinioară
A ștrengarului de la țară.
Vacile de pe firmele măcelăriilor din orice parte
Le salută de departe.
Și întîlnindu-se cu birjarii prin piețele goale,
Își amintește mirosul de bălegar al șesurilor natale.
Coada fiecărui cal ce-n ham se-ncurcă, se-ncruntă,
El e gata s-o poarte ca trena unei rochii de nuntă.

Mi-e drag locul unde m-am născut,
Iubesc nespus de mult patria mea !
Deși tristețea sălciilor ruginite stăruie peste ea.
Mi-s dragi rîturile murdare ale porcilor, ca și-n trecut,
Răchitele ca mîinile moaștelor,
Și în tăcerea nopții orăcăitul răsunător al broaștelor.

Sînt bolnav de amintirea vremii cînd eram copil,
Visez jilăveala și pîclele serilor de april.
Arțarul nostru parcă s-a cinchit, sub zvonul vîltorilor,
Să se încălzească la flăcările zorilor.

O, cîte ouă de corb am furat și cîți pui,
Cățărîndu-mă pe crengile lui !
Oare și azi o mai fi cu creștetul verde-n tumult ?
Scoarța lui e tot așa de trainică cum era mai demult ?

Dar tu, dragul meu,
Credinciosul meu cîine tărcat !
De bătrînețe te-ai făcut tînguios, ai orbit te-ai uscat
Și rătăcești prin ogradă, bîțîindu-ți coada atîrnată.
Mirosul tău a uitat unde-i ușa și grajdul și vechea poiată.
O, cît mi-s dragi toate aceste vedenii ce vin să mă-ngîne
Cînd, șterpelind de la mama cîte-o bucată de pîne,
Mușcam dintr-însa amîndoi pe rînd,
Fără să ne fie greață unuia de altul, nicicînd.

Eu sînt tot același,
Cu inima sînt tot același între anii grei.
Ca albăstrelele-n orz înfloresc pe fața-mi ochii mei.

Așternînd rogojinile de aur ale versurilor din sînge scoase,
Aș vrea să vă spun lucruri duioase.
Noapte bună !
Vouă tuturor, noapte bună !
A trecut coasa prin iarba amurgului din zare.
Astăzi am chef să mă urc în picioare.
Și de pe fereastră să stupesc pe lună.

Lumina-i albastră, lumina-i așa de albastră în cer
și pe nori !
Sub albăstrimea aceasta, zău că nu ți-ar părea rău să mori.
Ei, și ce dacă par
Că-s cinicul ce-și agață la spate-un felinar ?
Bătrînule, iubitule, deșelatule Pegas,
Am parcă nevoie de trapul tău molatic și gras ?
Ca un meșter aspru în strădanii,
Eu am venit să cînt și să slăvesc guzganii.

Ca luna lui august, căpăţîna mea rebelă
Îşi varsă vinul prin părul vîlvoi.

Vreau să fiu o galbenă vîntrelă,
La corabia în care azi plutim spre ţărmuri noi.

[1920]

RUSIA SOVIETICĂ

V-aţi stins furtuni. Puţini scăpară teferi.
Mulţi din prieteni lipsă-s la apel.
În satul meu, căzut ca din luceferi,
După opt ani mă-ntorc ca înspre-un ţel.

Să strig pe cine ? Trista bucurie
Că-s viu rămas cu cine s-o împart ?
Cocor de bîrne — moara-i chiar pustie,
Cu ochii-nchişi şi-aripi care s-au spart.

Nu mă mai ştie nimeni să-mi vorbească,
Din mintea tuturor am dispărut.
Şi unde-a fost căsuţa părintească,
Doar pulberea şi scrumu-i aşternut.

Dar viaţa fierbe.
Proaspătă-i tăria.
Bătrîni şi tineri forfotesc destui.
Pe cine să-l salut cu pălăria ?
Refugiu n-am în ochii nimănui.

Şi gînduri roi prind fruntea să-mi sugrume :
Cu ţara ce-i ?
Ori e vreun vis de-al meu ?
Un pelerin posac sînt pentru lume,
Din ce meleaguri, ştie Dumnezeu.

Acesta-s eu !
Din satul ce se-ncheie
Şi renumit va fi într-un tîrziu,
Doar fiindcă-aici născuse o femeie
Cîndva un rus poet scandalagiu.

Dar glasul minţii, inimii şopteşte :
„Trezeşte-te ! De ce jignit te ţii ?
Lumină nouă-i asta ce luceşte
În casa unei alte seminţii.

Pe tine vestejirea te destramă,
Alţi tineri cîntă cîntece mai noi.
Nu satul, ci pămîntul lor li-e mamă,
Şi ei, pesemne, fi-vor mai de soi“.

Ah, patrie ! Ridicol sînt ! Mă doare...
Obrajii traşi s-au rumenit puţin.
Străin mi-e graiul ce-l aud şi-mi pare
Că-n ţara mea şi eu-am ajuns străin.

Şi văd :
Cum e duminică, sătenii,
La primărie vin ca la altar.
Cu vorbe necioplite sumedenii,
De traiul lor sporovăiesc arar.

S-a înserat. Apusu-şi cerne stropii
De aur peste-al lanurilor lanţ.
Ca-n faţa porţii, viţeluşii, plopii
Desculţi stau cu picioarele în şanţ.

Boţindu-şi faţa spre-aşi aduce-aminte,
Un roş ostaş cam adormit şi şchiop,
Vorbeşte de Budionnîi, bun părinte,
De cum intrară roşii-n Perekop.

„Pe dînşii noi — tui şi răstui, tîlharii,
Noi pe burjui... în Crîm... pe care... cînd...“
Urechi de ramuri lungi ciulesc arţarii
Şi-n umbră s-aud babele oftînd.

Comsomolişti săteni din deal s-avîntă,
Armonica răsună cu văpăi,
Cîntări de Bednîi Demian ei cîntă
Şi-un chiot vesel zburdă peste văi.

Aşa e ţara !
Nu-nţeleg cum dracul
Că-s cu poporul am urlat fălos ?
Aici mi-e versul de prisos, săracul,
Ba chiar şi eu-s pesemne de prisos.

Ei, ce să-i faci !
Adio zări natale,
Cu cîte v-am slujit sînt împăcat.
Că nu mă cîntă nimeni nu mi-e jale —
Cînd ţara-mi fu bolnavă eu-am cîntat.

Primesc orice.
Oricum. Pe drumuri sombre,
Pe urme vechi sînt gata să păşesc.
Dau sufletul lui Mai şi lui Octombre,
Dar lira-mi dragă n-am s-o dăruiesc.

Eu n-am s-o dau nicicînd pe mîini străine —
De mamă, de soţie, de amici.
Ea răsunat-a numai pentru mine
Şi numai mie mi-a cîntat aici,

Fiţi zdraveni, tineri ! Înfloriţi în jocuri !
Trai nou aveţi şi alte cînturi deci...
Eu singur plec spre neştiute locuri,
Aprinsul suflet să mi-l sting pe veci.
Şi cînd
Pe lume vrajba dintre neamuri,
Minciuna şi tristeţa
S-o fi frînt,
Eu voi cînta
Sub foc de flori şi flamuri
„Rusia"
O şesime din pămînt !

[1924]

BALADA CELOR DOUĂZECI ŞI ŞASE

Cîntă un cîntec, poete,
Cîntă.
Stamba cerului e-aşa de albastră,
Răsfrîntă.
Marea aşijderea ropotă
Cîntece tumultoase.
Ei erau
26,
26 erau,
26.
Mormintele lor nu le poate
Şterge nisipul.
Nimeni nu va uita chipul
Cum au fost seceraţi
Într-o noapte,
Colo, la versta
207.

Ceaţa pe mare
Colindă noian.
Vezi, s-a sculat din nisip
Şaumian.
Deasupra pustiului,
Clănţăniri de oase.

Iată, încă
50 de mîni
Ies, ştergînd
Mucigaiuri vîscoase,
26 erau,
26.
Care în piept sfîrtecat,
Care în coaste.
Auzi, ei cuvîntă acu' :
„E vremea s-o pornim spre Baku,
Să vedem,
Cît negura mai tulbură limanul,
Cum trăieşte
Azerbaidjanul.“
. . . .
. . . .

Ca pe-un dovleac,
Noaptea
Rostogoleşte
Luna.
Marea de ţărmuri izbeşte
Într-una.
Iată, pe-o noapte ca asta
Cu ceaţă,
Pe-aceşti viteji
I-a secerat
Un detaşament de engleji.

Comunismul,
Steag al libertăţii tuturor,
Ca un uragan
A izbucnit întregul popor.
Împotriva imperiului
S-au pus în rînd

Ţărănimea
Şi proletariatul,
Luptînd.
Acolo în Rusia
Era iureş deplin
Severul nostru părinte
Lenin.
Iar aici,
Pe tărîmuri ceţoase,
Erau ei
26.

Desigur toţi
Din cei ce mai trăiesc,
De '918
Îşi amintesc.
Atunci burghezimea
De pe-al lumii lat
Pe azerbaidjani
I-a împuşcat.

Puternică-a fost lovitura
Comunei,
Atunci în trecut.
Ţara asta n-a putut
Rezista
Şi-a căzut.
Dar jalea pe toţi
I-a răzbit,
Cînd se aflase
Sfîrşitul cumplit
Al celor
26.

Prin nisipul ca ceara topită,
Sub luna de sus,

Dincolo de Krasnovodsk
I-au condus.
Şi pe care cu glonţul
Şi pe care sabia,
În orişice chip,
I-au doborît pe toţi
În nisip.

26 erau
26.
Mormintele lor de lîngă şleau,
Nu le poate şterge nisipul.
Nimeni nu va uita chipul
Cum au fost seceraţi
Într-o noapte,
Colo, la versta
207.

Ceaţa pe mare
Colindă noian.
Vezi, s-a sculat din nisip
Şaumian.
Deasupra pustiului
Clănţări de oase.
Iată, încă
50 de mîni
Ies, ştergînd mucigaiuri
Vîscoase,
26 erau,
26.
. . . .
Noaptea, ca astăzi,
Cu pletele sumbre.
Peste Baku
26

De umbre.
Umbrele celor
26.
Pentru ei jalea.
Şi cîntecul
Pe strune duioase.

Nici vîntul gol,
Nici ceaţa nu foşneşte.
Auzi, Şaumian
Glăsuieşte :
„Djaparidze !
Oare-am orbit sub ţărîne ?
Priveşte :
Muncitorii au pîne.
Ţiţeiul, ca sîngele pămîntului,
Umplînd rezervoare,
Locomotive în preajmă,
Vapoare.
Şi pe toate trenurile
Şi vapoarele,
Steaua noastră roşie
Arde ca soarele !"

Djaparidze răspunde :
„Da văd !
Toate aceste
Îmi sînt o nespus de plăcută
Veste.
Deci clasa muncitoare
Puternică-i az'.
Ţine-n mîni viguroase
Întregul Caucaz".

Ca pe-un dovleac,
Noaptea

Rostogolește
Luna.
Marea de țărmuri izbește
Într-una.
Iată, pe-o noapte ca asta
Cu ceață,
Pe-acești viteji
I-a secerat
Un detașament de engleji.

Comunismul,
Steag al libertății tuturor.
Ca un uragan
A izbucnit întregul popor.
Împotriva imperiului
S-au pus în rînd
Țărănimea
Și proletariatul,
Luptînd.
Acolo în Rusia
Era iureș deplin
Severul nostru părinte
Lenin.
Iar aici,
Pe tărîmuri cețoase,
Erau ei
26.

. . . .

Cerul din slavă
Albastrul și-l rumpe.
Tace vorbirea
Umbrelor scumpe.

Care în piept împușcat,
Care în tîmpla stoarsă,
Înspre Ahcea-Kuim
Fac cale întoarsă...

Cîntă un cîntec, poete,
Cîntă.
Stamba cerului e-așa de albastră
Răsfrîntă...
Marea așijderea ropotă
Cîntece tumultoase —
26 erau,
26.

[1924]

LENIN

(Fragmente din poemul „GULEAIPOLE")

Nu-i legea încă lege-n toi,
E-un freamăt țara, vînt străbate.
Fără zăgaz, țîșni șuvoi,
Cumplit dorita libertate.

Rusie ! Scump meleag oricînd !
Mi-e sufletul sub chinuri crude :
Demult cîmpia ta n-aude
Lătrat de cîini, cocoși cîntînd.

Demult ni-s viețile lipsite
De-a slovelor tihnite căi.
Ca de vărsat, sînt găurite
De caii-n mers, pășuni și văi.

E tropot, geamăt nedescris,
Cresc scîrțîirile telegii.
Au poate dorm și văd în vis
Cum între suliți ne-au închis
Și ne-nconjoară pecenegii ?
Nu-i vis, nu-i vis, văd bine tot,
Cu ochii treji, văd prin bulboane
Trecînd cu caii în înot
Tot escadroane, escadroane.

Spre unde ? Pe-un război pun preț ?
Tac apele din stepă, slava...
E lună ? Ori vreun călăreț
În goană și-a pierdut potcoava ?
Sînt tulburi toate...

Însă văd :
Sub foc și sabie tăioasă,
Întreaga noastră țară-i roasă
De dezbinare și prăpăd.
. . . .

Rusie !
Crîncen nume, sfînt.
Mesteceni, ghioceii, dorul...
Cum de-apăru pe-al tău pămînt
Rebelul, el, tulburătorul ?
Năprasnic geniu ! Ca un val
Nu chipul său m-atrase-ntr-una.
El n-a încălecat pe cal
Ca-n zbor să-ntîmpine furtuna.
El nici un cap n-a doborît,
Gonind pedeștrii-n toată zarea.
Iubea doar un omor, atît,
De prepelițe... vînătoarea...

Ni-s dragi eroii maiestoși,
Cu negre măști, cu frunți ca ceara.
Dar el se da cu țînci mucoși
La derdeluș cu sănioara.
Nici păr cu care cucerești
Femeile, n-avea, se știe —
Era modest între modești
Sub a cheliei lui tipsie.
Sfios și simplu și plăcut,

Îmi pare-un sfinx ce-naltă robul,
Eu nu-nțeleg cum a putut
Să zguduie așa tot globul ?
L-a zguduit...

Vuiește-n zbor
Furtună ! Crunt să te desferici !
Să scapi de temniți și biserici
Acest năpăstuit popor.
. . . .

Au fost cumplite vremi șirag
Și labe crude ne struniră.
Pe-al bieților țărani meleag
Satrapi monarhici înfloriră.
. . . .

Țarism ! Duhori ! Beții puzderii !
Și-ncet de la aristocrat
Cu bani puterea-au cumpărat
Industriașii și bancherii.
Norodul, țara-n lanț gemea
Tot așteptînd pe cineva...
Și el veni.
. . . .

Cu vorba-i tare
Ne-a dus pe toți spre noi izvoare.
Ne-a spus : Voi muncitori scăpați
De chin cînd totu-n mîni luați.
De mîntuire de vi-e sete,
Puterea voastră-i prin Soviete...
. . . .

Și-am mers prin viscolul rebel
Spre ce vedea cu ochii el :

Am mers unde vedea în zare
A lumii-ntregi eliberare.
. . . .

Și iată,-i mort...
Un plîns ne scurmă.
De jale muzele-au tăcut.
Urlînd, a tunurilor turmă
Au dat salutul cel din urmă.
El ne-a salvat și-a dispărut.
A dispărut, dar cei în viață,
Lăsați de el, curînd cu zvon
Rusia-n zbucium dar măreață,
Or s-o îmbrace în beton.
Că-i Lenin mort,
Să nu le-o spui.
Nu-i întristează-această moarte.
. . . .
Ei tot mai dîrji duc mai departe
Și-nfăptuiesc gîndirea lui...

[1924]

CÎNTECUL MARII CAMPANII

Hei, voi oameni buni :
Codri foşnitori !
Inimi care ard
Din trupeşti comori !
Sînteţi viu norod,
Voi ce-n vechiul rost
Ruşi nepieptănaţi,
Nespălaţi aţi fost.
Staţi şi ascultaţi
Noul liber grai,
Noul liber cînt
Despre-al nostru trai.
Spune-ntîiul cînt
Despre de demult,
Iar al doilea cînt
Despre azi mai mult.
Pentru tine cînt
Rusie de preţ,
Că din fire sînt
Drept şi îndrăzneţ.
Îmbinai dibaci
Faptele fierbinţi,
Fără să mă tem
De vreun pumn în dinţi

*

Ci-n Ipatev-tîrg
Treaba s-a-ntîmplat
Şi pe cînd era
Petru împărat.
Un diac rosti
Vorbe cu nerost :
„Azi, la noi, copii,
Este ţar un prost.
Prost de nas să-l duci,
Strînge-n palme muci.
Petrogradul lui
Tîrg nemţesc şi şui.
Treburi neavînd,
Pare-se, nicicum,
Rusia a prins
S-o nemţească-acum.
De mustăţi şi bărbi
El pe cneji i-a tuns.
Plîngem... pe ce mîni
Rusie-ai ajuns ! ?
Cum n-am blestema
Soarta noastră, ruşi ?
Bate el c-un par
Pe cei nesupuşi.“

*

Auzi-un puşcaş
Vorbele-n răspăr.
Grabnic l-a-nşfăcat
Pe buntaş de păr.
„Măi frăţîne, hai,
Dă-te prins, că-i iad.
Am să mi te duc
Drept la Petrograd.

Duce-te-oi la ţar ;
Cîine rău, nerod.
Ai să te căieşti
Că aţîţi norod".

*

Pe Tverska-Iamska,
Cu un cal buiac,
Între zurgalăi
Dus e-un biet diac.
În a patra zi,
Cînd nămezii cresc,
El e la palat —
La împărătesc.
De pe jilţ înalt
Saltă ţar trufaş
Şi cu cîrja lui
Cheamă pe puşcaş.
„Cum de eşti pe-aici ?
Spune-mi ! — spuse rar.
Sau te afli prin
Moscova fugar ?"
„Doamne nu-s fugar,
Moscovii-s străin.
Serv plecat îţi sînt,
Credincios deplin.
Un diac ţi-aduc
Ce-i răzvrătitor.
Pe-acest om, trăind,
Coastele nu-l dor
Într-o crîşmă stînd
Cu norodul des,
Ocăra pe ţar
Şi-al tău neam ales."

*

„Măi păduche,-a zis
Petru, — vino-n frîu !"
Chica-i la diac
Ca zburlitul grîu.
Fulgeră din cot
Petru pumn ne-nvins...
Şi-un diac pe veci
Gaibele şi-a-ntins.
Petru curte-avea
Şi în curte-un par,
Iar pe par — un cnut.
Asta-i, măi copii,
Numai ca-nceput.
Of, ţar crunt avem,
Petru Alexei.
Bere-o vadră bea
Pîn-la fundul ei.
Cînd fumează — fum
Pîn-la cer zăreşti.
Mi-l împodobesc
Straiele nemţeşti.
Spune-al nostru ţar
Petru Alexei :
„Scumpul meu Lefort,
Vino-n ochii mei.
Meşter mare-ai fost
Tu în Amsterdam :
Şi eu, ţarul rus,
Drept argat ţi-eram.
Mă-nvăţaşi să ţin
Bardă şi gealău.
Du-te să-ţi revezi
Amsterdamul tău !
Spune tuturor

Că-i salut cu glas
Şi că astăzi sînt
În cumplit impas.
În cumplit impas :
Rusia-mi dă zor...
Voi muri curînd,
Frică mi-i să mor.
Frică mi-i să mor
Şi-a trăi mi-i greu.
Cine va păstra
Petrogradul meu ?
Sub aceste ceţi,
Mlaştini fără sorţi,
Eu-i visez pe toţi
Muncitorii morţi.
Şi necontenit
Noaptea glas aud,
Că pe ei, pe hîrci
Stă granitul crud.
Tîrgu-mpresurînd,
Uneori, greoi
Scoală-se cei morţi
Într-un lung convoi.
Şi răcnesc cumplit
Şi bocesc nătîng,
Că de larma lor
Lămpile se stîng.
Spun : „Pe tot sîntem
Ţari stăpînitori.
Petru-ai s-o păţeşti
De cutezi să mori.
Moţul tău semeţ
Smulge-l-om c-un rost.
Căci tu, Petru, tu,
Pui de cîine-ai fost.

Cu miniştrii tăi
Te-ai legat abraş
Şi cu sînge, lor
Le-ai durat oraş.
Caselor, să ştiţi,
Că ne-aţi pomeni !
Vom veni din nou,
Vom veni, veni !
Că-i al nostru tot
Tîrgu-mpărătesc.
Pot trăi-n el doar
Cei care muncesc“.

*

Petru Alexei
Ţarul a tăcut.
Rîuri de sudori
Reci l-au străbătut.

*

Ascultaţi ascultaţi !
Voi desigur sînteţi minunaţi
Ca norod —
Buni sub viscol de pus,
Sub ninsori, vajnic rod.
C-un cuvînt — milostivi eu vă ştiu !
Nu-mi veţi da deci cumva
Un pocal de rachiu ?
Căci a omului limbă, se pare,
Că nu-i ca la păsări, eh-hei !
Oameni voi aţi scornit
Un slăvit obicei.

*

Şi bat tunuri, bat.
Clopotele plîng.

Ştiţi de ce şi cum
Dangătele-şi fring.
Multe roze-au fost,
Maci cît nu socoţi.
Petru fu-ngropat
Şi bocit de toţi.
Mii l-au petrecut;
Unii-au plîns de-ajuns,
Alţii, ochiul lor
Cu scuipat şi-au uns.
Şi din acea zi —
Două veacuri sînt:
Ţarii-proşti, hei, n-au
Număr pe pămînt.
Două veacuri glas
Sună-n lut blestem:
„Vom veni, veni!
Munca noastră-o vrem.
Strînge-vom boieri,
I-om lovi turbaţi
Şi de felinar
Fi-vor spînzuraţi".

*

Două veacuri trec...
Şi-n octombrie ger,
Neva s-a zbătut
Vălurind spre cer,
Oamenii în zori,
De furtună scoşi,
Văd că-s spînzuraţi
Domnii ticăloşi.
Eh, voi oameni dîrji!
Eh, tu Petrograd!
Tunuri bat — de ce?
Şi pe cine-l rad?

Bat dinspre oraş,
Bat, pe mare, greu.
Tu pricepi cum vrei,
Suflete al meu.
Multe fapte mari
S-au iscat atunci.
Le-oi cînta cum ştiu:
Lupte, jertfe, munci...

*

Suflet fii voios,
Brav ca vîntu-n brazi.
Noi avem Regim
Sovietic azi.

. . . .

*

Da-n Ucraina, hăt,
Pe-unde Iarov eşti,
Toţi mojicii-aud
Întristate veşti.
La sovietici ţin,
Vor să izbîndească.
Dar trec oşti, trec oşti,
Să mi-i răfuiască.
Ură pe mujici au aceste oşti,
Ura li-i de-o viaţă.
Vranghel e pe-aici
Şi-i Denikin faţă.
Ca pe nişte lupi
Care pradă fac,
Zvîrle din Sibir hoarda-n ajutor
Amiral Kolceak.

*

Of, peştiucii mei
Oase moi şi mici !
Voi cei din ţărani,
Flăcăuaşi voinici.
Să mi-i cumperi azi
Nu-s pe lume bani.
Goi-goluţi v-aţi dus să hălăduiţi
Printre partizani.
Luminezi cîmpii cu baionete lungi,
Roşie Armată.
Se-ntîlneşte-aici
Fiul cu-al său tată.
Cu un singur ţel
Oastea luptă tare :
Pentru-acest pămînt
Şi ca-n veci să-l are.
S-auzi zvon de-ovăz
Şi foşnind secară.
Să mînînce toţi rumenii colaci
Şi plăcinte, seara.
. . . .

*

De la un necaz
Află trei ecou.
Peste Piter azi
Vuie ceva nou.
Dincotro, nu ştim,
Zvonurile-s nod :
„Nu dormi de loc,
Muncitor norod.
Vezi, Iudenici oşti
Lîngă Piter are".
Noi cu toţii-acum
Ce vom face oare ?

Şi de-acolo bat
Şi-aici trag ca-n iad. —
Vai de bieţii oameni !
Vai de Petrograd !

*

. . . .
. . . .
Şi ploua atunci
Crîncen, nemilos,
Grîul şi-n pămînt
Ploile l-au ros.
Holda-n acel an
N-a foşnit de loc.
N-a fost trai ci-n piept
Un cuţit de foc.
. . . .
Plouă, plouă ploi,
Rabzi şi rabzi sub ele,
Comunard, fii treaz,
În surtuc de piele.

*

Lîngă Don se aştern
Sate mari căzăceşti în buluc.
Iar un lup ticălos pe atunci
Se bocea ca un cuc.
Şi Kornilov astfel glăsuia
Spre cazaci :
„Să hrăniţi partizanii din plin
Tot cu vişine iuţi din trăgaci.
Căci Armata cea Roşă, Denikin curînd
O va da nimicirii plocon.
Astăzi lăncile noastre foşnesc
De la Dunăre pînă la Don."

*

. . . .
Tot mai tare, mai zdravăn, mai crunt
Suflă crivăț albastru geros !
Voroșilov viteazu-i cu noi
Și Budionîi cel mult curajos.

*

Cu cît ești mai strîns
Cu-atît zbieri mai tare.
Cei din sat se tem că li s-or călca
Holdele-n picioare.
Cînd Denikin oști
Peste ele-a-mpins :
Verste zeci și sute
La pămînt le-a-ntins.
Sub așa nevoi
Albii zburdă încă :
Taie vite, beau
Vodcă și mănîncă.
Smulg femei din sat,
Fete prind hoțește.
„Țopîrlan tîmpit,
Asta-ți trebuiește !
Ești mujic mîrșav,
Bestie murdară !
Vrem să ne plătești
Pentru moșioară.
Că ai spînzurat,
Vei plăti cu spor
Hei, sub cnut cu ei,
Tu-le-n maica lor !“

*

Vai, tu liliac,
Sineliu alai.

Nu-i în țară om
Bucuros de trai.
Doar ogrăzi pustii,
Case părăsite.
Șesurile verzi
Toate-s necosite.
Și călcat ovăzul
Și secara-au fost.
Tu, mujice, unde
Afli-un adăpost ?

*

Dar mai zbuciumați
Sînt sub vremuri grele
Și nici somn n-au cei
În surtuc de piele.
Dîndu-și viața ei
Pentru oameni cad.
Să predea nevrînd
Suptul Petrograd.

*

Luptele-n Ligov
Fierb vuind din arme.
Trist, fără lumini,
Piterul nu doarme.
Cît pe-aici ne frîng
Oștile vrăjmașe ;
Și adio vis
Sate și orașe...
Fețele-n sudori
Sînge au pe ele.
Oameni cad și cad,
În surtuc de piele.

Morții zac pe cîmp,
Zac ca snopii-n ropot.
Și-i nechez de cai
Și-i al spaimei tropot.
Noi lovim mai dîrz :
Pentru una-două.
Lupta-i zile opt,
Lupta-i zile nouă...
În a zecea zi
Dùșmanii slăbiră...
Prin tufani și rîpi
Aprig o tuliră.
„Dă-i !" — ai noștri spun...
Tunuri bat pe jalnici...
Eh, tu Petrograd !
Eh voi oameni falnici !
Lîngă Harkov, jos,
Belgradul se plînge.
Grîul de țărani
E-mproșcat cu sînge.
Oameni fug desculți.
Moscova-i frămîntul.
Și de plîns și vai
Tremură pămîntul.
Cerșesc mîine toți,
Milă și-ndurare.
Ah, cum să nu-ți crești
Ura cît mai mare ?
Și din sate mii,
Din cîmpii, fînețe,
Ca-ntr-un gînd s-au strîns
Capete-ndrăznețe.
Și-apoi arde-i, măi !
Frige-i mai cu cîntec !
De-i Denikin prins
De dureri de pîntec.

*

Eh, tu cîntec,
Tu cînt !
Poate fi altceva mai frumos
Pe pămînt ?
De-i sub guzle cîntat
De harmonici purtat ca un val...
Nu-mi turnați,
Dragi flăcăi,
Și-un al doilea pocal ?

*

Ah, tu merișor,
Scumpe flori răsfrînte.
Cu Kornilov ia
Și Denikin trînte.
Floricica mea,
Mac cu zveltă floare.
Amirale, ia-ți cît mai este timp
Coada la spinare.
Tunete-s pe cîmp,
Prind vuiri să crească.
Oamenii luptînd apără-și oricînd
Casa părintească.
Colo lîngă Don, fără număr sînt
Scurtele de piele.
Deci în Petrograd sînt culori de-ajuns
De-s atîtea ele.

*

Albii-n taberi plîng,
Albii gem de moarte,
De-ale noastre oști
Strînși din orice parte.
Albii-s aiuriți.
Țipă pe coclaur.

Răsăritu-i tot
Ca un foc de aur.
Luminate sînt
Crîşmele sub pradă.
Unul cu cellalt mîine cei de-aici
N-or să se mai vadă.
Pentru ţar tot beau
Şi Rusia sfîntă.
Şi tristeţea lor
Tîrfele-o descîntă.

*

Roşii tabèri put,
Sforăie şi cască :
Sub obiele stă
Cizma soldăţească.
Mîine-n zori de zi
Vor porni la luptă.
Dormi, tu dragul meu !
Dormi, tu faţă suptă !
Zorii aurii
Pe obraji vă spele...
Comunardu-i treaz
În surtuc de piele.

*

Şi sub ploaia-n zori
Şi sub zări ursuze,
Ziua ne-a primit
Şuierînd obuze.
Ridicînd în sus
Ochii ca-ntr-o jele,
Comunardu-a spus —
În surtuc de piele :
„Fraţii mei, aici,
Dacă ne-or respinge,

Cerul octombrist
Pentru veci s-o stinge.
Iar sub vergi şi cnut
Viaţa-ar fi să fie.
Robi noi am trăi
Neagră sărăcie".
Mînios ştergînd
Pleoapa-nlăcrimată,
Căpitanu-a prins
Cizmele să-şi scoată —
Şi tuşind mi-a spus :
„Na ! — cu vorba groasă —
Soaţei mele du-i,
Că-s desculţi acasă."

*

Şi sub ploaie-n zori
Şi sub zări ursuze,
Ziua o zvîntau
Şuierînd obuze.
Eh, tu merişor,
Flori voi felurime.
Trage-n cel... în cei...
Trage-n burghezime.
Glonţul intră-n piept
Ca un ac de-albină.
Tot-nainte noi
Alergam pe-o clină.
După dîmb un iaz,
După iaz o vale.
Comunardu-a pus
Nasu-n ţărna moale.
Ei tot înapoi !
Noi tot înainte !
Morţii zac sub ploi
Hodinind cuminte.

Voi dormiți, viteji —
Guri fără suflare...
Vom veni apoi
Pentru îngropare.

*

Lupta s-a sfîrșit.
Roș plutește steagul.
Fug dușmanii, fug,
De mai mare dragul.
Mult uimit că-i viu,
Căpitanu-nalță
Glasu-i gros, apoi
Cizmele-și încalță :
„Nu-s pentru femei
Cizmele de trupă.
Le-oi purta de-acum
Pînă-or să se rupă“.

*

Lupta s-a sfîrșit.
Cu cei vii te-asameni :
Ah, tu Petrograd !
Ah, voi liberi oameni !
Ci din noapte-n zori,
Peste Neva sumbră,
Rătăcește lung
A lui Petru umbră.
Încruntat grozav
Petru — umbră este,
Purpurii văzînd
Străzile aceste.
Valuri bat în țărm,
Spuma-i luci de săbii.
Și spre Indii iar
Trec plutind corăbii...

[1924]

ANNA SNEGHINA

I

„Radovo — ni-i satul, prin urmare —
Case două sute, sat avut.
Celor care-au fost în preumblare,
Locurile noastre le-au plăcut.
În păduri sîntem bogați, și-n ape,
Mult imaș, pămînt lipsit de gropi
Și pe-ntreg meleagul, îndeaproape,
Pretutindeni se înalță plopi.

Nu ne prea fălim sub zări tihnite,
Dar o ducem binișor, cum vezi.
Avem case mari și tăbluite,
Toți avem și arii și livezi.
Ne văpsim obloanele, știm treaba,
Carne-avem la sărbători și cvas.
Domnului ispravnic nu degeaba
Îi plăcea să facă-aici popas.

Dările noi le plăteam la vreme,
Dar primarul — jude fără frîu,
Sporea darea, pentru ce s-ar teme ?
Cu făină și mertici de grîu.

Ca năpasta să ne ocolească,
Plăteam sporul, oricît ar fi fost.
Stăpînirea-i ca să stăpînească,
Pe cînd noi sîntem norodul prost.

Oamenii au inimi păcătoase,
Mulţi în ochi au colţi şi au venin.
Ne-aruncau priviri răutăcioase
Cei din Kriuşi — ţărani din sat vecin.
Viaţă grea duceau între văioage,
Mai tot satul, văduv de belşug,
Numai c-o pereche de mîrţoage
Îşi ara pămîntul şi c-un plug.

Ce recoltă mai puteau s-adaste ?
Sufletul doar să rămîie viu.
Din pădurea noastră de pe coaste,
Furau lemne, furişaţi tîrziu.
Într-un rînd i-am prins — răufăcătorii !
Cu topoare dînşii, noi la fel.
În tot trupul ne stîrneau fiorii.
Scrîşnetul şi zinghetul de-oţel.

Cearta e cu crima-nvecinată
Şi din vina noastră şi a lor,
Dintre ei un ins izbi deodată !
Şi-a căzut primarul sub topor.
Satul adunat a tras frecuşe,
Faptele umflîndu-le în şir.
Judecîndu-i, puseră-n cătuşe
Zece inşi, mînîndu-i spre Sibir.
Prost de-atunci ne merge, asta-i una :
Noi din hamuri te-am scăpat, noroc !
De trei ani sîntem loviţi într-una :
Ba în vite molime, ba foc."

Cu-aşa veşti m-a descîntat alene
Cărăuşul, pe-un drumeag cu lunci.
Eu-n împrejurimi radoviene
La odihnă mă duceam atunci.
Sufletul războiul mi-l mîncase.
Pentru nu ştiu care ţel nedrept,
Trup de semeni mîna mea-mpuşcase
Şi-am luat pe fraţii mei în piept.
Pricepui că-s jucărie. Bunuri
Negustorii, nobilii dosesc.
Hotărîi, tulind-o de la tunuri,
Doar în versuri să mă războiesc.
Arma o zvîrlii cu tot elanul.
Nişte acte false-mi cumpărai
Şi-astfel pregătit, pe urmă anul
Şapt-sprezece îl întîmpinai.

Viforos ţîşnit-a libertatea.
Şi-n duhoarea unui foc roz-dalb,
Sultănea şi ţara şi cetatea,
Kerenski, călare pe cal alb.
„Să luptăm !", „Război pîn' la izbîndă !" —
Paraziţii, hoţii, orice tont,
Împingeau oşti sure la osîndă,
Ca să moară undeva pe front.
Totuşi mîna n-am pus-o pe spadă...
Pe cînd tunul grohotea de zor,
De-o-ndrăzneală nouă-am dat dovadă —
Fui în ţară primul dezertor.

*

Era calea îndestul de bună,
Boarea cu plăcute fremătări.
Aurie pulbere de lună
Se cernea pe sate-n depărtări.

„Ei, intrăm în Radovo, privește —
Spuse cărăușul —
E aici !
Calul ce-n nărav se fudulește
Nu-n zadar l-am potrivit din bici.
Rogu-te, bacșiș dă-mi, cetățene.
Vreți la moară ?
Colo-i ! Iac-ajung !
Prea puțin cerui — șopti alene —
Că te-am dus un drum atît de lung."
. . . .
Patruzeci îi dau.
„Mai dați-mi încă !"
Alte douăzeci i-adaug, deci...
„Nu !"
Scîrbos băiat, rău ca o brîncă,
Dar băiatul are ani treizeci.
„Ce-i cu tine ?
Nu ai omenie ?
Mă jupoi de piele pentr-un drum ?"
Namila-mi răspunde grijulie :
„Cu secara stăm cam prost acum.
Dați-mi încă niscaiva parale,
Zece ori chiar șase, după plac —
Pentru sănătatea dumitale
Am să beau la crîșmă basamac..."

*

Iată-mă-s la moară...
Ard toți brazii
Lumînări de licurici în vînt.
Și morarul bucuros cum azi-i,
Nu poate să-ndruge un cuvînt :
„Drag Serghei !

Ești tu ? Te am în casă ?
Ți-o fi frig ? Au înghețat-ai sloi ?
Bătrînico, repede pe masă
Samovarul și plăcinte moi !"

În april nu-i frig — și niciodată
Spre sfîrșitul lunii. Peste iaz
Seara-i gînditoare minunată,
Ca un zîmbet pe-un frățesc obraz.
Ce cumplit îmbrățișă morarul !
Ar urla și ursul, cum vă spun...
La impas, cînd iureș dă amarul,
Cît de bine-i un prieten bun.
„Unde-ai fost ? Cît stai ?" —
„Un an de zile." —
„Păi, fii vesel ! În belșug noi stăm,
Poame și ciuperci avem, copile,
Că putem și Moscovei să-i dăm.
Și-i vînat cît inima-ți poftește,
Sare-n țeava puștii din tufani.
Te gîndește singur, te gîndește...
Noi nu te-am văzut
De patru ani..."
. . . .
. . . .

Vorba am sfîrșit-o,
În odaie
Tacticoși golind un samovar.
Ca pe vremuri, în cojoc de oaie,
Merg să dorm pe fînul din hambar
Merg încet prin foșnet de livadă,
Mi-ating fața flori de liliac.
Ochii mei cu dor s-aprind să vadă
Gardul de nuiele de un veac.

Cîndva la portița din grădină,
Viața mea ani șaisprezece-avu...
Și o fată-n albă pelerină
Ca o mîngîiere mi-a spus : „Nu !“
Lucruri dragi, duioasă amintire,
Viu e-n mine acel chip vioi...
Toți iubim la vîrsta de iubire,
Dar puțin am fost iubiți și noi.

2

„Hei, Serghei, trezește-te iubite !
Încă zorii nu curgeau pîrău,
Că bătrîna a-njghebat clătite
Doar de dragul sufletului tău.
Plec și eu acuși la curți făloase,
La moșierița Sneghina...
Ieri
Am împușcat niște frumoase
Prepelițe pentru masa sa.“

Te salut a vieții dimineață !
M-am sculat, mă-mbrac, apoi mă duc.
Roua-mpodobește ca o ceață
Merii albi pe lîngă care-apuc.
Cuget :
Ce frumos
Este pămîntul,
Oamenii ca niște voevozi.
Și-n război cîți nu și-au frînt avîntul,
Cîți sluțiți sînt astăzi și schilozi !
Și cîți zac prin gropile uitate !
Și cîți vor mai zace-n lutul ud !
Și simțesc pe fălcile-ncleștate
Tremurul obrajilor mei, crud.

Nu !
Nu mă re-ntorc nici în vecie !
Fiindcă azi unui soldat schilod,
Îi aruncă cîte-o scîrnăvie
Cinci ori șase copeicuțe-n glod.

„Bună dimineața, bătrînică !
Cum de te-ai împuținat atît ?“
Ea, prin tusa seacă-a prins să zică :
„Munca, munca grea m-a doborît.
Nu-i la noi azi pace, ci văpaie.
Mistuite-s toate sub înalt.
Ne-ntrerupt bărbații bat războaie
Și un sat se luptă cu cellalt.
Cu urechea-mi, lucruri sumedenii
Auzii de la drumeți săteni :
Ba cînd radovenii bat krușenii,
Ba krușenii bat pe radoveni.
Asta înseamnă că nu-i stăpînire.
L-au gonit pe țar...
Și vezi, pe drept.
Pacostele curg fără oprire
Pe norodul nostru ne-nțelept.
Temnițe au deschis la întîmplare,
Slobozind tîlharii — cu ce zor ?
Astfel încît azi pe drumul mare
Nu mai poți să treci de răul lor.
Uite, cei din Kriuși, niște deșanțuri...
Suflete pe care-un drac le-a tors.
Ei în loc de-a putrezi în lanțuri,
Toți acasă iarăși s-au întors.
Unu-i Pron Ogloblin după nume,
Bătăuș, sucit, trecut prin ciur,
Veșnic furios pe-ntreaga lume
Și din zori e beat ori e mahmur.

Sînt trei ani : Cînd se-ncepu războiul,
Fără milă, sîngeros tîlhar,
Față cu norodul strîns ca roiul
Cu-n topor ucis-a pe primar.
Mii ca dînsul poartă astăzi glia,
Pradă-n voie, năpădesc pe noi.
S-a pierdut, s-a prăpădit Rusia...
A pierit Rusia-mamă... Oi !"

Mi-amintii ce-mi spuse omu-n cale...
Și plecai țăranii să-i salut,
Cu baston și pălărie moale,
Ca un oaspăt vechi și cunoscut.

Umblu pe albastra cărăruie
Și — gonind spre mine îl zăresc
Pe morar, în brișca lui gălbuie,
Printre țarini care aburesc.
„Stai, Serghei ! Am vești ce-aduc răsfățul !
Vreau ceva să-ți spun, așa cum pot !
Iacă-ndată ! Să-mi îndrept doar hățul
Și pe urmă te-asurzesc de tot.
Dar de ce n-ai spus nimic ?... Să țesel,
Sneghinilor, vești m-am avîntat !
A sosit la mine, zic, un vesel
Tînăr frumușel și cam ciudat.
(Îi cunosc de zece ani, ca mana
Sînt dorit de ei și mîngîiat.)
Fiica lor cea măritată, Anna,
M-a-ntrebat :
— Nu-i cel care-i poet ?
— Da — răspund — fără-ndoială, el e.
— Unul blond ?
— Desigur că-i blonduț !
— Are părul mare și-n inele ?

— Vai, ce om simpatic și drăguț !
— Cînd sosi ?
— Doar de curînd, firește.
— Ah, mămică, sigur că-i chiar el !
Știi,
De mine el, copilărește,
Fu cîndva îndrăgostit nițel.
Ce băiat modest era odată !
Iar acum...
Dă, asta-i...
Vezi, e-apoi
Scriitor...
Gogoașă însemnată,
Nepoftit nu va veni la noi."

Și morarul, inimă vitează,
Mi-a făcut cu ochiul și mi-a spus :
„Ei, cu bine ! Pînă la amiază !
Și-altceva deoparte eu ți-am pus."

Înspre Kriuși mergeam sub lin răsuflet,
Cu bastonul buruieni rupeam
Și nimic nu-mi pătrundea în suflet
Și nimica tulbur nu simțeam.
Dulci miresme adiau din stepe,
Peste gînduri sta un nour beat...
Un roman aș fi voit începe
C-o frumoasă soață de soldat.

*

Iată Kriușii...
După ani cît vecii
Și-s doar trei — văd casele ce-mi plac.
Vremea cînd în floare-s liliecii,

Pacea o stropea cu liliac.
Cîini lătrînd nu dau din curți să iasă,
N-au pesemne ce păzi-n prăpăd,
Putredă e fiecare casă,
Sobe și cociorbe se mai văd.
În cerdac la Pron, se înțelege,
Stau țăranii lărmuind semeț ;
Se vorbește despre noua lege,
Despre-al vitei și-al secarei preț.
„Bună ziua, frați !“ —
„La vînătoare ? !
Bună ziua, bună ziua !
Șezi !
Să asculți și tu ce n-ai păsare,
Cum trăiesc țăranii care-i vezi.
Pe la Piter ce se mai aude ?
Cu miniștrii, au ești cunoscut ?
Nu de-a surda — tu-s în verze crude ! —
De-un culac ai fost de mic crescut.
Dar nu te gonim, știindu-ți firea,
Ești țăran de-al nostru, ne cuprinzi,
Tu nu prea te lauzi cu mărirea,
Inima nicicînd n-ai să ți-o vinzi.
Pentru noi fuși ager în strădanii
Și de jos te-ai ridicat mai ieri...
Spune :
Or să capete țăranii
Fără plăți pășuni de la boieri ?
Toți răcnesc :
Să nu-mpărțiți pămînturi,
Timpul încă nu-i să tăbărîți.
Dar de ce pe fronturi, între vînturi,
Omorîm și sîntem omorîți ?“
Și ei toți, cu zîmbete-ncruntate,
Mi-ațintiră ochii pînă-n fund.
Iar eu plin de gînduri, eu la toate,

Nu știam de loc ce să răspund.
Treptele jucau clătinătoare...
Mi-amintesc,
Cu capu-n zvonuri noi :
„Spune-ne,
Au cine-i Lenin, oare ?“
Lin răspuns-am :
„Lenin — sînteți voi.“

3

Judecînd și hotărînd în șoapte,
Zvonurile se tîrau pe brînci.
Eu de la bătrînă, bine coapte,
Căpătam destule-n nopți adînci.

Într-o zi, întors c-o sfîșială,
M-am lungit să moțăi pe divan.
Răspîndind a bălții umezeală,
Ceața rece m-a pătruns avan.
Dîrdîiam ca apucat de friguri,
Simțeam frig și cald, șopteam gîngav.
Prins de-acces, cătînd cu ochi nesiguri,
Patru zile am zăcut bolnav.

Iar morarul parcă se smintise.
A plecat
Și-un oaspăt mi-a adus...
Rochia-i cea albă licărise
Și-un năsuc cam repezit în sus.
Mai apoi, cînd m-am făcut mai bine
Și cînd orice friguri au stătut,
Seara, în a cincea zi, din mine
Crîncena răceală-a dispărut.
M-am sculat.
Iar cînd puneam piciorul

Tremurînd pe dușumea, cu greu,
Un glas vesel își luase zborul :
„A ! A !
Bună ziua, scumpul meu !
Nu ne-am mai văzut de multă vreme,
Din copilăria ce-o regret...
Azi eu-s doamnă mare și cu steme,
Tu-ai ajuns un renumit poet.
. . . .
Să stăm jos.
Ți-i bine ? Vrei o haină ?
Parcă ești un altul, dinadins.
Chiar pot spune c-am oftat în taină,
Cînd cu mîna-n treacăt te-am atins.
Da...
Ce-a fost nu mai revine iară.
În havuz curg anii făr' ostoi.
Îmi plăcea nespus odinioară
Să stăm la portiță amîndoi...
Glorie visarăm împreună...
Și-ai ajuns la țintă, ca la cer,
Dar eu o uitai de voie bună
Pentru-n tînăr chipeș ofițer..."

*

Ascultam cum inima-mi străpunge,
Cercetînd fermecătoru-i chip.
Îmi venea în gînd să-i spun :
Ajunge !
Să vorbim de-acuma și-n alt chip !

Dar de ce, nu știu, privind-nainte,
Spusei tulburat și cam pe dos :
„Da... Ah da !...
Acum mi-aduc aminte...

Șezi aici.
Sînt foarte bucuros.
Ți-aș citi vreo cîteva vestite
Versuri
Despre crîșmele rusești...
Limpezi, cu migală șlefuite,
Poartă-n ele plîngeri țigănești."
„Vai, Serghei !
Ce rău ești și-n ce valuri...
Milă mi-i,
Jignită-s că tu cazi.
Că-ale tale chefuri și scandaluri,
Toată țara le cunoaște azi.
Vreau să-mi spui :
Ce s-a-ntîmplat cu tine ?" —
„Nu știu."
„Cine poate ști atunci ?" —
„Cred că-n ceața toamnelor haine
Mama mea născutu-m-a spre munci." —
„Ești glumeț..." —
„Și tu de-asemeni, Annă." —
„Poate ai vreo dragoste ?" —
„Eu nu." —
„Deci e mai ciudat, ca-n viață vană
Să te pierzi la vîrsta asta tu :
Cînd drum larg ți s-a deschis în față..."

Se-nnegrise zarea... nouri grei...
Eu-n neștire atingeam, ca-n ceață,
Caldele mănuși și șalul ei.
. . . .

Luna ca un clovn rîdea senină.
Inima-mi, deși n-avea trecut,
Ca la anii șaisprezece plină,
Îmi bătea sub vremi ce-au dispărut.

De-abia-n zori ne-am despărțit afară,
Cu ochi tainici ce clipeau duios...

E ceva frumos în orice vară,
Iar cu vara e și-n noi frumos.

*

Iar morarul...
Cu moraru-i jale !
El din minți mă scoate de poznaș.
Ne-avînd trebi, a pus ceva la cale
Și aleargă parcă-ar fi poștaș.
Azi un nou răvaș din pungă-mi scoate,
Ca-ntr-o-ndrăgostire cu canon :
„Rog veniți.
Îmi sînteți ca un frate.
Cu iubire-a scris
Ogloblin Pron."

Și mă duc.
Ajung la Kriuși. La poartă,
Stă Ogloblin beat lîngă-un copac,
Înjurînd de mamă și de soartă,
Cît putea, norodul cel sărac :
„Hei ! Voi viermi !
La Sneghina îndată...
— Tu-vă-n și răstu-vă-n...! —
Și-ntr-un grai :
Spune-ne, cucoană, fără plată
Vrei sau nu, pămîntul să ni-l dai ?"
Și aici, cu ochii dînd de mine,
S-a-nfrînat un pic, privi-n deșert,
Zicînd foarte supărat pe sine :
„Pe țăran să-l pui încă la fiert".

„Noroc bun ! De ce m-ai chemat, Proșka ?"
„Cred că nu la coasă ori țăpoi...
Iaca, să scot calul — și cu droșca
Om pleca... La Sneghina... în doi...
S-o rugăm"...
Și-au înhămat o gloabă.
Așa cal osos, păros, mișel,
Să ai cui, l-ai da în mare grabă
Și-ntre hlube, doar să scapi de el.
Tot la pas am mers și cu zăbavă,
Drumul ne-nrăia, ne-nveselea :
Iar la deal și vale, prin dumbravă,
Noi trăgeam droșcuța — vai de ea !
Am ajuns.
Văd casa. Ziduri grele.
Și fațada s-a lăsat puțin.
De la palisada de nuiele
Vine-un miros tare de iasmin.
Coborîm.
Ne ducem spre terasă
Și, pe cînd de colb ne scuturăm,
Despre moartea nu știu cui în casă
Auzim vorbindu-se — și stăm :
„Plîngi, nu plîngi — e-n van. El e cenușă,
E-un cadavru pe al morții blid...
Dar s-aude cineva la ușă...
Te pudrează...
Merg ca să deschid..."

Văd o doamnă tristă și măreață
C-a deschis zăvorul greu. Cu-avînt,
Pron zbucnind i-a și trîntit în față
Tot ce-avea de spus
Despre pămînt.

„Dă-ni-l !...
Repeta el ca un muget,
Lingă-ţi alţii tălpile, nu noi !“

Parcă făr-auz şi fără cuget,
Ea primi cuvintele, apoi
Biruind nespusa încordare,
M-a-ntrebat domol,
Cu glas firesc :
„Aţi venit la fiica mea, îmi pare ?
Luaţi loc.
Îndată-am s-o vestesc...“

Limpede în mintea-mi reînvie
Zilele fatale din trecut.
Să dau ochii greu mi-a mai fost mie
Cu-al ei chip, cu chipu-i abătut.
Pricepui năpasta —
Că dator i-s
S-o ajut sub al durerii bici.
„L-au ucis... vai, l-au ucis pe Boris...
Daţi-mi pace !
Să plecaţi de aici !
Eşti un laş, o ticăloasă fiară.
El e mort...
Iar tu aici vîrît...“

Asta nu, e prea din cale-afară.
Cam puţini pot îndura atît.
Ruşinat de palmă ca de-o plagă,
Eu lui Pron, nici nu ştiu cum, i-am spus :
„Sînt în toane rele, nu-i de şagă...
Hai la crîşmă, Proşka...“ Şi ne-am dus.

4

Vara mi-o trecui cu vînătoarea,
Să-i uit chipul, numele sonor.
Şi mi-a plîns obida,
Supărarea,
Peste bălţi culicul bocitor.
Ţara noastră blîndă e săracă
În livezi cu-al florilor alai.
Vara-i scurtă. gata ca să treacă,
Precum noaptea caldă şi de mai.
Zorii reci în purpură s-arată,
Negura se lasă-n jos, greoi,
Şi-n dumbrava goală, scuturată,
Rar răsună-un glas de piţigoi.

Iar morarul meu numai zîmbeşte,
C-o ciudată bucurie-n el.
„Ei, Serghei, la iepuri... te găteşte...
Să-i vînăm tot după sufleţel !“
Vînătoarea-mi place...
Fiindcă, poate,
Scap de tot plictisul monoton.
Azi la mine-n casă pe-nserate,
A dat buzna, ca o lună, Pron.
„Frate !
Vin c-o mare fericire !
A sosit mult aşteptatul ceas !
Hai noroc la noua stăpînire !
Azi noi toţi... azi noi... — hătu-le-n cvas !
Vom lua pămîntul şi cîmpia
Fără plată de la proprietar.
Sînt acum Soviete în Rusia,
Iară Lenin — mare comisar.
Frate !
Ce mai bombă ! Măi, să fie...

E-o saftea nu glumă, s-o tot ragi.
Cît pe ce să crăp de bucurie !
Am un frate ce făcu-n nădragi...
Tu-s bunica ta și încă una !
Hulubaș, fii vesel cum sînt eu !
Cel dintîi alcătuiesc Comuna
Azi și chiar acum în satul meu.“

Pron avea un frate — pe Labutea,
Un a cincea roată, ce da dos
La orice primejdii, gol ca butea,
Fanfaron și strașnic de fricos.
Mulți ca dînsul cunoscuți vi-s vouă,
Sînt flecari din naștere, n-au miez.
El purta pe piept medalii două
Din războiul ruso-japonez.
Și intrînd în crîșmă rupt la spate,
Hîrîia cu glas de bețivan :
„Rog îndatorați-l c-o jumate
Pe eroul de la Lea-o-ian...“
Turtă-beat apoi, cu înfocare
Se zbătea și lăcrima din plin
Pentru-a Port-Arthur-ului predare,
Aplecat pe umărul vecin.
„Dragul meu ! —
Rostea el surd —
Petrică !
Sufăr numai... Să nu crezi că-s beat...
Lea-o-ian-ul știe că n-am frică,
Căci curaj acolo-am arătat.“

Cei ca el trăiesc pe îndelete,
Nici la mînă bătături nu fac.
Iată-a pus, intrînd în Soviete,
Albele-i medalii sub capac.
Și, luînd o falnică ținută,
Tocmai ca bătrînul veteran,

Leorbăia cu limba-n spirt zăcută,
Tot despre Nercinsk și Turuhan.
„Da, să știți,
Am îndurat mitralii,
Însă frică n-am avut, vă spui...“
. . . .
Și medalii, nentrerupt medalii,
Răsunau medalii-n vorba lui
Îl scotea pe Pron el din sărite.
Pron de mamă-l suduia buimac.
Și-a mers dînsul primul, pasămite,
Să confiște-al Sneghinei conac.

La luat e veșnic grabă vie :
„Dă-ne tot ! Ne-om socoti apoi !“
Ferma toată-au dus la primărie,
Cu stăpîne și cu cai și boi.

Iar morarul...
Iar moraru-n grabă
Pe stăpîne le-a adus la el.
M-a făcut să scormon, fără treabă,
În destinul altora, astfel.
Și din nou ceva dădu năvală...
Toată noaptea eu cu trist temei,
Am privit, frumoasa, senzuală
Și de griji strîmbată — gura ei.
Minte țin...
Spunea, rupînd oftatul :
„Să mă ierți... Greșit-am... Ca să scap...
Nebunește mi-am iubit bărbatul...
Mi-amintesc... și nu mai pot de cap...
Te-am jignit atunci
Din întîmplare...
Mintea-mi fu cruzime fără rost...

Dar a fost şi-o taină-ntristătoare,
Patimă nelegiuită-a fost.
Sigur,
După ce pînă la toamnă
Fericirea-aş fi gustat din plin,
Mă zvîrleai... o inimă ce-nseamnă...
Ca pe-o sticlă ce-o goleşti de vin...
Pentru asta mă ferise teama...
De-ntîlniri... de tot ce-i obicei...
Mai ales c-o supăram pe mama
Ce-a rămas la vechile idei..."

Dar schimbînd vorbirea ce-o luase,
I-am ţintit privirea pînă hăt...
Şi-al ei trup mlădiu ce se-ncordase
A zvîcnit o leacă îndărăt.
„Spune-mi, Annă,
Eşti îndurerată
Că moşia astăzi ţi-ai pierdut ?"
Însă ea mîhnită şi ciudată,
Să-şi coboare ochii a-nceput...
. . . .
„Uită-te...
Se face ziuă, oare ?
Pe zăpezi ard zorii ca un foc...
Mi-amintesc ceva... din depărtare...
Ce anume ?
Nu-nţeleg de loc...
Ah !... Aşa-i !...
Era-n copilărie...
Alţii zorii... nu de toamnă, vani...
Împreună-am stat.... cu bucurie...
Şi-aveam cîte şaisprezece ani..."

Mai apoi, privindu-mă duioasă
Şi a mînii lebădă-ntinzînd,

Spuse-n nepăsare lenevoasă :
„Bine...
La odihnă... Pe curînd !...
. . . .
Către seară au plecat.
Dar unde ?
Nu ştiu care a fost ţinta lor.
După stîlpii-n şir, spre zări afunde,
Drumul îl găseşti foarte uşor.

Ce-a urmat, eu nu-mi aduc aminte.
Nu mai ştiu ce-a pus la cale Pron.
Am fugit spre Piterul fierbinte,
Ca să scap de traiul monoton.

5

Ani cumpliţi, ani aspri. Cine poate
Să-i descrie ? Cum pot fi redaţi ?
Auziră bolţile-n palate
Suduind de mamă, pe soldaţi.
Hei, avînt !
Cresc flori pe bărăgane !
Nu degeaba gloate, cot la cot,
Pe la curţi cîntară din piane
Vacilor din Tambov un foxtrot.
Pe ovăz şi grîu şi barabule,
Căpăta ţăranul gramofon :
Cu scuipat lipind ţigări fudule,
Asculta tango-ul cum da zvon.
Mînile frecîndu-şi de cîştiguri,
Orişice impozit suduia.
Ameţit gîndindu-se şi-n friguri
La ce-ntre picioare se zbătea.

Anii largi
Curgeau pe-nflăcărate...
Văduv fu țăranul de noroc.
Bani „Kerenski"-n sticle îngropate,
Putreziră mulți și-n orice loc.
Sus Kormileț ! Fefela ! Kasatic !
Un stăpîn de vite și pămînt,
Se lăsa chiar biciuit sălbatic,
Pe-o „Ecaterină" rublă-n vînt.

Dar destul
Cu plîngerea deșartă !
Să lăsăm derîderea și-n scris !
Astăzi despre Pron și a lui soartă,
Un răvaș morarul mi-a trimis :
«Drag Serghei ! Din suflet, frățioare,
Te salut ! Te strîng și te sărut !
Noi la Kriuși pe tine, mi se pare,
De ani șase nu te-am mai văzut !
Bucură-ne !
Vino ! Te îndură !
Primăvara, șterge-o din oraș !
Cît de multe-aici se petrecură.
N-ai cum să le spui printr-un răvaș !
Acum lumea potolită este
Și furtuna se topește deci...
Iar Ogloblin Pron, îți dau de veste,
Fu-mpușcat în anul douăzeci.
Ah, Rusia...
Ce harababură !
Să nu-ți vie a crede ce-o s-auzi ! —
Peste Kriuși năvala și-o făcură,
Într-o zi, denikiniștii cruzi.
Și porniră jocul să și-l joace...
De-așa joc — mai bine te lipsești.

Tropoteau nagaicile cazace,
Cu scrîșniri și rîsete drăcești.
Ei lui Proșka i-au pus capăt vieții.
Iar Labutea-n paie-a tot stătut —
Și-a ieșit,
De-abia cînd călăreții
De la Don în codru-au dispărut.
Azi cu mutra-i bețivană, moșu,
Clămpănește, pururea beat-mort :
„Pentru-așa curaj un ordin roșu
Eu pe piept ar trebui să port !..."
Fără urmă se topiră norii...
Și deși noi nu trăim ca-n rai,
Totuși vino să vezi casa morii
Și să-mi mîngîi bătrînescul trai...»

*

Iată-mă-s din nou pe calea largă.
Iulie. Și noaptea a-nceput.
Teleguța guraliv aleargă,
Tot așa cum alerga-n trecut.
Era calea îndestul de bună,
Boarea cu plăcute fremătări.
Aurie pulbere de lună
Se cernea pe sate-n depărtări.
Văd fîntîni, troițe, locuri sfinte,
Garduri de nuiele, șesu-ntins.
Inima mea bate ca-nainte,
Cum bătuse-n vremea ce s-a stins.

Și-s din nou la moară...
Ard toți brazii
Luminări de licurici în vînt.
Ca-n trecut morarul meu și azi-i,
Nu poate să-ndruge un cuvînt :

„Drag Serghei ! Ce bucurie-n casă !
Ți-o fi frig ? Au înghețat-ai sloi ?
Bătrînico, repede pe masă
Samovarul și plăcinte moi !
Drag Serghei ! Tu aur scump ! Ascultă !
. . . .
Mai în vîrstă azi ești, așadar...
Pentru suflet, cu iubire multă,
Eu îndată-am să-ți predau un dar."
„Spui — un dar ?" —
„Nu...
O scrisoare... Ține !
Dar ce-i graba asta, hulubaș ?
Două luni trecură și mai bine
De cînd o primii de la poștaș."

O deschid... citesc... De bună-samă !
De la care alta se putea ?
Scrisul larg i-l văd — cu dor și teamă,
Văd ștampila Londrei de pe ea.

„Mai trăiești ?... Sînt foarte bucuroasă...
Ca și tine, precum vezi, trăiesc.
Des visez un gard de lîngă-o casă,
Glasu-ți și-o portiță mi-amintesc.
Eu de tine astăzi sînt departe...
Prin Rusia e-n april acum.
Se-nvelesc cu-albastru-n orice parte,
Brazii și mestecenii duium.
Chiar acum, cînd eu pun pe hîrtie
Tristele-mi cuvinte, ce-s de ani...
Cu morarul în tovărășie,
Poate stați la pîndă de gotcani.
Eu merg des spre-a portului vîltoare —
Și nu știu, cu spaimă sau cu drag,

Printre îmbulzitele vapoare
Privesc roșul sovietic steag.
Azi acolo-s ei cîrmaci puterii.
Limpede mi-i drumul și știut...
Dar mi-ești scump ca toiul primăverii
Și ca țara-mi, încă din trecut..."
. . . .

Ce scrisoare !...
Sub nici o văpaie
N-aș fi scris așa ceva-n zadar.
Ca pe vremuri, în cojoc de oaie,
Merg să dorm pe fînul din hambar.
Merg încet prin foșnet de livadă,
Mi-ating fața flori de liliac.
Ochii mei cu dor s-aprind să vadă
Gardul de nuiele de un veac.
Cîndva la portița din grădină,
Viața mea ani șaisprezece-avu...
Și o fată-n albă pelerină
Ca o mîngîiere mi-a spus : „Nu !"
Lucruri dragi, duioasă amintire !...
Viu e-n mine acest chip vioi.
Toți iubim la vîrsta de iubire,
Dar și alții
Ne iubesc pe noi.

Ianuarie 1925

OMUL NEGRU

Sînt bolnav de tot, prieteni,
Sînt bolnav peste măsură.
Singur nu știu cum și unde m-am îmbolnăvit.
Mă frîng.
Parcă galopează vîntul
Șuierînd prin stepa sură,
Parcă-n creier, alcoolul,
Fierbe ca-n septemvre-un crîng.

Ca o pasăre din àripi,
Capul din urechi vibrează.
El picioarele trudite
Să-și mai poarte n-are cum.
Un om negru,
Un om negru,
Un om negru
Vine și pe pat s-așează.
Un om negru
Nu mă lasă s-adorm noaptea nicidecum.
Un om negru
Plimbă-un deget pe o carte ticăloasă
Și ca peste-un mort călugăr
Mornăindu-mi din abis,

Îmi citește viața unui zurbagiu,
De patimi roasă,
Împlîntînd în suflet groaza
Și umplîndu-l de plictis.

Un om negru,
Negru, negru !

„Hei, ascultă-mă, ascultă, —
Mormăie mișcîndu-și ghiara, —
În această carte-s multe planuri mari
Și mari idei.
Acest om trăit-a-n țara
Care-o stăpîneau scîrbavnici,
Prefăcuți și mari mișei.

Țara ceea în decemvre,
E drăcește de frumoasă sub zăpezile de spumă,
Viscolele țes fuioare
De pe caierele moi.
Acest om a fost odată aventurier,
Nu glumă,
De cea mai aleasă viță
Și de cel mai falnic soi.

A fost ferches,
Pe deasupra și poet, c-o înnăscută
Deși nu prea mare forță
Care nu plăcea oricui.
Pe-o femeie oarecare,
Peste patruzeci trecută,
O numea fetița scumpă
Și spunea că-i dragă lui.

Fericirea — spunea dînsul, —
E în dibăcia mînii și în agerimea minții.

Cei cu suflete stîngace sînt în veci nefericiți.
Nu-i nimic
Că-n traiul nostru biciuirea suferinții,
Ne aduce gesturi falșe
Și ne lasă istoviți.

Cînd te bîntuie tristețea,
Cînd pierzi toate,
Cînd te doare,
Cînd te-nșfacă gerul vieții,
Sub furtuni, sub ani, sub vînt, —
Să te-arăți tăcut și simplu,
Să zîmbești cu nepăsare,
E cea mai înaltă artă
Dintre cîte-s pe pămînt."

„Omule, omule negru!
Nu vei cuteza aceasta,
Doar în valuri,
Ca scafandru nu ți-e rostul să te-njugi.
Mi-e indiferentă viața unui biet poet
Ce umblă după chefuri și scandaluri.
Te poftesc, oricui, nu mie,
S-o citești și să-l îndrugi."
Omul negru
Se încruntă și se uită fix la mine.
În vomitături albastre ochii lui s-au înecat.
Parc-ar vrea fățiș să-mi spuie
Că-s tîlhar fără rușine,
Că pe cineva cîinește l-am căznit
Și l-am prădat.
. . . .

...Sînt bolnav de tot, prieteni,
Sînt bolnav peste măsură.

Singur nu știu cum și unde m-am îmbolnăvit.
Mă fring.
Parcă galopează vîntul
Șuierînd prin stepa sură,
Parcă-n creier alcoolul
Fierbe ca-n septemvre-un crîng...

Noaptea e geroasă.
Doarme
Liniștea răscrucii goale.
Singur stau la geam.
Pe nimeni
Nu aștept.
Mi-e gîndul stîns.
A acoperit tot șesul varul nisipos și moale.
Niște călăreți — copacii —
În grădina mea s-au strîns.

Undeva cobind bocește cucuvaia,
Ca un scheaun.
Iscă tropot de copite
Sumbrii călăreți de lemn.
Iată iarăși
Omul negru
S-a ivit,
S-a pus pe scaun,
Dînd jobenul către ceafă,
Desfăcîndu-și haina, demn.

„Hei, ascultă-mă, ascultă! —
Mîrîie, privindu-mi fața care parcă-nțepenește
Și plecîndu-se asupra-mi tot mai rău,
Mai fioros, —
Pînă astăzi niciodată n-am văzut așa prostește
Suferind de insomnie pe-un mai mare ticălos.

Ah ! Să presupunem însă c-am greșit !
Afară-i lună.
Ce mai vrea și luna asta
Toropită-n bălți cerești ?
Poate c-o îmbie tainic
«Ea»
Cu coapsa groasă,
Brună,
Printre lirice miazme
De iubire să-i citești.

Ah ! Mi-s foarte dragi poeții !
Șleahtă de caraghioși.
Ei îmi amintesc povestea cunoscută și banală
Cum unei studente
Plină pe obraz de coși,
Din mers
O hîzănie pletoasă ros de poftă sexuală,
Îi vorbește prins de vervă
Tocmai despre univers.

Nu mai știu,
Nu mai țin minte,
Într-un sat, poate-n Kaluga,
Poate undeva-n Riazani,
Trăia un copil cuminte,
Cu păr galben,
Ochi albaștri,
În familia lui simplă și săracă
De țărani.

Și-a crescut,
Acum e vîrstnic
Și poet — chiar de elită.
De-o putere nu prea mare,

Dar de-un nesecat tumult.
Pe-o femeie oarecare
Peste patruzeci pornită,
O numea fetița scumpă
Și-o iubea nespus de mult."

„Omule, omule negru !
Ești un oaspăt de ocară.
Faima ta de cînd e lumea
Se lățește peste tot."
Sînt turbat,
M-a prins furia —
Și bastonul sare, zboară,
Cu nebună-nverșunare
Îl izbește drept în bot.

. . . .

Luna a murit.
La geamuri
Zorile-s albastre, line.
Ah, tu noapte, noapte crudă,
Ce-ai scornit, ce-ai vrut s-arăți ?
Cu jobenu-n cap pe scaun
Șed
Și nimeni nu-i ca mine.
Singur sînt, bolnav...
Și-oglinda
Zace spartă în bucăți.

[1925]

I

PUGACIOV APARE ÎN TÎRGUŞORUL IAIK

PUGACIOV

Ah, sînt istovit şi piciorul crîncen mă doare !...
Necheză drumu-n zarea ce tulbură avan.
Sălaş celor sălbatici şi zdrenţăroşi tu oare,
Chiar tu eşti, haiducescule Ciagan ?
Îmi place arama stepelor tale
Şi pămîntul din care sarea s-a scurs.
Prin iarba udă se tăvăleşte agale,
Luna, ca un galben urs.
În sfîrşit sînt aici, sînt la ţinta rîvnită !
Ca lanţurile talazurilor s-au frînt vrăjmaşii mereu.
N-au izbutit ca într-o ţeapă de plop, ascuţită,
Să înalţe vîntreala capului meu.

Iaik, Iaik, tu m-ai chemat încoace
Cu geamătul norodului asuprit şi răpus !
Holbau în inima mea ochi de broaşte posace
Satele mîhnite sub apus.
Dar eu ştiu că aceste izbe
Sînt clopote de lemn ce sună,
Glasul lor ca pe nişte nouri i-a semănat vîntul suflînd.
O, ajută-mă, tu negură a stepei, ca prin furtună
Să-mi pot îndeplini grozavul gînd.

STRĂJERUL

Cine eşti, pribege ? De ce rătăceşti într-o doară ?
De ce tulburi al nopţii cuprins mohorît ?
Pentru ce ca un măr greu din cale afară,
Capul tău îţi atîrnă de gît ?

PUGACIOV

Prin locurile voastre, pe săratul coclaur,
Din ţări îndepărtate venit-am ca spre-un zvon —
Să vă privesc al trupurilor aur,
Natalul vostru aur slavon.
Ascultă, taică ! Povesteşte-mi cu bunătate,
Cum o mai duce pe-aici înţeleptul nostru ţăran ?
Tot aşa, pe cîmpul lui, sîrguitor cît poate,
Mulge laptele secarei păioase de pe lan ?
Tot aşa, pe aici, dărîmînd zidurile zării ceţoase,
Ovăzul se îndreaptă la trap spre adăpoi
Şi-n straturi din pricina verzelor spumoase,
Luntrile castraveţilor se scufundă sub foi ?
Tot aşa-i de paşnică munca gospodinelor, de dimineaţă,
Vorbirea torcătoarei s-aude fără tumult ?

STRĂJERUL

Nu, drumeţule ! Iaik, de asemenea viaţă
S-a înstrăinat din vremuri de demult.

Din întîia zi, cînd frîile s-au rupt în ţară,
Din întîia zi, după moartea lui Petru al treilea, ca-n blestem
Peste verze, peste oveze, peste secară,
De pomană noi sudoarea ne-o vărsăm.

Sarea, peştii, tîrgul şi lumina,
Tot ce este bogăţia ţării,

Datu-le-a din plin, Ecaterina,
Să le aibe-n grija lor, boierii.

Geme-acum Rusia pe colnicuri
Sub un jaf ce nu știe măsură.
Oricît ceara plîngerii o picuri,
Inima lui Cain nu se-ndură.

Sîntem azi în lanțuri și-n robie,
De ți-e foame — roade fier îndată.
Și împroașcă zorii pe cîmpie
Beregata cerului tăiată.

PUGACIOV

Viața voastră-i plină de amărăciune.
Dar spune-mi, spune
Oare norodul nu simte vreun crîncen îmbrînc,
Să-și smulgă din carîmburi cuțitele străbune
Și-n grumaji boierești să le-mplînte adînc ?

STRĂJERUL

Ai văzut cîndva,
Cum coasa pe șesuri saltă,
Mușcînd picioarele ierbii cu gura-i de fier ?
Fiindcă stă pe brînci iarba înaltă,
Cu rădăcinile strînse dedesubtul ei, sub cer.
Și iarba n-are unde să se ascundă fără zăbavă
De dinții coasei fierbinți și-n avînt,
Pentru că nu poate ca o pasăre spre slavă
Să se smulgă de pe pămînt.
Așa și noi am crescut cu picioarele sub acoperiș și-n casă,
Ce ne pasă de iarba cosită, de-ntîiul ei rînd ?
Numai la noi de n-ar ajunge vreo coasă,
Numai noi,

Numai capetele noastre
Să nu fie cosite ca romanițele, nicicînd.
Dar acum ne-am trezit din somn parcă
Și de mesteceni plin al nostru drum
Înconjoară, ca o ceață care cu umezeală se-noarcă,
Numele răposatului Petru, acum.

PUGACIOV

Cum, Petru ? Ce spui tu, bătrîne paznic ?

. . . .

Ori aceasta-au urlat norii înaltului ceresc ?

STRĂJERUL

Eu spun, că în curînd un strigăt groaznic,
Scos de-al izbelor orăcăit broștesc,
Se va rostogoli peste noi mai puternic decît tunetul ce latră.
Răscoala a pornit să-și înalțe vîntrelele-n nămiezi.
Ne trebuie acel ce-o să arunce-ntîia piatră.

PUGACIOV

Pe gînduri !

STRĂJERUL

Din ce pricină oftezi ?

PUGACIOV

Jurai să tac pîn' la sorocul vremii mele.

. . . .

Cleștele zorilor de pe cer,
Din gura întunecimii smulge stele
Ca pe niște măsele
Și eu încă n-am avut unde odihnă să cer.

STRĂJERUL

Te-aş fi îmbiat cu mindirul
Meu grosolan ţesut cu firul,
Dar n-am decît un pat în tot sălaşul meu
Şi patru ţînci pe dînsul dorm în pace.

PUGACIOV

În acest tîrg azi oaspete sînt eu.
Mă vor primi în orice casă-mi place.
Cu bine, taică !

STRĂJERUL

Te ocrotească bunul dumnezeu !

. . . .

Rusie, Rusie ! Şi cît de mulţi ca dînsul sînt de-o seamă,
Ca prin sită carnea şi-o cern fără teamă,
Rătăcind pe întinderile tale de la un capăt la celălalt ?
Glasul cui îi cheamă,
Punîndu-le între degete luminările toiegelor în înalt ?
Ei merg şi merg ! Slăvindu-ţi verzile ecouri,
Scăldîndu-şi trupurile în pulberi şi vînt,
De parcă-au fost osîndiţi de cineva sub nouri,
Să învîrtă cu picioarele
Ghiuleaua acestui pămînt.

Dar ce văd, oare ?
Clopotul lunii s-a rostogolit mai jos în zare.
El ca un măr zbîrcit s-a împuţinat, bate în roş.
Bunăvestirea razelor lui s-a făcut surdă, răsfrîntă.

Prezicînd năvăliri cu tăria cîntă
Din harmonica găinilor un cocoş.

II

FUGA CALMUCILOR

ÎNTÎIUL GLAS

Ascultaţi ! Ascultaţi ! Ascultaţi, iar şi iară !
N-aţi auzit un şuier de căruţe prin vis ?
Astă-noapte în zarea cea rară,
Treizeci de mii de chibitce calmuce plecară
Din Samara tîrîndu-se spre Irghis.
Fugind de-a slujbaşilor ruşi grea robie,
Fiindcă ei ca pe potîrnichi îi jumuleau cu tărie
Pe cîmpurile noastre, cu îndemn
S-au întins către Mongolia lor din pustie,
Ca o turmă de broaşte ţestoase de lemn.

AL DOILEA GLAS

Numai noi, numai noi pregetăm pe-o rînă,
Parcă ne-ar îngrozi bicele vijeliei de munci.
Pentru că ne trimite în fiecare săptămînă
Moscova ale sale porunci.
Pentru că, oriunde te-ai duce, vezi prin restrişte
Cum sub înăbuşitoarele săbii-n talaz,
Capetele cazacilor sar ca nişte
Pisici galbene de pe grumaz.

KIRPICINIKOV

Luaţi aminte ! Luaţi aminte ! Luaţi aminte !
Nu mai fiţi fricoşi ca nişte oi.
Să ne atragă la o faptă cumplită, fără minte,
Traubenberg şi Tambovţev, vin la noi.

CAZACII

La dracu ! La dracu cu trădătorii ! Să vie !

. . . .

TAMBOVŢEV

Dre-e-epţi !
Sutaşi ai polcurilor, cazaci duium,
Pregătiţi-vă de drum !
Ca nişte fiare sălbatice, în astă-noapte tîrzie,
Calmucii cu hoarda lor strînsă-n grămezi,
Au trădat ruseasca-mpărăţie,
Luînd cu ei herghelii şi cirezi.
Luntrea scufundată a lunii,
La ţărmul zilei Ciaganul o trage mereu.
Cel ce-şi iubeşte ţara, străbunii,
Trebuie să asculte ce spun eu.
Nu ! Nu putem, nu putem, nu putem niciodată
Să îngăduim aşa pagubă ţării. Aşa-i?
Rusia a pierdut carne şi piei şi gloată,
Rusia a pierdut cei mai buni cai.
Să ne năpustim deci toţi în urmărirea
Acestui puturos mongolic stup,
Pînă cînd chinezilor, după cum li-e firea,
Încă nu s-au predat cu suflet şi trup.

KIRPICINIKOV

Stai, atamane, încetează din torbă
Vorbe fără noimă să scoţi.
Suferim pentru Rusia, nu-i vorbă,
Că Rusia ni-e mamă la toţi.
Pe noi nicidecum, nicidecum nu ne înfricoşează
Că cineva de pe şesurile noastre fuga a-mpuns,
Iar calmucul nu-i iepure galben ce se furişează
Şi-n care pentru hrană poţi trage, de-i ajuns.

C-a tulit-o mongolul cel smead şi acum aleargă —
Domnul să-i deie drum bun.
Foarte bine-i c-a ştiut cum s-o ştească
Din locurile noastre teafăr ca un lăstun.

TRAUBENBERG

Ce-nseamnă asta ? Cum se poate ?

KIRPICINIKOV

Asta înseamnă
Că dacă
Casele noastre ar avea roţi toate,
Atunci la ele caii ne-am înhăma într-un răstimp
Şi-n convoi, din aceste locuri sărate,
Am porni spre aurul din cîmp.
Caii noştri, încovoindu-şi gîturile lunguieţe,
Ca un cîrd de lebede semeţe,
Pe undele holdelor în alai
Ne-ar duce plutind minunat, viforoşii,
Într-o ţară nouă, să trăim nou trai.

CAZACII

Ne-au canonit ! Ne-au sfîşiat, ticăloşii !

TAMBOVŢEV

Cazaci ! Aţi sărutat crucea, semn sfînt !
Aţi depus jurămînt...

KIRPICINIKOV

Am jurat, am jurat Ecaterinii, fără tăgadă,
La hotarele stepelor să fim zăgaz.

De năvala păsărilor de pradă,
Albastre pajişti s-apărăm viteaz.
Dar spuneţi, dar spuneţi, dar spuneţi,
Oare aceste păsări nu sînteţi chiar voi ?
Asprul trăitor al ogoarelor, pe care-l răpuneţi,
N-are unde să-şi plece capul bîntuit de nevoi.

TRAUBENBERG

Aceasta-i trădare !
Legaţi-l ! Legaţi pe ţărănoi !

KIRPICINIKOV

Cazaci, a venit ceasul !
Răzvrătire sălbatică, te salut cu dor !
Ce n-au putut spune cu vorbe buzele şi glasul,
Să spună pistoalele cu plumbii lor.

Trage foc. Traubenberg cade mort. Escorta se împrăştie. Cazacii apucă de căpăstru calul lui Tambovţev şi-l tîrăsc pe acesta la pămînt.

GLASURI

Moarte ! Moarte tiranului ! Omor !

TAMBOVŢEV

O, doamne ! Dar ce-am făcut ? Ce fapte ?

ÎNTÎIUL GLAS

Ne-ai schingiuit, tîlharule, trei ani în şir,
Trei ani, ca un erete alb, tu zi şi noapte
Ne-ai prigonit şi vii şi morţi în cimitir.

AL DOILEA GLAS

Mănîncă fiertura furtunii.
Ai petrecut, ai biciuit, te-ai fălit cu ce faci.

AL TREILEA GLAS

La ce dracu pierdem vremea cu nebunii ?

AL PATRULEA GLAS

Să-l spînzurăm — şi basta, cazaci !

KIRPICINIKOV

Să afle Moscova, s-audă prin răsunet,
Că la dreptate vom zori-o chiar.
Acesta-i numai cel dintîi tunet,
Aceasta-i cea dintîi împuşcătură doar.
Ţină minte Ecaterina şi ale ei stoluri,
Că dacă Rusia e-un iaz — atunci în el,
Ca nişte broaşte negre prin nămoluri
Tunurile îşi vor lepăda icrele lor de oţel.
Să se ştie prin ţară, să fiarbă,
Că salcie la drum cazacul nu-i
Şi că-n al lunii sac de iarbă
Nu-şi va zvîrli degeaba căpăţîna lui.

III

ÎNTR-O NOAPTE DE TOAMNĂ

KARAVAEV

Mii de draci, mii de scorpii, mii de diavoli şi vîntoase !
Ce mai ploi ! Ce mai scîrboase ploi !
Scîrboase, scîrboase !
Parcă udul puturos al unor boi
Curge din nori pe cîmpii şi sate glodoase.
Scîrboase ploi.

Ce mai scîrboase ploi !
Ca nişte schelete slabe de cocoare,
Stau răchitele jumulite de foi
Curgîndu-şi arama coastelor de tot,
Ouăle de aur ale frunzelor zac la pămînt, murdare,
Ele cu pîntec de lemn să le-ncălzească nu pot,
Să scoată pui — verzi răchiţele ;
Pe gîtlej le-a lunecat septembrie ca un cuţit greoi
Şi oasele aripelor şi le frîng pe pietricele
Tomnaticele ploi !
Reci şi scîrboase ploi !
O, toamnă, toamnă !
Crengile golaşe, plînse,
Ca zdrenţuroşii, lîngă drum stau ude şi ghem.
Pe-aşa vremuire, cîini, cu cozile strînse,
Să-şi scoată capul peste prag se tem.
Şi tu stai, stai chiar de-ai crăpa-n şuvoi
Mîncînd cu ochii-ntunecimea firii,
Să nu strecoare vreo iscoadă de la vrăjmaş.
Blestemate ploi !
Dreptatea răzvrătirii
Mi-o amintesc norii ce varsă abraş.

Să fugim, să fugim cît mai curînd din noianul
Acestor locuri mulse de sînge-n tumult.
Cu braţe deschise ne primeşte pe toţi sultanul
Care-i cu Ecaterina în război, demult.
Spre el, se scurge gloata ce-o sugrumă ştreangul,
Ca şoarecii de cîmp furiş cătînd.
O soare-clopot, poate că balang-balang-balangul
Noi n-o să ţi-l mai auzim nicicînd !
Dar ce-i acolo ? Parcă s-aud paşi... spre mine
Paşi... paşi...
Hei, cine vine ? Cine-i cel ce vine ?

PUGACIOV

Om bun... om bun... calea să-mi laşi...

KARAVAEV

Om bun, cine eşti anume ?

PUGACIOV

Sînt eu, Emelian.

KARAVAEV

A, Emelian, Emelian, Emelian,
Ce mai nou, Emelian, pe această lume ?
Cum îţi place ploaia asta ca un noian ?

PUGACIOV

Spre noroc ploaia asta domnul ne-o de-te-n şuvoaie,
Toată noaptea ne-ar da mîna să curgă năpristan.

KARAVAEV

Da, da ! Strașnică ploaie ! Minunată ploaie !
Tot așa și eu gîndesc, Emelian.

PUGACIOV

Aseară, ascuns de întuneric, pe tăcute.
Eu posturile stăpînirii le-am cercetat prin văi.
Toate santinelele, ca iepurii, s-au făcut nevăzute,
De teamă să nu-și ude lungile mantăi.
Știi ? În noaptea asta de-am năvăli c-o săritură,
Nu sîngele, ci zorii ne-ar înroși cuțitele din mîini.
Pe toți soldații fără nici o împușcătură,
În adormitul Iaik i-am așterne ca pe cîini.

Mîine dimineață va fi vreme senină,
Ca o herghelie sură norii vor pieri în galop.
Ascultă, eu sînt din neam prost, de lîngă tină
Și-s cu inima sălbatică de stepă, ca un potop !
Eu știu, fără a mă mișca prin verste
și-a zilelor scaldă,
Să aud goana vîntului și-al vietăților mers,
Fiindcă se tăvălește sufletul cu sălbăticie caldă
Ca-ntr-un bîrlog în pieptu-mi sub zvon neșters.
Îmi place mireazma ierbii atinse de frig
și-i știu prețul,
Precum și-a frunzelor lui septembrie
cu șuier de mormînt.
Știi tu, oare, că toamna ursulețul
Se uită la lună,
Ca la o frunză răsucită de vînt ?
După lună mumă-sa îl învață
Înțelepciunea ei de fiară, pe de rost,
Ca să-și poată el, prostuțul, cunoaște în viață
Numele, chemarea și-al său rost.

. . . .
Eu noima mi-am ghicit-o și-o pot spune...

KARAVAEV

Nu degeaba-n tine toți cred cu temei !

PUGACIOV

Am învățat în sinea-mi a fiarii-nțelepciune,
Ani lungi, ani lungi și grei.
Știi ? Toți oamenii au suflete de fiare :
Unu-i urs, alta-i lupoaică, celălalt vulpoi,
Iar viața : — e-o pădure mare,
Unde călărețul roș al zorilor gonește vioi.
Trebuiesc colți, colți tari, măsele oțelite.

KARAVAEV

Da, da ! La fel gîndesc și eu, Emelian...
De ne-ar fi fost și nouă hărăzite,
Atunci polcurile moscovite
Nu ne-ar zvîrli ca pe pești în Ciagan.
S-ar teme să ne secere ca pe-un lan gureș
Și să ne pedepsească simplu și ușor, furioși
Fiindcă în al răzvrătirii iureș
Noi am omorît doi ticăloși.

PUGACIOV

Sărmani, sărmani răzvrătiți ! Pe colnice
Ați înflorit și fremătat ca secara în toi.
Ale capetelor voastre gingașe spice
Le-a legănat iulie cu ploi.
Voi ați zîmbit vietăților în toți anii...

. . . .

Ascultă, dar nu-i o adevărată rușine că din trecut
Noi pe aceste spurcate pocitanii
Să ne răzbunăm pîn-acum n-am putut ?
Așa ceva se poate ierta vreodată,
Cînd o oarecare tîrfă de pe tron, de sus,
Își întinde, ca mîinile, soldații să bată
Și să ucidă norodul nesupus ?
Nu, nu pot ! Nu pot ! — La dracul
Cu turcimea și al ei sultan, —
Fuga aceasta nechibzuită va fi pe placul
Și spre bucuria crudului dușman.
Trebuie să rămînem aici ! Cu încleștarea !
Trebuie să rămînem, să rămînem pe-acest tărîm,
Ca să dea în clocot răzbunarea
Precum viscolul de aur din salcîm.
Ca să ploaie cuțitele, spintecînd mreaja,
În șuvițe de fier sîngeros.
Ascultă ! Leapădă-ți straja.
Fugi și trezește tabăra. Fugi vîrtos.

IV

O ÎNTÎMPLARE ÎNTR-O TABĂRĂ DE HAIDUCI

OBOLIAEV

Ce s-a petrecut ? Ce s-a petrecut ?
Ce s-a petrecut, oare ?

PUGACIOV

Nimic grozav. Nimic grozav. Nimic grozav.
Cu stropi reci,
Colo pe uliță umezeala pătrunzătoare
Mînă ceața ca pe-o turmă de berbeci.

Bîtlan ud, bălțile șesurilor brăzdîndu-le, iată,
Vîntul a silit tot ce-i viu,
Ca broaștele-n cuiburi să se-ascundă sub pustiu
Și numai cîteodată,
De ațele ploii legată,
Flecărește cîte o pasăre zvăpăiată
Ca o cruce-n văzduh plumburiu.
E toamna, ce ca un monah flenduros prorocește
Sfîrșitul lumii, nu știu cui, de zor.

. . . .

Ascultați, pentru binele nostru, firește,
Eu am născocit ceva mai biciuitor.

KARAVAEV

Da, da. Am născocit ceva mai biciuitor.

PUGACIOV

Știți voi, oare,
Că prin norod străbate o veste care vine
Ca pe crestele valurilor o luntre cu vîntrele joase,
dibaci ?
În chip barbar țăranului îi place să se așeze pe vine
Și să sugă vestea asta ca pe niște țîțe mari de vaci.
De la nisipurile Djighildei la Alatîr, s-adumbră
Și zboară vestea,
Că un oarecare călăuz crud și aprins,
A împăratului mort umbră
O poartă pe al Rusiei întins.

Umbra asta c-o funie la gîtul putred, se întinde,
Smulgîndu-și prăbușitele fălci
Și jucînd cu picioarele scîrțîinde
Merge să se răzbune, pierzînd de pe ea hălci,
Merge să se răzbune pe Ecaterina,
Ridicînd brațele ca un par galben, cu zvon,
Fiindcă ea, cu șleahta ei, haina,
Sfărîmîndu-i ulciorul alb
Al țestei,
S-a urcat pe tron.

OBOLIAEV

E-o poveste hazlie ! Cunoaștem treaba.
Nu cred c-aici tu ai venit cu toată graba
Doar pentru-a spune-un lucru năzdrăvan.

PUGACIOV

Degeaba, degeaba, degeaba
Cugeți tu așa, frate Stepan.

KARAVAEV

Da, da ! După mine, e tot degeaba.

PUGACIOV

Are vreo însemnătate, vreo însemnătate,
vreo însemnătate,
Că morții din morminte nu fug ?
Dar tocmai de asta ici-colo pămînturile sărate
Acest zvon le-a arat ca un plug.

Se aude de-acum a răscoalelor bunăvestire,
Urletul țăranilor e asurzitor în slăvi
Și herghelia de lemn a tufișurilor fără oprire
Sună ciocănind desfrunzite-n dumbrăvi.
Ce-i pasă de Petru ? — sălbaticei și răutăcioasei
hoarde :
E numai piatra doritei întîmplări,
Pentru ca parii pustiitori să cîrmuiască,
cînd zarea arde,
Peste cei ce-au jefuit-o în chin și împilări.
Toți plătesc cu măsurile ce li se plătiră,
Răzbunarea sîngeroasă fată cățel sîngeroși.
Cine-ar putea spune că se dezlănțuiră
Vagabonzii și schismaticii pioși ?
Rușii s-au înfuriat sub stele !
Să-i învăț aș vroi în hohot de săbii ce sparg,
Ca acestui schelet, piază rea, să-i atîrne vîntrele
Și să-i dea drumul pe fără-apa stepelor grele,
Ca unei corăbii în larg.
Și după el
Pe-albastrele gorgane cu morminte,
Flota capetelor vii vom urni-o cu-avînt.
. . . .
Ascultați ! Pentru voi, de azi înainte
Petru împărat — eu sînt !

CAZACII

Cum, împărat ?

OBOLIAEV

El e nebun, într-un cuvînt.

PUGACIOV

Ha-ha-ha !
V-a umplut de teamă,
Mortul care tidva așezîndu-și ca o oală pe foc,
Fierbe un borș din bani de aramă,
Să-l înfulice la negrul soroc.
N-am să-ncep să vă sperii cu scheletul și oasele sale,
Dar trebuie, dar trebuie să înțeleagă-a voastre firi,
Că prin această cimitirească punere la cale,
Vom ridica mongolice oștiri !
Oamenii de rînd din țara noastră toată,
De loc nu ne ajung.
Kalmucul și bașkirul n-au decît să se bată
Pentru berbecii ce-n iurte se frig îndelung.

ZARUBIN

Are dreptate, are dreptate, are dreptate !
Cine dracu ne-a suflat să fugim ca bătuți ?
Mai bine aici toate capetele lor blestemate
Să le rupem, ca pe niște roți de căruți
I-om croi cu cuțitele și-al sudălmei rostru,
Cei fără săbii, vor zvîrli cu cărămizi de istov !
Să trăiască împăratul nostru
Emelian Ivanovici Pugaciov !

PUGACIOV

Nu, de-acum pentru voi toți, așadar,
Eu nu-s Emelian, ci Petru-țar...

KARAVAEV

Da, da, nu-i Emelian, ci Petru-țar...

PUGACIOV

Fraților, fraților, vedeți că fiecare fiară
Își iubește pielea și numele ei...
Greu îi vine capului meu, simte nespusă povară,
C-o brumă ciudată să-și învăluie noul temei.
Greu îi vine inimii cu feștila răzbunării
Să lumineze desișurile chircite pe jos.
Știți, să intri-n numele unui mort, urmînd chemării,
E ca și cum ai intra într-un mormînt puturos.

Mă doare că trebuie să fiu Petru, mă doare,
Cînd sîngele și sufletul sînt ale lui Emelian...
Omul pe lumea asta nu-i o casă de bîrne oricare,
S-o reclădești din nou după chef ori alean...
Dar... la dracu toate acestea, la dracu toate !
Ducă-se duioșia viteilor și jalea ce-o știm !

Pentru noaptea asta la trei și jumătate
De năvălire trebuie să ne pregătim.

V

OCNAȘUL DIN URAL

HLOPUȘA

Nebună, tu a sîngelui tulburare turbată !
Cine ești ? Moartea ? Ori tămăduirea schilozilor sub prăpăd ?
Duceți-mă, duceți-mă la dînsul îndată,
Vreau pe omul acesta să-l văd.
Trei zile și trei nopți v-am căutat fără zăbavă,
Norii de miazănoapte curgeau în grămezi de pietre, semeț.

Slavă lui ! Chiar dacă nu e Petru. Slavă !
Norodu-l iubește că-i dîrz și-ndrăzneț.
Trei zile și trei nopți rătăcii pe cărări de văpaie,
Scurmam cu ochii soarele după noroc și scop.
Vîntul îmi scutura ale părului paie
Și cu lanțurile ploii mă treera ca pe-un snop.
Dar inima înrăită nu rătăcește nicicînd, chiar sărmană,
De pe grumaji acest cap nu-i prea ușor de doborît.
Zarea Orenburgului, ca o cămilă roșcovană,
Laptele zorilor mi-l arunca pe gît.
Și ciupitele ugere reci prin întunecimea îndesată,
Le strîngeam, ca pe-o pîine, la pleoapele istovite.
Nu mai șăd.
Duceți-mă, duceți-mă la dînsul îndată,
Vreau pe omul acesta să-l văd.

ZARUBIN

Cine ești ? Cine ? Noi nu te cunoaștem pe tine !
Ce cauți în lagărul nostru de răzvrătiți ?
De ce ochii tăi,
Ca doi zăvozi pe care lanțul îi ține,
Prin umezeala sărată se învîrt neliniștiți ?
Ce-ai venit ca să-i aduci de știre ?
Răul, ori binele luminează din gura viscolelor ce curg ?
Au răzbătut în Asia cei puși pe răzvrătire ?
Sau ca iepurii fug din Orenburg ?

HLOPUȘA

Unde-i el ? Unde-i ? Ori nu cumva nici nu este ?
Mai greu decît o piatră, sufletul, mi-l cărai pe făgaș.

Ah, demult, se știe, au uitat în această țară, n-au veste
Despre Hlopușa, smintit nemernic și pungaș.
Rîzi, omule !

Se trimit iscoade de vază mare
În mohorîta voastră tabără de țărani.
Eu am fost ocnaș și poprit la închisoare,
Eu am fost ucigaș și falsificator de bani.

Dar totdeauna, dar totdeauna, mai tîrziu
ori mai devreme,
Răsplata își așază capcanele de spini în ungher.
L-au ferecat în butuci și i-au rupt nările, cu blesteme,
Fiului de țăran din gubernia Tver.
Zece ani,
Pricepi tu, ani zece
Am fost cînd pușcăriaș, cînd hoinar, prin ger și zăduf.
Această carne caldă a purtat-o scheletul rece,
Spre jumulire, ca al lebedei puf.

Pricina-i, pesemne, c-am vrut să-mi trăiesc viața ?
Că inima s-a istovit de cruzime-n nevoi ?
Ah, scumpii mei,
Totuna-s mujicii în fața
Moșierului cu niște găini sau oi.
Zilnic rugîndu-mă la sicriul galben al zării, ca norul,
Cătușele le sugeam cu albastre mîini îndeajuns...
Deodată... cu trei nopți în urmă... Reinsdorp,
guvernatorul,
Ca o frunză desprinsă,
În celula mea a pătruns...
„Ascultă, ocnașule !
(Așa mi-a spus.) Știi una ?
Eu numai de tine încrederea mi-o leg.
Acolo, pe întinderile negarei, urlă furtuna
Ce cutremură imperiul întreg ;
Acolo, un oarecare șiret, șarlatan și tîlhar, cutează
Să răscoale Rusia cu hoarda lui de furi.
Și capetele boierilor toporul le retează
Ca pe niște cupole de mesteceni

În mînăstirea unei păduri.
Tu, desigur, vei şti cum să-i împlînţi cuţitul în spate ?
(Aşa mi-a spus, aşa mi-a spus în beci.)
Iată pentru această treabă vei afla libertate
Şi-n buzunar ţi-o zornăi argintul, nu pietrele seci."

De trei zile, de trei nopţi, străbătînd bezna-nchegată,
Eu caut lagărul lui neavînd pe cine-ntreba
şi cum să prevăd.
Duceţi-mă, duceţi-mă la dînsul îndată,
Vreau pe omul acesta să-l văd !

ZARUBIN

Ciudat oaspăt.

PODUROV

Trezeşte bănuieli acest oaspăt.

ZARUBIN

Cum să ne încredem în tine şi-al tău gînd ?

PODUROV

Sînt mulţi, sînt mulţi ce pentr-o mînă de galbeni,
primiţi proaspătă,
Să-i străpungă inima sînt gata oricînd.

HLOPUŞA

Ha-ha-ha !
E-o judecată foarte bună. Voinicul

Are în voi un puternic şi de nădejde scut.
Numai că eu tot, pînă unde-mi stă buricul,
Sînt un răzvrătit născut.
Din ale izbelor coaste sfîşiate
Rînceda răşină picură puroi
Voi năvăli ca un lup mîine pe-nnoptate,
Să rod carne de om, cărnuri moi.
Vezi e totuna, vezi e totuna, vezi e totuna,
De nu-i mănînci — eşti mîncat tu în scurt.
Trebuie să ţii pregătit veşnic şi totdeauna
Mîinile acestea pentru luptă şi furt.
Credeţi-mă !
Ca un prieten am venit la voi cu-amurgul.
Inima mi-ar fi bucuroasă să plesnească în viscol
şi ceţi.

Fiindcă fără Hlopuşa
Voi nu veţi putea cuceri Orenburgul,
Chiar c-o sută de generali îndrăzneţi.

ZARUBIN

Dezvăluieşte-ne, dezvăluieşte, dezvăluieşte
Planul pe care în tine-l păstrezi.

PODUROV

Noi îndată, îndată, la lupta ce se pregăteşte
Te-om trimite să comanzi călărimea ce-o vezi.

HLOPUŞA

Nu !
Hlopuşa nu va porni la lupte sîngeroase.
Hlopuşa are un altfel de gînd.

El ar vroi ca fețele mînioase
Dimpreună cu ura să se umple de minte curînd.
Sînteți neînfricați ca fiarele de pradă,
Vi-e cumplit zăngănitul de lupte și biruinți.
Dar vedeți totuși că n-aveți artileria ce știe
să radă ?
Dar vedeți totuși că n-aveți pulberi fierbinți ?
Ah, în căpățîna mea ca-ntr-un butoi, stîrnind fiorii,
Creierul, precum spirtul cu iz de grîne,
mi se varsă-n vegheri.
Eu știu, că dincolo de Sakmaria, lucrătorii
Toarnă tunuri pentru moșieri.
Acolo se va găsi pulberea și ghiulelele care s-ar cere
Și oastea ochitorilor ageri și încercați,
Numai că e nevoie de îndată, fără întîrziere,
Ca toți țăranii din ținutul acela să fie răsculați.
E-o rușine să tărăgănăm aici, să tărăgănăm
rușine se cheamă,
Ura robilor — nu-i al iepei fornăit sprințar.

Haideți deci pe sub a teilor aramă
Să fulgerăm împreună spre-al Ufei hotar.

VI

ÎN TABĂRA LUI ZARUBIN

ZARUBIN

Hei, voi oameni cinstiți și plini de voioșie,
Ce la întîmplare ca iarba trăiți.
Cu satele voastre au legat prietenie
Tătărimile cu pomeții ieșiți.

Ca viscolul prin stepe caii șuieră-ntruna,
De-abia-i zărești — și fără urmă pier.
Fîlfîind din aripi galbene, luna,
Sfîșie ca un uliu tufișele sub ger.
De privesc netezimile goale din zare
Cu lunci albastre ce-n înghețuri s-au șters,
Mongolia nu-i de mesteceni, oare ?
Chibitcile chirghize nu-s stoguri în mers ?
Ascultați, oameni cinstiți, ascultați acușa
Șuierăturile lor de pribegi sărmani !
Orenburgul, împresurat de Hlopușa,
Mănîncă broaște, șoareci și guzgani.
Trei sferturi din ținut e-n mîni la noi,
strîngem orașul,
Trei sferturi din ținut oastea noastră-a
cuprins de tot.
În noaptea asta va pierde vrăjmașul
Magaziile și porturile de la al Volgăi cot.

ȘIGAIEV

Stai, Zarubin !
Tu n-ai auzit încă, pesemne,
Aceasta n-am văzut eu...
Ci alții...
Foarte mulți de-acum...
Lîngă Samara, un arin c-o gaură-n cap, făcînd semne
Și picurîndu-și creierul galben,
Șchioapătă pe lîngă drum.
Ca un orb răzlețit de ai săi într-o doară,
Fornăind tremurat și răgușit, el sfios,
Cu pălăria ruptă a unui cuib de cioară
Cere de pomană,
De la cei ce trec călări sau pe jos.

Dar măcar o piatră nimeni nu-i aruncă.
Închinîndu-se la stele cu groaza-n priviri,
Toţi socotesc că arătarea cumplită din luncă,
Prevesteşte mari nenorociri.
Ceva va fi.
Ceva trebuie să se îndeplinească.
Spune-se că va bîntui foametea şi ciuma-n tot ce-i viu,
Că de o sută de ori pe vară pasărea o să-şi ciugulească
Găinaţul ei cel argintiu.

TORNOV

Da-da-da !
Ceva va fi !
Pretutindeni răsuflă
Şi urlă zvonurile ca nişte cîini pe la porţi.
În sufletele încruntaţilor oameni suflă
Vînt jilav cu duhoare de mlaştini şi morţi.
Va fi nenorocire !
Va fi prăpăd pe orice cale !
Doar, nu degeaba peste păşuni şi deal,
Îşi picură aurul putrezitelor bale
A lunii căpăţînă de cal.

ZARUBIN

Minţiţi ! Voi minţiţi,
Cuţitul în spate vă fie !
De cînd sînt n-am văzut cu ochii, ca de-un fleao
Şi de-o asemenea drăcie,
Mai rău ca o muiere să tremure-un cazac.

ŞIGAIEV

Nu tremurăm, nu tremurăm pentru nimic în lume !
Sîngele nostru nu-i smîrc başkir, nicidecum.

Tu singur ştii ale cui cuţite anume
Au spintecat către Celiabinsk drum.
Tu singur ştii cine-a luat Ossa, pornind să-mpuşte,
Cine-a nimicit de tot Sarapul cel ars şi fript.
Pe nasul tău nu s-au pus atîtea muşte
Cîte gloanţe-n spinări ni s-au înfipt.
Şi pe frig şi pe zloată
Şi noaptea şi ziua, precum vine valul,
Sîntem pregătiţi de luptă oricînd.
Şi fiecare din noi mai mult îşi preţuieşte calul
Decît capul lui de tîlhar de rînd.
Dar pe cineva îl ameninţă nenorocirea,
nenorocire cuiva îi cade
Şi cazacul să n-o audă cum vine făţiş ?
Uită-te vezi coşul casei şade
Ca un călăreţ pe-acoperiş.
Iată al doilea, iată al treilea,
Nu dovedeşti să le numeri rîturile soioase
Cu îndrăzneală de alean prostesc — şi ca un potop,
Întreaga herghelie sălbatică de iepe de lemn, furioase,
Aleargă, stîrnind nouri de praf, în galop.
Dar încotro fuge ea ? Pentru ce ?
Ce drumuri
Caută aceşti smintiţi călăreţi la un loc ?
Îi şfichiuieşte, îi şfichiuieşte groaza, duiumuri,
Peste ochii de sticlă cu bice de foc.

ZARUBIN

Nu, nu, nu !
Tu n-ai înţeles...
O chemare răsună,
Chemare la arme sub orice fereşti de ţăran.
Eu ştiu, că la noapte va porni Kazanul să-l supună
Cu călărimea-i aprigă, Emelian.

Eu însumi ieri, abea suflînd de bucurie,
După deal, prin pîcla zorilor nou-născuți,
Am văzut cum se tîrau spre Ceremșan, prin pustie,
Cărînd artileria mii de căruți.
Ce măreț, cu scîrțîiri de roți, tăind urme,
Convoiul duruia pe pietrele drumului mohorît !
Mugetul cămilelor se amesteca-n behăitul caprelor din
turme
Și cu-a tătarilor vorbire din gît.

TORNOV

Ei, noi te credem, te credem.
Poate că pentru semeni,
După cum cugeți tu — așa toate sînt ;
Glasul mîniei, cu nenorocirea asemeni,
La grozavă răzbunare ne cheamă cu-avînt.
Dea Domnul !
Dea Domnul ca întocmai să fie.

ZARUBIN

Să credeți, să credeți,
V-o jur eu aici !
Nu nenorocire, ci neașteptată bucurie
Va cădea peste Rusia de mujici.
Iată, a sunat ca o spadă de platoșa crițîi,
Amurgul albastru pe șesul cu aburi jucăuși.
Chiar crîngurile —
Și ele, ca răzvrătiții,
Înalță flamuri de scoruși,
Se coace secerișul cel voios, se coace.
Ceața sîngeroasă va urla pînă la cerul bălan.
Cu vuiet de ghiulele și șuier de zburături buimace,
Mîine îi va cotropi, Emelian.

Și pentru ca revolta noastră să detune fără capăt,
Pentru ca la urmă să nu ne sugă tristețea ca pe-un
gurgui, —
Chiar azi am să vă trimit, chiar azi sub al soarelui
scapăt,
În ajutorul oștirilor lui.

VII

VÎNTUL LEAGĂNĂ SECARA

CIUMAKOV

Ce-i asta ? Cum asta ? Nu cumva sîntem înfrînți ?
Cine ne minte ?
Amurgul, lupoaică flămîndă,-a ieșit să linchească
sîngele zării acum.
O, noaptea aceasta ! Ca niște lespezi de morminte,
Norii de piatră se tîrăsc pe cerul de fum.
Te duci pe cîmpie și chemi și chemi cu gura-n văpaie,
Strigi vechea oștire ce-a căzut sub Sarept.
Și te uiți și nu vezi — secara domol se undoaie,
Ori un noian de schelete dănțuiesc piept la piept.
Nu, acesta nu-i augustul cînd se scutură ovezele,
ca sorții,
Cînd vîntul pe cîmpuri le bate cu ciomag noduros.
Morții, morții, uitați-vă împrejur zac morții,
Iată-i că rîd, scuipînd dinții putrezi pe jos.
Patruzeci de mii am fost, patruzeci de mii de inimi
viteze,
Patruzeci de mii lîngă Volga-au căzut, ca unul singur
și de temei.

Chiar ploaia n-ar fi putut așa iarba și păișurile să le
reteze,
Cum au presărat cu săbiile capetele noastre, ei.

Ce-i asta ? Cum asta ? Încotro fugim ? Unde ?
Cîți dintre noi pe aici vii au mai rămas ?
Fumul satelor aprinse bătînd cu labele în cerurile
scunde
Așterne pe pămînt rușinea noastră și truda din noi și
din glas.
Mai bine-ar fi fost să pierim acolo și să zacem pe stepele
ninse,
Unde rotesc corbii în neastîmpărate și crîncene nunți.
Să putrezim.
Decît să ne șuruie aceste degete ca cinci
lumînări aprinse,
Decît să purtăm acest trup cu mormintele nădejdii,
ca un țintirim !

BURNOV

Nu ! Tu n-ai dreptate, n-ai dreptate, n-ai dreptate !
Ca nicicînd, eu sînt de a vieții simțire bolnav.
Ard de dor.
Aș vrea, ca un copil să mă dau de-a dura prin aurul
ierbii-nspicate
Și de pe crucile clopotnițelor albastre coțofane negre să
dobor.
Tot ce-am dat pentru libertatea mulțimii,
Aș vrea să recapăt și să cred de istov,
Că iată luna aceasta
Ca pe-o lampă de gaz la căderea întunecimii,
O aprinde un fanaragiu din Tambov.
Aș vrea să cred că aceste stele — nu-s stele,

Ci-s fluturi galbeni zburînd spre flacăra lunii ca-n
vis...
Prietene !...
De ce, în sufletul meu, tu cîrtind cu lacrimi grele,
Arunci cu-o piatră ca-n geamul unui paraclis ?

CIUMAKOV

De ce să-mi fie milă de sufletul rece și împuțit,
cum e cenușa,
Ca de-un ursuleț străpuns în strîmtu-i bîrlog ?
Știi tu, că în Orenburg l-au tăiat pe Hlopușa ?
Știi tu, că Zarubin e-n Tabinsk închis cu de piatră
polog ?
Oștirea noastră a fost de Michelsohn cu totul nimicită,

Kalmucii și bașkirii-au fugit în Asia, ca un șuvoi.
Au nu de asta oare atît de jalnic
Țistarii gem pe cîmpia bătătorită,
Stropind capetele moarte, ca pe niște frunze de-arțar,
cu noroi ?
Pieirea, pieirea țăcănește prin sate din hîrîitoare.
Cine ne va mîntui ? Cine ne va da adăpost ? Unde să te
duci ?
Privește ! Colo iar, colo iar, la margini de zare
Păsări bocind în văzduh își aruncă aripile ca niște
cruci.

BURNOV

Nu, nu, nu ! Nu vreau să mor nicidecum ! Mă biruie
teama.
Aceste păsări zadarnic deasupra noastră rotesc în senin.
Vreau din nou, ca un copil, scuturînd din plopi arama,
Ca niște albe bliduri lunecoase, palmele să mi le ațin.

Cum să mor ?
Oare acest gînd poate să-mi intre în inimă,
s-o supună,
Cînd în gubernia Penza am casa mea, într-un fund ?
Îmi pare rău după soare, îmi pare rău după lună,
Îmi pare rău după plopul de sub geamul ei scund.
Numai pentru cei vii sînt binecuvîntate, de ei se leagă
Crîngurile, izvoarele, stepele, verdeața, tot ce-i viu.
Ascultă-mă, scuip pe această lume întreagă,
Dacă mîine aici eu n-am să mai fiu !
Vreau să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc,
Să trăiesc pînă la spaimă și durere înaltă !
Fie ca pungaș, fie ocnaș într-o baie de aur, cu jupuite
mîni,
Numai ca să văd cum șoarecii pe cîmp de bucurie
saltă,
Numai ca să aud cum broaștele vrăjite cîntă-n fîntîni.
Cu flori de măr se stropește sufletul meu alb în tăcere
Vîntul suflîndu-mi ochii în flăcări albastre i-a
prefăcut precum vezi.
Învățați-mă, pentru numele lui dumnezeu,
Învățați-mă, și am să fac orice se cere,
Am să fac orice, ca să foșnesc în omeneștile livezi.

TVOROGOV

Stați ! Stați !
Dacă aș ști că nu aveți firi temătoare,
Foarte ușor de aici am putea scăpa atunci.
Înțelegerea noastră n-o vor dezvălui nicicui sălciile
necuvîntătoare.
Tăcere va păstra singuratica stea de pe-a cerului
lunci.
Nu vă speriați !
Nu vă speriați de planul meu groaznic :

Nu-i mai greu decît trosnetul oaselor sfărmate în trup.
Ce mai stăm ?
Vreau să vă propun vouă :
În zori pe Emelian să-l legăm năprasnic
Și-n mîinile stăpînirii ce ne amenință cu moartea,
să-l predăm.

CIUMAKOV

Cum, pe Emelian ?

BURNOV

Nu ! Nu ! Nu ! — Nelegiuitul !

TVOROGOV

He-he-he !
Sînteți mai dobitoci decît caii netoți !
Sînt sigur că mîine chiar,
Numai cît va scuipa cu aur răsăritul,
Soldații, ca pe ciosvîrte, or să vă spînzure-n piață
pe toți.
Și prost acela, prost, care vă va deplînge vreodată,
Fiindcă, pentru voi înșivă ați născocit spinii și i-ați
vrut.
Numai o dată trăim noi, numai o dată !
Numai o dată străluce tinerețea, ca luna în gubernia.
unde ne-am născut.

Ascultă, ascultă, tu ai în Șura o casă,
Acolo bate-n geamul tău plopul cu foi purpurii,
sub nourii suri,
Parcă-ar vrea să spuie stăpînului în vremea lui octombrie
friguroasă,

Că l-a rănit toamna cu binețintite împușcături.
Dar cum ai putea să dai ajutor plopului, pradă
tristeții,
Cum ai putea tămădui rănile lui de lemn sărman ?
Iată, de o asemenea tomnatică noapte detunătoare
a vieții,
A fost sfîșiat, ca plopul de dinții ploilor, Emelian.

Știu, știu, primăvara, cînd apele latră,
Plopul iară se va acoperi cu coajă moale și verde,
în noi dimineți,
Dar frunzele vechi nu vor mai reveni niciodată pe
verdea lui vatră ;
Vor fi cărate de fiare și călcate de drumeți.
Ce-mi pasă dacă Emelian va izbuti în Asia să se
ascundă ?
Că, strîngînd nomazi, se va năpusti din nou la război ?
Totuna-i căci și noile frunze-or cădea și glodul o să
le pătrundă.

Ascultă, ascultă, sîntem niște frunze vechi, noi amîndoi !
Deci pentru ce ne-am legăna pe crengile chircite și goale ?
Mai bine ne-am desprinde și ne-am arunca învîrtejindu-ne
în văzduh.
Decît să zăcem șuroindu-ne putreziciunea de aur prin
stepele domoale,
Decît negrele păsări răpitoare să ne ciugulească ochii
fără duh.
Cine poftește, să vină cu mine — într-un ceas bun ! Iată,
Pentru noi capul lui Emelian e-o luntre
Ce se scufundă în sălbatic rîu... La ce oftări ?

Numai o dată trăim noi, numai o dată !
Numai o dată slăvește tinerețea, ca pe-o vîntrelă
luna din depărtări.

VIII

SFÎRȘITUL LUI PUGACIOV

PUGACIOV

Voi ați înnebunit ! Voi ați înnebunit ! Voi ați înnebunit,
nu șagă !
Cine v-a spus că sîntem nimiciți, oameni buni ?
Gurile rele, ca după-o mîncare ce s-a împuțit în desagă,
Rîgîie cu ură nerușinate minciuni.
De trei ori blestemați fricoșii, mișeii, tîlharii,
Ce-au cutezat să vă îndoape cu neghiobiile lor de
scornitori.
În noaptea aceasta va trebui să vă înșeuați fugarii
Și să ajungeți cu mine la Guriev pînă-n zori.
Da, eu știu, eu știu că ne bîntuie cumplite nenorociri
și necazuri,
Dar tocmai de asta înfuriate pe cleioasele ceți, ce le urîm,
Cu aripi de lemn pe ale Caspicei talazuri,
Luntrile noastre vor fîlfîi, ca niște lebede, spre al
Asiei tărîm.
O Asia, Asia ! Meleag albastru... Dintotdeauna
Presărat cu sare, cu nisip și cu var.
Acolo tot așa de domol merge pe ceruri, luna,
Scîrțîind din roți, ca un chirghiz în car.
Așa că cine-ar putea bănui cît de semețe și vuind, ca
bătute de joarde,
Galopează acolo fluviile roșcate din munți !
Au nu de asta oare șuieră așa mongolicele hoarde
Cu tot ce-i mai rău și sălbatic în oamenii crunți ?

Demult, demult, tăinuit-am dorința arzătoare
De-a ajunge acolo, la sălașurile lor de pribegi fără
liman,

Ca apoi cu valurile răsfirate ale fălcilor lor strălucitoare,
Să mă opresc la porțile Rusiei, ca umbra lui Tamerlan.
De cine-s șarlatanii, ticăloșii și tîlharii
Ce v-au îndopat cu nerușinate neghiobii de fricoși
scornitori ?
În noaptea asta va trebui să vă înșeuați fugarii
Și să ajungeți cu mine la Guriev pînă-n zori.

KRIAMIN

O caraghios ! O caraghios ! O caraghios Emelian !
Ești tot cu fala ?
Ai rămas tot smintit, orb și iscusit, ca și pînă acum ;
Ți s-a deșertat pe cîmpuri îndrăzneala,
În nici o ispravă asiatică nu vei mai fierbe de-acum.
Cunoaștem noi, cunoaștem norodul tău mongolic în
bună măsură,
Curajul lui nu ni-e oare știut îndeajuns ?
Cei dintîi cine, cei dintîi cine dacă nu această adunătură
De sub Sakmara fuga a-mpuns ?
Ca totdeauna, ca totdeauna, aceste sălbatice hîzenii, ca
barbarii
Drept jertfă-au ales pe cei ce-s mai slabi și mai mici,
Numai ca să jefuiască și să ardă ale Rusiei fruntarii
Și să lege de șea femeile luate pradă de-aici.
Lor le-au plăcut totdeauna mai mult năvălirile și
hoțiile, știm bine,
Decît cruntele marșuri și traiul mereu mohorît.
. . . .
Nu, de azi înainte nu mai putem să mergem după tine,
Nu mai vrem nici în Asia, nici pe Caspica, nici în
Guriev. Asta-i atît !

PUGACIOV

Doamne-Dumnezeule, ce aud ?
Taci, cazace !

Cu cuțitul ori cu un glonte gura-am să-ți astup...
Nu cumva cu adevărat a încetat zăngănitul spadelor
dibace ?
Nu cumva aceasta-i răsplata pentru tot ce-a-ndurat
acest trup ?
Nu, nu, nu cred, așa ceva nu se poate !
Nu pentru asta în stanițele din stepe-ați crescut.
Nici un fel de amenințări ale sorții înfuriate
Nu trebuie să vă aducă la supunerea din trecut.
Voi trebuie să aprindeți încă și mai mult acea vuire
De vînt cu viscole ce-a suflat peste meleagurile noastre.
De ce pregetați ?
Cu îndrăzneală spre Caspica ! Cu îndrăzneală după
mine, oștire !
Hei, voi sutași, comanda-mi ascultați !

KRIAMIN

Nu ! Noi nu mai sîntem slugile tale !
Nu ne lăsăm amăgiți de aiurările unui buimac.
Nu vrem să cădem în luptă fără rost, prostește, pe-o vale,
Ca gloata celor care prin țintirimuri zac.
Inima-și are năpastele ei și o tainică teamă
De gîlcevi sîngeroase, de gemete și de gropi.
Noi am vrea iarăși, ca odinioară, prin cătunele
care cheamă,
Să ascultăm foșnet de arțari și plopi.
Este în noi o nebună acățare de viață,
Mai tare decît funia și sîrma... Dar vorbe multe
nu-ncap !
N-a venit, oare, vremea, Emelian, ca în a stăpînirii
față
Să-ți depui acum răzvrătitul cap ?
Oricum, tot ce-a fost nu mai poți să rentorci niciodată,
Să știi, că nu degeaba octombrie plînge cu frunze pe jos...

PUGACIOV

Cum ? Trădare ?
Trădare ?
Ha-ha-ha !...
Atunci, iată !
Primeşte-ţi răsplata, cîine ticălos !

Trage foc. Kriamin cade mort. Cazacii, răcnind, trag săbiile. Pugaciov, apărîndu-se cu pumnalul, se retrage spre un zid.

GLASURI

Legaţi-l ! Legaţi-l, cu mulţimea !

TVOROGOV

Izbiţi-l ! Izbiţi-l cu sabia-n bot !

ÎNTÎIUL GLAS

Destul i-am înghiţit noi agerimea...

AL DOILEA GLAS

De barbă înşfăcaţi-l pe netot...

PUGACIOV

...Scumpii mei... bunii mei... Ce-i asta ?
Ce s-a petrecut ? Ce s-a petrecut ? Ce s-a petrecut cu voi ?
Cine hohoteşte şi schiaună grozav, ca năpasta,
Lîngă drum, în umezeală şi noroi ?
Cine, acolo, pe furiş, chicotă cu vlagă
Şi urăspre soare scuipînd ?

. . . .
...Ah, e toamnă !
E toamna ce-şi scutură din desagă
Ciocăniţii galbeni de aur, sunînd,
Da ! Sînt pierdut !
S-apropie ceasul !...
Creierul, ca ceara picură surd, fruntea mea...
Asta e dînsa !
Dînsa v-a cumpărat, stîrnind impasul,
Baba asta zdrenţuroasă, mîrşavă şi rea.
Dînsa, dînsa, dînsa,
Cu păr resfirat ca zorii înaltului ud,
Pieirea ţării ne-o vrea, cu tot ce-i într-însa,
Sub zîmbetul ei rece, mohorît şi crud.

TVOROGOV

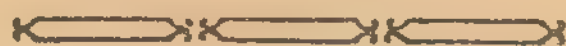
Ei, s-a scrintit... Ce vă holbaţi la zănatic ?
Legaţi-l !
Doar nu va sparge zidul cu capul într-un zdup.
Slavă Domnului ! S-a sfîrşit cu măcelul său sălbatic,
S-a sfîrşit cu urletul său fioros de lup.
Mai viu va străluci de-acum a toamnei aramă,
Macul zorilor nu-l poţi goli cu căuş de vînt.
Daţi-i zor !
Trebuie cît mai degrabă, drept vamă,
În mîinile stăpînirii să-l predăm pe înfrînt.

PUGACIOV

Unde eşti ? Unde eşti, puterea mea de altădată ?
Te-ai împotrivi — dar mîna nu poţi s-o mişti
dinadins !
Tinereţe, tinereţe ! Ca o noapte de mai, înstelată,
În ţinuturi de stepă, freamătul tău de mălini s-a stins.

Iată plutește, plutește pe Don a nopții albăstrime,
Vine miros moale de fum dinspre uscatele pădurici,
Luna largă și blîndă din înălțime
Var de aur împroașcă peste casele mici.
Undeva, fără chef și-a zvîrlit un cocoș cucurigul,
Gardul strănută pe nările rupte cu pulberi în val
Și tot mai departe, mai departe, tulburînd somnul
șesurilor și frigul,
Fuge un clopoțel, pînă cînd se va sparge hăt după
deal.
Doamne-Dumnezeule !
Nu cumva mi-a venit vremea, vremea adîncă ?
Nu cumva sufletul te doboară tot așa cum doboară-un
cuțit ? Oare ce-i ?
Și mi s-a părut... mi s-a părut ieri încă...
Scumpii mei... scumpi... bunii m-e-i...

1921, martie-august

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR

(după titlu[1])

A

B

C

[1] *Cum cele mai multe poezii ale lui Esenin nu au titlu, s-a dat la indice primul vers. Titlurile propriu-zise sînt marcate cu asterisc.*

D

E

F

G

H

I

L

M

N

O

P

R

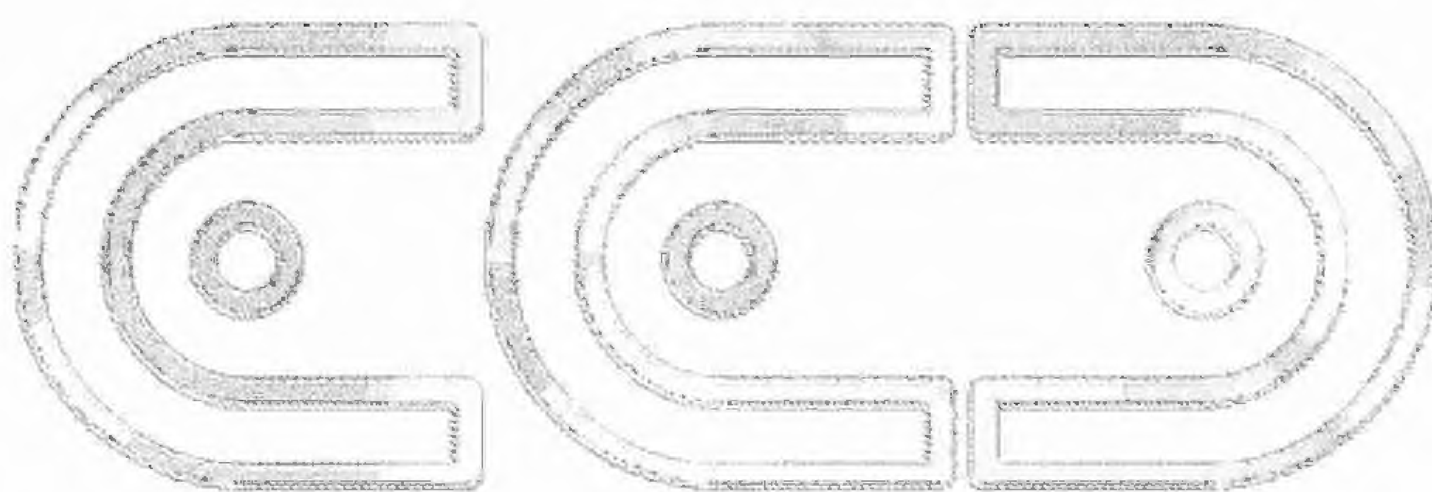
S

T

V

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

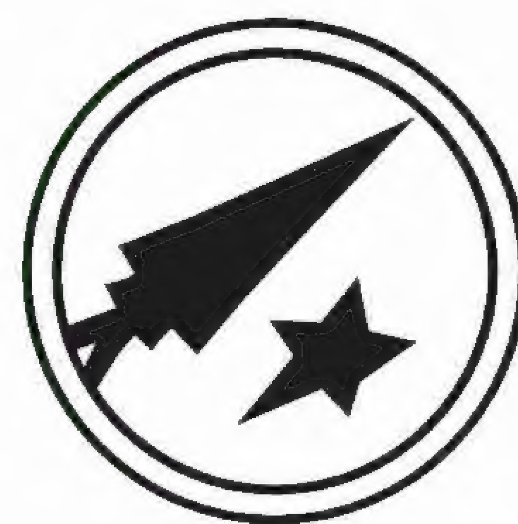

de

Anonim

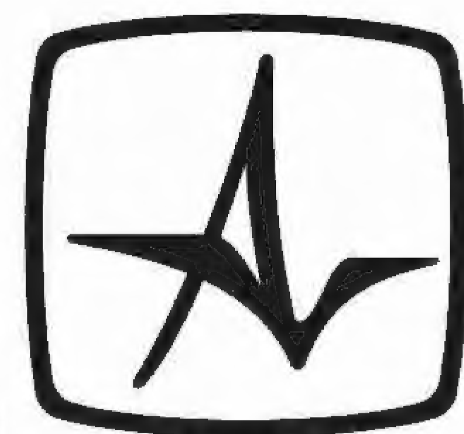

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

